

การศึกษาทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก โดยวิธีการอ่านจิตใจ
ที่ใช้การสอนด้วยภาพวาดลายเส้นและภาพถ่าย

สารนิพนธ์
ของ
ปิยฉัตร ไทยสมบูรณ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ
พฤษภาคม 2551

การศึกษาทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก โดยวิธีการอ่านจิตใจ
ที่ใช้การสอนด้วยภาพวาดลายเส้นและภาพถ่าย

สารนิพนธ์
ของ
ปิยฉัตร ไทยสมบูรณ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ

พฤษภาคม 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก โดยอ่านจิตใจ
ที่ใช้การสอนด้วยภาพวาดลายเส้นและภาพถ่าย

บทคัดย่อ
ของ
ปิยฉัตร ไทยสมบุญ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ
พฤษภาคม 2551

ปิยฉัตร ไทยสมบุญ. (2551). การศึกษาทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก โดยวิธีการอ่านจิตใจ ที่ใช้การสอนด้วยภาพวาดลายเส้นและภาพถ่าย. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์. อาจารย์ ดร.กุลยา ก่อสุวรรณ.

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก โดยวิธีการอ่านจิตใจ ที่ใช้การสอนด้วยภาพวาดลายเส้นและภาพถ่าย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเด็กออทิสติก อายุ 4 - 6 ปี ที่ไม่มีความพิการซ้ำซ้อน จำนวน 6 คน จากศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง กรุงเทพฯ โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กำหนดการทดลองตามแผนการวิจัย แบบกลุ่มตัวอย่างเดี่ยว (Single Subject Design) โดยวิธีหลายเส้นฐานต่างบุคคล (Multiple Baseline Across Individual) ดำเนินการทดลองสัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 30 นาที รวมทั้งหมด 12 สัปดาห์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ทักษะทางสังคมด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก โดยวิธีการอ่านจิตใจที่ใช้การสอนด้วยภาพวาดลายเส้นสูงกว่าก่อนการสอน
2. ทักษะทางสังคมด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก โดยวิธีการอ่านจิตใจ ที่ใช้การสอนด้วยภาพถ่ายสูงกว่าก่อนการสอน

A STUDY OF SOCIAL SKILLS IN EMOTION OF CHILDREN WITH AUTISM IN
MIND READING USING LINE DRAWING PICTURES AND PHOTOGRAPHS

AN ABSTRACT
BY
PIYACHAT THAISOMBOON

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master
of Education degree In Special Education
at Srinakharinwirot University
May 2008

Piyachat Thaisomboon. (2008) *A study on social skill in emotional perception of children with autism using mind reading method with line drawing pictures and with photographs*. Master project. M.Ed. (Special Education). Bangkok : Graduate School. Srinakharinwirot University. Project Advisor : Dr. Kullaya Kosuwan.

The purpose of this study was to investigate social skill in emotional perception of children with autism using mind reading method with line drawing pictures and with photographs. Six children with autism, aged 4 - 6, selected by purposive sampling participated in the study. A single subject multiple baseline design across individuals was utilized. The experiment was conducted 30 minutes per session, 5 days a week, totally 12 weeks.

The findings of this study were as follows :

1. Children with autism exhibited higher social skill in emotional perception after using mind reading method with line drawing pictures.
2. Children with autism exhibited higher social skill in emotional perception after using mind reading method with photographs.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์ เรื่องการศึกษาทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก โดย
วิธีการอ่านจิตใจ ที่ใช้การสอนด้วยภาพวาดลายเส้นและภาพถ่าย ของ ปิยฉัตร ไทยสมบูรณ์ ฉบับนี้
แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
การศึกษาพิเศษ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....

(อาจารย์ ดร.กุลยา ก่อสุวรรณ)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....

(อาจารย์ ดร.กุลยา ก่อสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบ

.....

ประธาน

(อาจารย์ ดร.กุลยา ก่อสุวรรณ)

.....

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(อาจารย์ ดร.เรวดี กระโหมวงค์)

.....

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(อาจารย์ ประพิมพ์พงษ์ วัฒนะรัตน์)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รักษาราชการแทน

.....

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ สุภา ปานเจริญ)

วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2551

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร.กฤษยา ก่อสุวรรณ ประธานที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร.ผดุง อารยะวิญญู และ ดร.เรวดี กระโหมวงศ์ ที่ท่านได้ให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจสอบข้อบกพร่องต่างๆ ในการจัดทำ งานวิจัยนี้ อีกทั้งเป็นกำลังใจในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี ผู้วิจัยขอระลึกถึงพระคุณของท่านอาจารย์และใคร่ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.ดารณี ศักดิ์ศิริผล ดร.พัชรี จีพัฒนกุล และรองศาสตราจารย์ ลลิตพรรณ ทองงาม ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่า มาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบและแก้ไข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในสารนิพนธ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณาจารย์ในโปรแกรมการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ ถ่ายทอดความรู้ อบรมสั่งสอน รวมถึงความรักและความเมตตา กรุณาแก่ผู้วิจัย จนจบหลักสูตร ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาพิเศษ

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ รวมถึง ผู้ปกครอง และเด็กๆ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง กรุงเทพฯ ทุกท่านให้ความร่วมมือ พร้อม คำแนะนำ และช่วยเหลือในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณคณะผู้บริหาร คณะครู โรงเรียนทับทอง ที่ได้ให้โอกาสและสนับสนุน คอยเป็น กำลังใจแก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณสำหรับทุกกำลังใจ จากพี่ๆ เพื่อนๆ และน้องๆ

ท้ายสุด ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ พ.ต.ท.สุรพงษ์ คุณแม่สมหมาย พี่แบ่ง พี่บูม พี่ป้อม และทุกคนในครอบครัวไทยสมบูรณ์ ที่คอยเป็นกำลังใจ กำลังทรัพย์ ตลอดจนความช่วยเหลือ อื่นๆ แก่ผู้วิจัยได้ศึกษาจนสำเร็จหลักสูตร

ปิยฉัตร ไทยสมบูรณ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
สมมุติฐานการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารที่เกี่ยวกับบุคคลออทิสติก.....	8
ความหมายของเด็กออทิสติก.....	8
สาเหตุของเด็กออทิสติก.....	9
ลักษณะและอาการของเด็กออทิสติก.....	11
ระบาดวิทยา.....	12
ข้อบ่งชี้ในการวินิจฉัยเด็กออทิสติก.....	12
ความบกพร่องทางด้านทักษะทางสังคม.....	14
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม.....	18
ความหมายของทักษะทางสังคม.....	18
ความสำคัญของทักษะทางสังคม.....	19
พื้นฐานทักษะทางสังคม.....	20
วิธีฝึกทักษะทางสังคม.....	21
ขั้นตอนการฝึกทักษะทางสังคม.....	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม.....	23

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจิตใจ.....	25
ความหมายการอ่านจิตใจ.....	25
ความสำคัญของการอ่านจิตใจ.....	26
วิธีการสอนการอ่านจิตใจ.....	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการอ่านจิตใจ.....	32
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาพวาดลายเส้น.....	32
ความหมายของภาพวาดลายเส้น.....	32
ความสำคัญของการวาดเขียน.....	32
ศิลปะเพื่อการสื่อความหมายและภาษา.....	33
เอกสารเกี่ยวข้องกับการถ่ายภาพ.....	33
ความหมายของภาพถ่าย.....	33
ความสำคัญของภาพถ่าย.....	34
ภาพถ่ายกับการสื่อสาร.....	35
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยหลายเส้นฐาน.....	35
ลักษณะของงานวิจัยหลายเส้นฐาน.....	35
ประโยชน์ของงานวิจัยหลายเส้นฐาน.....	35
รูปแบบงานวิจัยหลายเส้นฐาน.....	36
3 วิธีดำเนินการวิจัย	38
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	38
เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง.....	39
การสร้างและตรวจสอบหาคุณภาพเครื่องมือ.....	40
วิธีดำเนินการทดลอง.....	42
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	46
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	46
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	73
สังเขปความมุ่งหมาย สมมุติฐาน และวิธีดำเนินการทดลอง.....	73
สรุปผลการศึกษา.....	74
อภิปรายผล.....	74
ข้อเสนอแนะทั่วไป	76
ข้อเสนอแนะเพื่องานวิจัยครั้งต่อไป	77
บรรณานุกรม	78
ภาคผนวก	84
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	85
ภาคผนวก ข ตารางแสดงค่าดัชนีความแม่นยำตรงเชิงเนื้อหา IOC.....	87
ภาคผนวก ค ตัวอย่างแบบทดสอบความสามารถในการรับรู้อารมณ์.....	92
ภาคผนวก ง ภาพวาดลายเส้นและภาพถ่าย.....	99
ภาคผนวก จ แผนการสอนการรับรู้อารมณ์.....	102
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์	111

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ค่าความถี่และค่าเฉลี่ยของการเกิดพฤติกรรมทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้ อารมณ์ ในแต่ละระยะการทดลอง ของผู้รับการฝึกคนที่ 1 ที่ใช้การสอนด้วย ภาพวาดลายเส้น	47
2 ค่าความถี่และค่าเฉลี่ยของการเกิดพฤติกรรมทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้ อารมณ์ ในแต่ละระยะการทดลอง ของผู้รับการฝึกคนที่ 2 ที่ใช้การสอนด้วย ภาพวาดลายเส้น	51
3 ค่าความถี่และค่าเฉลี่ยของการเกิดพฤติกรรมทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้ อารมณ์ ในแต่ละระยะการทดลอง ของผู้รับการฝึกคนที่ 3 ที่ใช้การสอนด้วย ภาพวาดลายเส้น	55
4 ค่าความถี่และค่าเฉลี่ยของการเกิดพฤติกรรมทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้ อารมณ์ ในแต่ละระยะการทดลอง ของผู้รับการฝึกคนที่ 1 ที่ใช้การสอนด้วย ภาพถ่าย	60
5 ค่าความถี่และค่าเฉลี่ยของการเกิดพฤติกรรมทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้ อารมณ์ ในแต่ละระยะการทดลอง ของผู้รับการฝึกคนที่ 2 ที่ใช้การสอน ด้วยภาพถ่าย	64
6 ค่าความถี่และค่าเฉลี่ยของการเกิดพฤติกรรมทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้ อารมณ์ ในแต่ละระยะการทดลอง ของผู้รับการฝึกคนที่ 3 ที่ใช้การสอนด้วย ภาพถ่าย	68
7 แสดงคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อเครื่องมือทดสอบ ด้านการรับรู้ อารมณ์ (ภาพวาดลายเส้น)	88
8 แสดงคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อเครื่องมือทดสอบ ด้านการรับรู้ อารมณ์ (ภาพถ่าย)	89
9 แสดงคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแบบบันทึกพฤติกรรมของทักษะ ทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ โดยวิธีการสอนอ่านจิตใจ ที่ใช้สอนด้วย ภาพวาดลายเส้นและภาพถ่าย	90

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
10 แสดงคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแผนการสอนทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ โดยวิธีการสอนอ่านจิตใจ ที่ใช้สอนด้วยภาพวาด ลายเส้นและภาพถ่าย	91

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
2 ความเชื่อในสิ่งที่ผิด	28
3 ภาพถ่ายแสดงอารมณ์ดีใจ เสียใจ โกรธ กลัว/ตกใจ	31
4 ภาพวาดลายเส้นแสดงอารมณ์ดีใจ เสียใจ โกรธ กลัว/ตกใจ	31
5 แสดงความสามารถในการรับรู้อารมณ์ในระยะต่างๆ	42
6 แสดงทักษะทางสังคมด้านการรับรู้อารมณ์ ของผู้รับการฝึกคนที่ 1 (ภาพวาด ลายเส้น) ในระยะพื้นฐาน และระยะจัดกระทำ	49
7 แสดงทักษะทางสังคมด้านการรับรู้อารมณ์ ของผู้รับการฝึกคนที่ 2 (ภาพวาด ลายเส้น) ในระยะพื้นฐาน และระยะจัดกระทำ	53
8 แสดงทักษะทางสังคมด้านการรับรู้อารมณ์ ของผู้รับการฝึกคนที่ 3 (ภาพวาด ลายเส้น) ในระยะพื้นฐาน และระยะจัดกระทำ	57
9 แสดงการเปรียบเทียบค่าความถี่ของทักษะทางสังคมด้านการรับรู้อารมณ์ โดย การสอนด้วยภาพวาดลายเส้นของผู้รับการฝึกทั้ง 3 คน	59
10 แสดงทักษะทางสังคมด้านการรับรู้อารมณ์ ของผู้รับการฝึกคนที่ 1 (ภาพถ่าย) ในระยะพื้นฐาน และระยะจัดกระทำ	62
11 แสดงทักษะทางสังคมด้านการรับรู้อารมณ์ ของผู้รับการฝึกคนที่ 2 (ภาพถ่าย) ในระยะพื้นฐาน และระยะจัดกระทำ	66
12 แสดงทักษะทางสังคมด้านการรับรู้อารมณ์ ของผู้รับการฝึกคนที่ 3 (ภาพถ่าย) ในระยะพื้นฐาน และระยะจัดกระทำ	70
13 แสดงการเปรียบเทียบค่าความถี่ของทักษะทางสังคมด้านการรับรู้อารมณ์โดย การสอนด้วยภาพถ่ายของผู้รับการฝึกทั้ง 3 คน	72

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เนื่องจากมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสังคมมีความเป็นอยู่ที่ต้องเกี่ยวข้องกับซึ่งกันและกัน จึงจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันและกันอยู่ตลอดเวลา เพื่อขจัดปัญหาการไม่เข้าใจกัน ซึ่งอาจจะนำความไม่สงบสุขมาสู่หมู่คณะของตนเอง ทำให้เกิดปัญหาขึ้นระหว่างมนุษย์ด้วยกัน โดยไม่จำเป็นหรือโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ทุกคนในโลกมีความแตกต่างกัน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และเจตคติ คนที่ดีกว่าควรได้รับโอกาส ความเห็นใจ ความเข้าใจ และความช่วยเหลือ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้เช่นคนปกติ เป็นพื้นฐานที่สำคัญจะอยู่รวมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2543: 28)

อารมณ์ เป็นพลังที่มีอำนาจส่วนหนึ่งของมนุษย์ ที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้และความรู้สึก ซึ่งผันแปรไปตามสถานการณ์และบุคคลที่เกี่ยวข้อง การแสดงออกทางอารมณ์ เป็นทักษะทางสังคมที่สำคัญ เพราะจะทำให้ผู้อื่นรับรู้และเข้าใจเราได้ดีขึ้น และขณะเดียวกันเราก็จะเรียนรู้ - รับรู้อารมณ์ของผู้อื่น ช่วยให้เราสามารถเข้าใจผู้อื่นและสามารถตอบสนองและปรับตัวเข้ากับผู้อื่นอย่างเหมาะสม การรับรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่นจะช่วยให้เราสามารถดำรงชีวิตอย่างสมบูรณ์และมีความสุข

ในเด็กออทิสติกการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมถือว่าเป็นลักษณะสำคัญของภาวะออทิสซึม เช่นเด็กไม่มีความสนใจร่วม (Joint Attention) กับผู้อื่น ไม่สบตา ไม่สนใจเลียนแบบ ขาดทักษะในการอ่านสีหน้าท่าทางของผู้อื่น ไม่สามารถสร้างสัมพันธภาพหรือขาดทักษะในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Teplin. 1997: 591, Neitzel; et al. 1998: 137) เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กออทิสติกกับเด็กปกติที่มีอายุเท่ากัน พบว่าเด็กออทิสติกมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมน้อยกว่าและมีลักษณะแตกต่างไปจากเด็กปกติ ส่วนมากมักมีลักษณะแยกตัวและชอบอยู่ในโลกของตนเอง ปัญหาที่สำคัญมีสาเหตุมาจากเด็ก ออทิสติกไม่เข้าใจความรู้สึกและอารมณ์ของผู้อื่น ทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่ดี ไม่เหมาะสมในสายตาของคนอื่น ทำให้เด็กเข้ากับเพื่อนไม่ได้ ขาดเพื่อน ขาดความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง และไม่เข้าใจสิ่งที่ดำเนินไปรอบตัวอย่างดีพอ (ผดุง อารยะวิญญู. 2546: 51) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของจิตใจ (Theory of Mind) ที่อธิบายถึงความบกพร่องทางสังคมของเด็กออทิสติก ซึ่งเรียกว่า “ใจบอด” (Mind Blindness) (Greene. 2001; Cohen. 1999)

จากปัญหาดังกล่าว ทำให้เด็กออทิสติกไม่เป็นที่ต้องการหรือยอมรับของเพื่อน และเกิดปัญหาในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น

การสอนทักษะทางสังคมแก่เด็กออทิสติกจะช่วยให้เข้าใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม เข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น และวิธีแสดงตนอย่างเหมาะสมในสถานการณ์เช่นนั้น ทำให้เด็กสามารถปรับตัวให้ เข้ากับผู้อื่นได้ และลดพฤติกรรมบางอย่างที่เป็นปัญหาลงไปได้ (ผดุง อารยะวิญญู. 2546: 61) ทักษะทางสังคมที่สำคัญสำหรับเด็กออทิสติกคือ การเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นแต่เด็กออทิสติกไม่สามารถทำสิ่งเหล่านี้ได้ เนื่องจากมีความบกพร่องทางด้านการสื่อสาร และด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ดังนั้นการช่วยเหลือที่จะพัฒนาความเข้าใจทางสังคมในเด็กออทิสติกจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยต้องเริ่มสอนจากพื้นฐานทักษะทางสังคม เช่น การสบตากับคู่สนทนาอย่างเหมาะสม การใช้น้ำเสียงในการพูด การรู้จักแสดงความคิดเห็นกับผู้อื่น การเล่น และการทำงานกับผู้อื่น การมีความตั้งใจฟัง การรู้จักสนทนากับผู้อื่นและการแสดงอารมณ์ทางสีหน้าอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ ฯลฯ (Westwood. 1997: 77-78)

จากการศึกษาของ เฮอลิน, โคเฮน; และแฮดวิน (Howlin; Cohen; & Hadwin. 2002: 9) ได้ใช้ทฤษฎีของจิตใจ (Theory of Mind) เป็นตัวกลาง ใน “การอ่านจิตใจ” (Mind Reading) ซึ่งเป็นกระบวนการที่นำมาใช้ในการสอนเด็กออทิสติกได้เข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นว่ามีอารมณ์เช่นใด ได้แก่ อาการดีใจ เสียใจ โกรธ กลัว/ตกใจ (พวงเพชร พวงศัสิทธิ์; อ้างอิงจาก Saked. 2001)

อย่างไรก็ตาม ในการสอนเด็กออทิสติกนั้นควรมีการใช้ภาพหรือวัตถุจริง เนื่องจากการรับรู้ทางสายตา เป็นกระบวนการของสมองในการแปลความหมายของข้อมูลที่ได้รับจากสายตาซึ่งเป็นลักษณะเด่นของเด็กออทิสติกที่สามารถรับรู้ ความคิด ความจำ ความเข้าใจสิ่งต่างๆ ในความสัมพันธ์กับภาพโดยการมอง (Visuospatial relationships) เด็กออทิสติกส่วนใหญ่มักจะคิดเป็นภาพ (Visual thinker) แทนคิดเป็นภาษา รูปภาพจะเป็นภาษาแรกของเด็กออทิสติก ภาษาพูดจะเป็นภาษาที่สอง (Grandin. 2000: online) และเด็กออทิสติกเรียนรู้จากการเห็น (Visual learning) มากกว่าการได้ยิน ทั้งนี้เพราะหูของเด็กแยกแยะเสียงได้ยาก การมองหรือการใช้สายตามีประสิทธิภาพมากกว่า ดังนั้น จึงมีการนำภาพมาใช้ในการสอนเด็กออทิสติกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า การสอนโดยมีสื่อการสอนประกอบนั้นสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจในสิ่งที่เรียนได้ง่ายขึ้น จดจำสิ่งที่เรียนได้นานขึ้น อุปกรณ์ที่สำคัญที่นิยมใช้กันมากคือ รูปภาพ ซึ่งอาจจะเป็นภาพวาด (Drawing) หรือภาพถ่าย (Photograph) จากของจริงก็ได้ (สุรศักดิ์ เจริญวงศ์. 2530: 14)

การใช้ภาพวาดลายเส้น ก็เป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการสอนเด็กออกทิสติกอย่างมีประสิทธิภาพ ภาพวาดลายเส้นเป็นความสื่อความหมายวิธีหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งเป็นการนำเสนอความคิดของผู้วาดไปสู่ผู้ดู ด้วยกระบวนการวาด ชีด เขียน ลากเส้นให้เกิดเส้นหรือร่องรอยด้วยวัสดุอย่างใดอย่างหนึ่งลงบนวัสดุอีกอย่างหนึ่งที่ไม่เหมือนกัน เป็นภาพ เป็นเรื่องราว เป็นสัญลักษณ์ เป็นเครื่องหมาย เพื่อจุดประสงค์ที่จะแสดงออกถึงการบันทึกเรื่องราวประสบการณ์ การติดต่อสื่อสารระหว่างมนุษย์ด้วยกัน การบอกกล่าวสัญญาณ ข้อตกลง ความเชื่อ ความศรัทธา บันทึกความรู้สึกนึกคิด หรือหลักฐานบางอย่าง (ประสพ สีมืดดก. 2541: 8)

ส่วนภาพถ่าย เป็นการแสดงออกและเป็นภาษาสากลที่สามารถสื่อความหมายให้เกิดความเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกต่างๆ ภาพถ่ายจึงสามารถบอกกล่าวเรื่องราวหรือทำหน้าที่สื่อสาร เพื่อให้ผู้ที่ดูภาพทราบเรื่องได้อีกทั้งภาพถ่ายสามารถถ่ายทอดความเหมือนจริงได้ดี สามารถถ่ายทอดทุกรายละเอียดได้อย่างครบถ้วน แสดงสีปรากฏตามธรรมชาติได้ เป็นเหตุให้ภาพถ่ายช่วยการสื่อสารได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะที่เห็นได้ใกล้ตัว สามารถอาศัยประโยชน์จากภาพถ่ายได้มาก เพราะเรื่องราวในภาพบอกความหมายอย่างชัดเจนและสมจริงอยู่แล้ว (พรณี ตั้งสัตยาชีพ. 2536: 1) นอกจากนี้ การทำสื่อการสอนด้วยภาพในปัจจุบันสามารถทำได้ง่ายขึ้นเนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถถ่ายภาพได้ตามต้องการและใช้เวลาน้อย ซึ่งเป็นวิธีการที่สะดวกมากวิธีหนึ่ง

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการสอนทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก โดยวิธีการอ่านจิตใจ ที่ใช้การสอนด้วยภาพวาดลายเส้นและภาพถ่าย เนื่องจากผู้วิจัยต้องการอยากรู้อะไรระหว่างภาพวาดลายเส้น และภาพถ่าย ภาพชนิดใดที่ช่วยทำให้การสอนเด็กออทิสติกมีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อให้เด็กออทิสติกได้รับรู้และเข้าใจถึงการแสดงอารมณ์ต่างๆ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข และเพื่อนำมาพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและเป็นแนวทางให้กับผู้ปกครอง ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องจะเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาของเด็กออทิสติกต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก โดยวิธีการอ่านจิตใจที่ใช้การสอนด้วยภาพวาดลายเส้น
2. เพื่อศึกษาทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก โดยวิธีการอ่านจิตใจที่ใช้การสอนภาพถ่าย

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบผลการศึกษาทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก โดยวิธีการอ่านจิตใจ ที่ใช้การสอนภาพวาดลายเส้น และภาพถ่าย ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้ฝึกและดูแลเด็กออทิสติกสำหรับผู้ปกครอง ครูผู้สอน และผู้ที่สนใจ เพื่อให้เด็กออทิสติกสามารถรับรู้และเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นได้ และดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เด็กออทิสติก ที่มีปัญหาด้านทักษะทางสังคม ที่มีอายุระหว่าง 4 - 6 ปี

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กออทิสติกที่มีความบกพร่องด้านทักษะทางสังคม ที่มีอายุระหว่าง 4 - 6 ปี มารับบริการที่ ศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง กรุงเทพฯ จำนวน 6 คน จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1 ต้องได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่า เป็นเด็กออทิสติก

2.2 อายุระหว่าง 4-6 ปี

2.3 ผู้ปกครองยินดีในการเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้

2.4 ครูประจำชั้นยินยอมให้เข้าร่วมการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากข้อ 2.1 ด้วยวิธีจับคู่ (Matching Sample) โดยอาศัยความคล้ายคลึงกันทางด้านอายุ เพศ และระดับความสามารถจากแบบบันทึกรายงานของครูประจำชั้น เป็นเกณฑ์ เพื่อแบ่งออกเป็น กลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม โดยการสุ่มอย่างง่าย กลุ่มละ 3 คน โดยกลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการใช้ภาพวาดลายเส้นเป็นตัวแทน ส่วนกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการใช้ภาพถ่ายเป็นตัวแทน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากครูประจำชั้นร่วมเป็นผู้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดให้

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่

- 1.1 วิธีการอ่านจิตใจที่ใช้การสอนด้วยภาพวาดลายเส้น
- 1.2 วิธีการอ่านจิตใจที่ใช้การสอนด้วยภาพถ่าย
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กออทิสติก หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางการสื่อความหมาย การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และพฤติกรรม โดยได้รับการวินิจฉัยทางการแพทย์ตามคู่มือการวินิจฉัยและสถิติความผิดปกติทางจิตครั้งที่ 4 ของสมาคมจิตแพทย์อเมริกันว่า มีภาวะออทิสซึม มีปัญหาทักษะทางสังคมในด้านการรับรู้อารมณ์ผู้อื่น
2. ทักษะทางสังคม หมายถึง การรู้จักอยู่ด้วยกัน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถสื่อสารโดยการแสดงออกทั้งภาษาพูดและภาษาท่าทางที่เหมาะสม จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ได้รับการยอมรับจากบุคคลในสังคม
3. การรับรู้อารมณ์ หมายถึง การเข้าใจความรู้สึกซึ่งเกิดขึ้นเพียงบางส่วนจากสภาวะของร่างกายที่ถูกยั่วยุ จากสถานการณ์ต่างๆ สิ่งแวดล้อม หรือบุคคล อาจแสดงออกมาด้วยน้ำเสียง คำพูด สีหน้า หรือท่าทาง สำหรับการวิจัยนี้ การรับรู้อารมณ์ วัดได้โดยการหยิบภาพบอกถึงอารมณ์ต่างๆ ซึ่งเป็นอารมณ์พื้นฐานได้อย่างถูกต้อง
4. การอ่านจิตใจ (Mind Reading) หมายถึง กระบวนการที่นำมาใช้ในการสอนเด็กออทิสติกให้เข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น รวมไปถึงการคาดเดาว่าผู้อื่นคิดอะไรอยู่ในใจ โดยวิธีการที่เป็นขั้นตอนสอดคล้องกับพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจถูกต้องตรงกัน ซึ่งรูปแบบทักษะทางสังคมในครั้งนี้ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับเด็กออทิสติก คือ การสอนให้เข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น
5. ภาพวาดลายเส้น หมายถึง ภาพที่วาดออกมาเป็นรูปร่างต่างๆ ด้วย ดินสอ ปากกา หรืออุปกรณ์ชนิดอื่นโดยที่ไม่มีการระบายสีภาพนั้นแต่อย่างใด ในการวิจัยนี้ เป็นการใชภาพวาดลายเส้นเพื่อบ่งบอกอารมณ์ต่าง ๆ คือ ดีใจ เสียใจ โกรธ ตกใจ
6. ภาพถ่าย หมายถึง ภาพที่เกิดจากการใช้กล้องถ่ายภาพนิ่งและพิมพ์เป็นภาพออกมาซึ่งจะมีลักษณะเหมือนจริงทุกประการ ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการใช้ภาพถ่าย เพื่อบ่งบอกอารมณ์ต่าง ๆ คือ ดีใจ เสียใจ โกรธ ตกใจ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก โดยวิธีการอ่านจิตใจที่ใช้การสอนด้วยภาพวาดลายเส้นสูงกว่าก่อนการทดลอง
2. ทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก โดยวิธีการอ่านจิตใจที่ใช้การสอนด้วยภาพถ่ายสูงกว่าก่อนการทดลอง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวกับบุคคลออทิสติก
 - 1.1 ความหมายของเด็กออทิสติก
 - 1.2 สาเหตุของเด็กออทิสติก
 - 1.3 ลักษณะของเด็กออทิสติก
 - 1.4 ระบาดวิทยา
 - 1.5 ข้อบ่งชี้ในการวินิจฉัยเด็กออทิสติก
 - 1.6 ความบกพร่องทางด้านทักษะทางสังคม
2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม
 - 2.1 ความหมายของทักษะทางสังคม
 - 2.2 ความสำคัญของทักษะทางสังคม
 - 2.3 พื้นฐานทักษะทางสังคม
 - 2.4 วิธีฝึกทักษะทางสังคม
 - 2.5 ขั้นตอนการฝึกทักษะทางสังคม
 - 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจิตใจ
 - 3.1 ความหมายของการอ่านจิตใจ
 - 3.2 ความสำคัญของการอ่านจิตใจ
 - 3.3 วิธีการสอนการอ่านจิตใจ
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาพวาดลายเส้น
 - 4.1 ความหมายของภาพวาดลายเส้น
 - 4.2 ความสำคัญของการวาดเขียน
 - 4.3 ศิลปะเพื่อการสื่อความหมายและภาษา
5. เอกสารเกี่ยวข้องกับภาพถ่าย
 - 5.1 ความหมายของภาพถ่าย

- 5.2 ความสำคัญของภาพถ่าย
- 5.3 ภาพถ่ายกับการสื่อสาร
- 6. เอกสารที่เกี่ยวกับการวิจัยหลายเส้นฐาน
 - 6.1 ลักษณะของงานวิจัยหลายเส้นฐาน
 - 6.2 ประโยชน์ของงานวิจัยหลายเส้นฐาน
 - 6.3 รูปแบบงานวิจัยหลายเส้นฐาน

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติก

1.1 ความหมายของเด็กออทิสติก

สมาคมเด็กออทิสติกของสหรัฐอเมริกา (Autism Society of America) ให้ความหมายของเด็กออทิสติกว่ามีลักษณะเด่น 5 ประการ คือ (ผดุง อารยะวิญญู. 2541: 152; อ้างอิงจาก Pitro; & Freeman. 1978)

1. พัฒนาการล่าช้าหรือมีพัฒนาการไปในทางถดถอย
 2. แสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมในลักษณะแปลก ๆ อาจหลีกเลี่ยงการมองเห็น มีปฏิกิริยาตอบโต้ต่อเสียงที่ได้ยิน มีการรับรู้ด้านการสัมผัสหรือความเจ็บปวดในลักษณะที่มากหรือน้อยเกินไป หรือไม่แสดงปฏิกิริยาตอบโต้ใด ๆ ต่อสิ่งเร้าที่กล่าวแล้ว
 3. แสดงอาการสนใจตนเองหรือกระตุ้นตนเอง โดยไม่ให้ความสนใจต่อสิ่งที่อยู่รอบตัว
 4. มีปัญหาทางการพูดและภาษา
 5. ไม่สามารถแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบผู้คน สิ่งของหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ
- กรมวิชาการ (2543: 1) ได้ให้ความหมายของเด็กออทิสติกไว้ว่า เป็นเด็กที่มีความผิดปกติเกี่ยวกับพัฒนาการทางการสื่อสาร ภาษา สังคม และอารมณ์ เป็นอย่างมากจะมีพฤติกรรมแปลก ๆ สื่อสารไม่เข้าใจ พูดซ้ำหรือไม่พูด

ชาติรี วิฑูรชาติ (2540: 117) ให้ความหมายเด็กออทิสติก หมายถึงเด็กที่มีความผิดปกติของพัฒนาการด้านต่าง ๆ หลายด้าน ได้แก่ ด้านภาษาและการสื่อสาร ด้านสังคมและด้านพฤติกรรม เป็นเด็กที่ขาดการติดต่อกับผู้อื่น หันเข้าหาตนเอง และไม่ให้ความสนใจต่อสิ่งที่อยู่รอบตัว

พวงแก้ว กิจธรรม (2540: 2) กล่าวว่า "ออทิสติก" หมายถึง คนที่มีลักษณะผิดปกติจากคนทั่วไป มักอยู่กับตัวเอง ไม่ติดต่อสื่อสารกับใคร เนื่องจากมีปัญหาด้านการรับรู้ พัฒนาการ พฤติกรรมและการสื่อสาร

เพ็ญแข ลีมีศิลา (2540: 1) ได้ให้ความหมายของเด็กออทิสติก ไว้ว่า เป็นเด็กที่มีความผิดปกติ และความล่าช้าทางพัฒนาการด้านสังคม ด้านการสื่อความหมาย ภาษาและจินตนาการ ซึ่งมีสาเหตุเกี่ยวข้องกับทางกายภาพ เนื่องจากมีหน้าที่ของสมองบางส่วนทำงานผิดปกติไป

เทปลิน (Teplin. 1999: 589) กล่าวว่าเด็กออทิสติกมีภาวะออทิสซึม ซึ่งเป็นลักษณะทางคลินิกที่เกิดจากความผิดปกติทางชีวภาพของสมอง มีความบกพร่องของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ขาดความสามารถในการสื่อสาร มีการเล่นและความสนใจที่จำกัด พบว่ามีลักษณะแตกต่างกันมากในเด็กแต่ละคน เป็นภาวะที่คงอยู่นานซึ่งมีผลต่อการแยกตัวทางสังคมและมีพฤติกรรมที่ผิดปกติ

เมสিবอฟ และชี (Mesibov; & Shea. 2000: Online) กล่าวว่า เด็กออทิสติกเป็นเด็กที่มีความบกพร่องของพัฒนาการ มีความผิดปกติหลายด้านคือ ทักษะการสื่อสาร ความสัมพันธ์ทางสังคม สถิติปัญญา การรับรู้ และพฤติกรรม

ซีเกิล (Siegel. 1996: 6) ให้ความหมายเด็กออทิสติกว่า หมายถึง เด็กที่มีพัฒนาการบกพร่องในด้านความรู้สึกราวมณ การติดต่อสัมพันธ์ทางสังคม ความสนใจและภาษา

จากความหมายของเด็กออทิสติก สรุปได้ว่า เด็กออทิสติก หมายถึง เด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทหนึ่ง ซึ่งมีความบกพร่องในด้านภาษาและการสื่อความหมายการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และบางคนมีปัญหาด้านพฤติกรรม ทั้งนี้จะต้องแสดงอาการก่อนอายุ 3 ปี

1.2 สาเหตุของเด็กออทิสติก

สาเหตุของภาวะออทิสซึมมีการศึกษากันมากมายแต่ยังไม่สามารถสรุปชี้ชัดได้ โดยพบสาเหตุร่วมหลายประการ ปัจจัยที่พบว่ามีความเกี่ยวข้องอย่างมากคือ ปัจจัยด้านพันธุกรรม (Jordan. 2000: 57) จากการศึกษาพบว่าเด็กที่มีความผิดปกติของโครโมโซมมักมีความบกพร่องของพัฒนาการและมักพบมากในครอบครัวซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะการถ่ายทอดทางพันธุกรรม โดยพบอุบัติการณ์ออทิสซึมในพี่น้องของเด็กออทิสติกสูงถึง 50 เท่าของเด็กทั่วไป (เพ็ญแข ลีมีศิลา. 2541: 127) บางรายงานพบอุบัติการณ์ออทิสซึมในประชากรทั่วไปในอัตราส่วน 1:1000 แต่อัตราการเกิดซ้ำในลูกคนถัดไปในครอบครัวที่มีลูกคนหนึ่งเป็นออทิสซึมแล้วสูงถึงร้อยละ 6 - 8 หรือ 60-80 เท่า ของประชากรทั่วไป (สมภพ เรืองตระกูล. 2543: 39) ซึ่งข้อมูลจากการศึกษาทางพันธุศาสตร์ในปัจจุบันพบความสัมพันธ์ระหว่างยีนบนโครโมโซมบางตำแหน่งกับลักษณะ

ออทิสซึม และอีกบางตำแหน่งต่อพัฒนาการทางภาษาและลักษณะออทิสติกของเด็ก (ทัศนวัต สมบุญธรรม; และ วรวิวรรณ รุ่งไพรวลัย. 2544: 94-95)

มีหลักฐานหลายอย่าง que แสดงว่าเด็กออทิสติกมีความผิดปกติในการทำหน้าที่ของสมอง (Nurcombe, et al. 2000: 547) มีความผิดปกติในพัฒนาการของสมอง (Shaner. 2000: 44; Klykylo. 2000: 590) ผลจากการศึกษาสมองด้วยเครื่อง MRI (Magnetic Resonance Imaging) พบว่าสมองของบุคคลออทิสติกมีขนาดเพิ่มขึ้นโดยไม่ทราบสาเหตุที่สมองบริเวณ Occipital Lobe บริเวณ Parietal Lobe และ Temporal Lobe ซึ่งสมองบริเวณ Temporal Lobe มีความสำคัญอย่างมาก ในคนที่สมองถูกทำลายจะแสดงพฤติกรรมคล้ายออทิสซึม (Kaplan; & Sadock. 1998: 1183) นอกจากนี้พบว่าบุคคลออทิสติกมีโครงสร้างของสมองที่ผิดปกติโดยเฉพาะที่สมองบริเวณลิมบิกมีเซลล์สมองขนาดเล็กกว่าปกติจำนวนมากเป็ดกันแน่น สมองส่วนนี้รับผิดชอบต่อการรับข้อมูลความรู้สึก (Sensory Stimuli) อารมณ์ การเรียนรู้ และความจำ และสมองส่วนซีรีเบลลัม ซึ่งมีความสำคัญต่อการเคลื่อนไหวมี Purkinje Cell น้อยกว่าปกติ (Edelson. 1995: Online) และจากการที่ผู้ศึกษาเกี่ยวกับส่วนของก้านสมองมากมาย พบว่าบุคคลออทิสติกจะมีขนาดของก้านสมองเล็กกว่าปกติ (Miller-Kuhaneck; & Glennon. 2001: 7)

นอกจากนี้หลักฐานที่แสดงว่าอารมณ์หรือพฤติกรรมที่ผิดปกติในเด็กออทิสติกมาจาก ความผิดปกติของการสื่อสารข้อมูลในสมอง (Neural Communication) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับ ความผิดปกติของเมตาบอลิซึมหรือการทำหน้าที่ของสารสื่อประสาท Neurotransmitter) ซึ่งมีหลายชนิด เช่น ซีโรโตนิน (Serotonin) เป็นสารสื่อประสาทที่มีบทบาทสำคัญต่อการหลับและการตื่น และอาจมีผลต่อการรับรู้ (Sensory Perception) การเรียนรู้ (Learning) ความจำ ฯลฯ พบว่าเด็กออทิสติกส่วนมากมีความผิดปกติของระดับของซีโรโตนินในเลือดคือมีระดับซีโรโตนิน สูงขึ้น ทำให้มีภาวะอยู่ไม่นิ่ง (Hyperactivity) (เพ็ญแข ลิมศิลา. 2541: 128) (ชาติวี วิฑูรชาติ. 2540: 118)

จากการศึกษาพบว่าการมีความผิดปกติของระบบภูมิคุ้มกันอาจทำให้เกิดภาวะออทิสซึมได้เนื่องจากระบบภูมิคุ้มกันต้านทานกลับไปทำลายระบบประสาทของตนเอง (Autoimmune Disorders) (เพ็ญแข ลิมศิลา. 2545: 21)

สรุปว่าสาเหตุของการเกิดภาวะออทิสซึม ในปัจจุบันยังไม่ทราบสาเหตุที่แน่ชัด แต่เชื่อว่าเกิดจากสาเหตุความผิดปกติในการทำหน้าที่ของสมอง สารเคมีในสมอง หรือความผิดปกติในระบบภูมิคุ้มกัน มีบทบาทสำคัญที่ทำให้บุคคลออทิสติกมีความบกพร่องของพัฒนาการด้าน

ต่าง ๆ มีความผิดปกติที่แสดงออกลักษณะเฉพาะของกลุ่มอาการ ทำให้มีพฤติกรรมแตกต่างจากคนทั่วไป

1.3 ลักษณะและอาการของเด็กออทิสติก

อายุเมื่อเริ่มแสดงอาการออทิสติกจะต้องเกิดขึ้นก่อนอายุ 3 ปี เด็กมักจะถูกพามาพบแพทย์ด้วยอาการสำคัญว่า พูดช้า เรียกไม่ค่อยหัน ไม่ยอมสบตา หรือดูเหมือนไม่ฟังเวลาพูดด้วย สามารถจัดกลุ่มความผิดปกติของพฤติกรรมเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ (ชาญวิทย์ พรนภดล. 2545: 1-7)

1. ความผิดปกติของการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น (Impairment in Social Relatedness) เด็กออทิสติกมีความบกพร่องทางด้านสังคม เช่น ไม่มองสบตา สายตาเหม่อลอย ไร้จุดหมาย มองคนผ่านเลยไป เมื่อเรียกชื่อของเด็กจะไม่หันหาเสียงเรียก เด็กจะไม่สามารถมีหรือแสดงความสนใจร่วมกับผู้อื่นได้ (Lack of Joint Attention) ไม่เลียนแบบท่าทางของบุคคลอื่น ไม่สามารถเล่นเกมที่ผลัดกันเล่นได้ เล่นสมมุติไม่เป็น (Lack of Pretend Play) เด็กออทิสติกบางรายอาจเข้าหาคนไม่เลือกหน้า (Indiscriminately Friendly) ไม่กลัวคนแปลกหน้า (Lack of Stranger Anxiety)

2. ความผิดปกติของการใช้ภาษาและการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น (Impairment in Language and Communication) ความผิดปกติทางด้านภาษาและการสื่อความหมายของบุคคลออทิสติกมีหลายระดับ แต่ละรายมีความแตกต่างกันมาก เช่น การไม่พูดเมื่อถึงวัยอันควร พูดเพื่อที่จะบอกความต้องการของตนเองไม่ได้ พูดช้ากว่าวัยพูดเลียนแบบโดยไม่เข้าใจความหมาย (Idiosyncratic Words) เด็กมักจะพูดทวนคำพูดของผู้อื่นที่เพิ่งพูดจบ (Echolalia) พูดคำหรือวลีที่ไม่มีความหมายซ้ำ ๆ ถามคำถามซ้ำ ๆ แม้จะรู้คำตอบอยู่แล้ว มีน้ำเสียงในการพูดเป็นโทนเสียงเดียว ไม่มีเสียงสูงหรือเสียงต่ำ (Monotone) อาจพูดดังหรือค่อยกว่าปกติ เมื่อโตขึ้นมักจะเข้าใจภาษาแบบตรงตามตัวหนังสือไม่สามารถเข้าใจมุขตลก การเล่นเกม คำสำนวน ฯลฯ ต่าง ๆ ได้ พูดไม่เหมาะสมกับกาลเทศะ เช่น ใช้คำราชาศัพท์พูดเป็นทางการ หรือใช้ภาษาราชการเวลาคุยกับเพื่อน (ชาญวิทย์ พรนภดล. 2545: 2)

3. ความผิดปกติทางด้านพฤติกรรมและอารมณ์ เด็กออทิสติกมีความบกพร่องทางด้านพฤติกรรมทำอะไรซ้ำ ๆ หรือมีความสนใจในเรื่องต่าง ๆ จำกัด (Restricted Repetitive and Stereotyped Patterns of Behavior, Interests and Activities) (เพ็ญแข ลิ้มศิลา. 2541: 35-57) กล่าวว่า ในวัย 2-3 ปี เด็กออทิสติกเริ่มที่จะแสดงพฤติกรรมซ้ำ ๆ เช่น ชนของเล่นไม่ทิ้ง วิ่งหรือเดินไปมาตลอดเวลา สมาธิสั้น มีช่วงความสนใจสั้น ๆ เล่นหรือทำงานในช่วงสั้น ๆ มีพฤติกรรมซ้ำ ๆ

ยากต่อการเปลี่ยนแปลง มีพฤติกรรมกระตุ้นตนเอง มีการเคลื่อนไหวแปลกๆ เช่น สะบัดมือไปมา เล่นนิ้ว เล่นมือ เดินเขย่าปลายเท้า บางคนหมุนตัวไปรอบๆ เป็นเวลานาน เป็นต้น ความบกพร่องทางด้านอารมณ์ของบุคคลออทิสติก เช่น มีอารมณ์แปรปรวนง่าย หรือร้องไห้โดยไม่มีสาเหตุอันสมควร กรีดร้องเสียงดัง หรือร้องไห้เป็นเวลานานเมื่อขัดใจ บางคนทำร้ายตนเองเมื่อไม่พอใจ ไม่เข้าใจ หรือสนใจความรู้สึกของผู้อื่น เป็นต้น

1.4 ระบาดวิทยา

อุบัติการณ์

เพ็ญแข ลิมศิลา (2545: 20) กล่าวว่าพบอุบัติการณ์ของโรคออทิสติก 1:2,000 ซึ่งหมายถึง ในจำนวนเด็ก 2,000 คน จะพบเด็กออทิสติก 1 คน พบในเพศชายมากกว่าเพศหญิง ในอัตราส่วน เด็กชาย: เด็กหญิง = 4-5: 1

สมาคมจิตแพทย์อเมริกา (American Psychiatric Association. 1996: 68-69) อธิบายว่าพบอุบัติการณ์ออทิสซึม 2-5: 10,000 และพบเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง โดยมีอัตราส่วน เด็กชาย: เด็กหญิง = 4 - 5: 1

ชาเนอร์ (Shaner. 2000: 44) กล่าวว่า พบอุบัติการณ์ออทิสซึม 2-5: 10,000 พบในเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง ในอัตราส่วน เด็กชาย: เด็กหญิง = 5: 1

เนอร์คอมบี้ และคนอื่นๆ (Nurcombe; et al. 2000: 547) กล่าวว่า พบอุบัติการณ์ของออทิสซึม 1: 1000 พบในเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง ในอัตราส่วน เด็กชาย: เด็กหญิง = 3: 1 และถ้าพบในเด็กหญิงจะมีระดับความรุนแรงมากกว่า พบได้ทุกสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม

สรุปว่าอุบัติการณ์ออทิสซึมพบได้ใกล้เคียงกันจากหลาย ๆ รายงาน อัตราส่วนเด็กชายต่อเด็กหญิง 3 - 5: 1 ในเด็กหญิงจะมีความรุนแรงมากกว่า ในด้านบกพร่องทางสติปัญญา (Mental Retardation)

1.5 ข้อบ่งชี้ในการวินิจฉัยเด็กออทิสติก

เพ็ญแข ลิมศิลา (2545: 15 - 20) กล่าวว่า การวินิจฉัยโรคออทิสซึมมีวิธีการปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. การซักถามประวัติอย่างละเอียดจากพ่อแม่หรือผู้ใกล้ชิดเด็กเกี่ยวกับประวัติการตั้งครรภ์ของมารดา การคลอด การเลี้ยงดู พัฒนาการด้านร่างกาย สังคม และสื่อความหมาย

1.1 การแสดงพฤติกรรมของเด็กขณะที่อยู่บ้าน

1.2 มีบุคคลในครอบครัวมีปัญหาเหมือนเด็กหรือไม่

1.3 ประวัติการเจ็บป่วยของเด็ก การกระทบกระเทือนต่อสมอง

2. การตรวจและประเมินเพื่อการวินิจฉัย แพทย์ควรให้เด็กเดิน วิ่งและเล่นได้อย่างอิสระ

3. การสังเกตพฤติกรรมเพื่อการวินิจฉัย โดยสังเกตว่าพบพฤติกรรมต่าง ๆ ต่อไปนี้ ในลักษณะที่มากหรือน้อยเกินไป

3.1 ด้านร่างกายถ้ามีขนาดเล็กหรือใหญ่เกินไปมักเกี่ยวข้องกับปัญหาของสุขภาพ และปัญหาการรับประทานอาหาร เช่น เคี้ยวอาหารไม่เป็น กลืนลำบาก คายอาหารไม่เป็น บางคนรับประทานอาหารไม่รู้จักอิ่ม

3.2 การเคลื่อนไหวร่างกายมีความผิดปกติ เช่น วิ่งหรือเดินอย่างไม่มีจุดหมาย โยกตัว กระดิกนิ้ว โบกมือไปมา บางคนนั่งเฉย บางคนขี้เกียจขี้กลัว หกขี้บ่น ขี้กลัว การแสดงออกทางสังคมและความสัมพันธ์กับบุคคล เด็กอาจแสดงพฤติกรรม 3 แบบ คือ อาจแยกตัวโดดเดี่ยว หรือสมยอมจนเหมือนตุ๊กตาที่ไม่มีชีวิตจิตใจหรือมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนมากเกินไปโดยแสดงให้เห็นพฤติกรรมที่ผิดปกติ

3.4 การตอบสนองต่อการใช้ตา เช่น หลีกเลียงการสบตา จ้องมองแบบผิดปกติ มองเลื่อนลอย ชอบมองแสงสว่างหรือสิ่งของที่หมุน ๆ มองสิ่งของใกล้ตัวมากเกินไป

3.5 การตอบสนองต่อการฟัง ไม่ตอบสนองต่อเสียงบุคคลหรือตอบสนองเสียงบางเสียงมากเกินไป

3.6 การตอบสนองต่อรส กลิ่น สัมผัส ดมหรือเลียสิ่งที่ไม่ใช่อาหาร ชอบหมกมุ่นต่อการสัมผัสบางอย่างแต่ไม่รับการสัมผัสจากบุคคล บางคนทนต่อความเจ็บปวดและบางคนแสดงความเจ็บปวดมากเกินไป การสื่อความหมาย ไม่สามารถสื่อความหมาย ไม่เข้าใจสีหน้าท่าทางของผู้อื่น พูดไม่ได้ พูดเลียนแบบ บางคนพูดซ้ำซาก

3.8 พฤติกรรมซ้ำ ๆ จะแสดงไม่เหมือนกัน เช่น ชอบดูโฆษณาทางทีวีซ้ำ ๆ ต้องนั่งที่เดิมทุกครั้ง

3.9 การจินตนาการ ไม่สามารถสมมุติในการเล่น เล่นของเล่นไม่เป็น

3.10 การปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมและการแสดงออกทางอารมณ์ เด็กจะปรับตัวยาก เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม แสดงออกไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ มีอารมณ์เปลี่ยนแปลงโดยไม่ทราบเหตุผล

3.11 ด้านสติปัญญา มีความสามารถด้านต่าง ๆ ล่าช้า แต่มีความสามารถพิเศษบางด้านโดดเด่น

4. การตรวจวินิจฉัยทางการแพทย์ การตรวจพิเศษทางห้องปฏิบัติการหรือเครื่องมือพิเศษไม่ใช่เพื่อการวินิจฉัย แต่ทำเพื่อประกอบการรักษา

5. การตรวจสอบทางจิตวิทยาเพื่อดูความสามารถของระดับสติปัญญา ทำเมื่อเด็กสามารถพูดได้และเรียนรู้ได้แล้ว

6. การตรวจสอบการได้ยิน

เนอร์คอมบี้; และคนอื่น ๆ (Nurcombe; et al. 2000: 547) กล่าวว่า ในการวินิจฉัยภาวะออทิสซึมจะใช้เกณฑ์การวินิจฉัยตามคู่มือการวินิจฉัยและสถิติความผิดปกติทางจิตของสมาคมจิตแพทย์อเมริกัน (DSM IV)

สรุปข้อบ่งชี้ในการวินิจฉัยภาวะซึม เพราะเด็กออทิสติกอาจมีอาการบางอย่างร่วมกับเด็กประเภทอื่น เช่น เด็กปัญญาอ่อน เด็กสมาธิสั้น เด็กที่มีความผิดปกติทางภาษา ดังนั้นจึงต้องมีข้อบ่งชี้ในการวินิจฉัยโดยแพทย์ และมีแพทย์ลงความเห็นอย่างน้อย 2 คน (2 ใน 3) โดยมีลักษณะข้อบกพร่อง 6 ข้อ ในด้านพฤติกรรมสังคม ด้านภาษา พฤติกรรมซ้ำ ๆ และมีความผิดปกติหรือความล่าช้าในพัฒนาการด้านต่าง ๆ อย่างน้อย 1 ด้าน

1.6 ความบกพร่องทางด้านทักษะทางสังคม

ในเด็กออทิสติกที่มีปัญหาของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมถือเป็นลักษณะสำคัญของภาวะออทิสซึม เช่น เด็กไม่มีความสนใจร่วม (Joint Attention) กับผู้อื่น ไม่สบตา ไม่สนใจเลียนแบบ ขาดทักษะในการสีหน้าของผู้อื่น ไม่สามารถสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น (Teplin. 1999: 591) (Neitzel; et al. 1998: 137) เมื่อเปรียบเทียบเด็กออทิสติกกับเด็กปกติที่มีอายุเท่ากัน เด็กออทิสติกมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมน้อยกว่าและมีลักษณะแตกต่างไปจากเด็กปกติ ส่วนมากมีลักษณะแยกตัว และชอบอยู่ในโลกของตนเอง (Siegel. 1996: 25)

เพ็ญแข ลิมศิลา (2540: 51) กล่าวว่า เด็กออทิสติกมีการสูญเสียปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะที่แตกต่างกันดังนี้

1. มีระดับความรุนแรงมาก เด็กจะแยกตัวอย่างเด่นชัด ไม่สนใจใคร เด็กบางคนติดผู้ใหญ่หรือติดพี่เลี้ยง ไม่สนใจเด็กวัยเดียวกัน ไม่สนใจคนแปลกหน้า ยอมให้คนแปลกหน้าอุ้มโดยไม่กลัวมีระดับความรุนแรงน้อย เด็กจะแสดงอาการเฉยเมย

2. ไม่ได้ตอบ เมื่อมีคนมาทักทายอาจแสดงท่าทางพอใจบ้างแต่ไม่เข้าไปหาผู้อื่น

3. เด็กบางคนอาจเข้าไปหาผู้อื่นในลักษณะแปลก ๆ ไม่สมเหตุสมผล ทำแบบซ้ำ ๆ โดยไม่สนใจปฏิริยาของผู้ที่เข้าไปหา

4. เด็กบางคนเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่แม้จะมีความสามารถดีอยู่ในสังคมได้แต่ยังไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมได้อย่างเหมาะสม

โคเฮน (Greene. 2001: 153 -154; citing Cohen. 1999) กล่าวว่าการศึกษาปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นเรื่องยากสำหรับเด็กออทิสติก อาจเพราะเด็กถูกกระตุ้นมากเกินไป (Over-stimulation) ทำให้เกิดความสับสน ไม่มั่นใจว่าจะตอบสนองอย่างไร

สรุปได้ว่าเด็กออทิสติกทุกคนมีความบกพร่องของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะที่แตกต่างกัน ความแตกต่างในการทำหน้าที่ของสมองอาจมีผลให้เกิดความบกพร่องนี้

การรับรู้ทางสายตา (Visual perception)

บุญยฤทธิ์ คงคาเพชร. (2524:2) กล่าวว่า การรับรู้ทางสายตา (Visual perception) ผลจากการวิจัยประสิทธิภาพของการรับรู้ โดยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ผลปรากฏว่า คนเราจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด และรองลงไปตามลำดับด้วยประสาทสัมผัสต่อไปนี้ คือ จักขุสัมผัส โสตสัมผัส การสัมผัส ชิวหาสัมผัส และฆานสัมผัส โดยได้ผลเป็นร้อยละเรียงตามลำดับการรับรู้ดังนี้ คือ ร้อยละ 75, 13, 5, 3.3 หมายความว่า การรับรู้ของคนเราเกิดจากจักขุสัมผัสถึงร้อยละ 75 ซึ่งนับว่าสูงสุด เมื่อเปรียบเทียบกับสัมผัสทางด้านอื่น

การรับรู้ (Perception) เป็นกระบวนการของสมองที่ทำหน้าที่แปลหรือให้ความหมายของการรับรู้ความรู้สึก เป็นการตัดสินใจว่าสิ่งที่คนเรารู้สึกนั้นคืออะไร การรับรู้จะเกี่ยวข้องกับการจัดระบบระเบียบของสิ่งเร้าทางความรู้สึก (Sensation) และการกำหนดความหมายของสิ่งนั้นๆ โดยอาศัยประสบการณ์เดิม ซึ่งรับรู้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ที่จะเข้าใจและปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม (พรเพ็ญ ศิริสัตยาวงศ์ และกนิษฐา เมธากัทร. 2543: 31อ้างอิงจาก Colarusso & hammill. 996)

ซอลัดดา ขวัญเมือง (2543: 11) กล่าวว่า การรับรู้ หมายถึงการที่บุคคลสามารถนำเอาประสบการณ์หรือความรู้เดิมออกมาตีความหมายของสิ่งเร้าที่ได้สัมผัสแล้วสามารถบอกได้ว่า สิ่งเร้านั้นคืออะไร การรับรู้เป็นผลร่วมกันระหว่างสัมผัสกับประสบการณ์ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญดังนี้

1. การสัมผัส เป็นความรู้สึกที่บุคคลมีสิ่งเร้ามาปะทะอวัยวะ แต่ไม่สามารถนำเอาประสบการณ์มาตีความหมายของสิ่งเร้านั้นได้
2. ประสบการณ์หรือความรู้เดิม คือสิ่งที่บุคคลเคยรู้ เคยเกี่ยวข้องในอดีตทั้งทางตรงและทางอ้อม

3. อวัยวะสัมผัส เป็นอวัยวะที่รับสัมผัสสิ่งเร้าที่มาปะทะแล้วรายงานกระแสความรู้สึกให้สมองทราบ เช่น ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง

4. การตีความหมายของสิ่งเร้า เมื่อสิ่งเร้าปะทะกับอวัยวะสัมผัส ประสาทสัมผัสจะรายงานกระแสความรู้สึกไปสู่สมอง แล้วสมองจะตีความโดยการนำประสบการณ์เดิมมาผสมผสานกับประสบการณ์ใหม่ (สิ่งเร้า) ซึ่งการผสมผสานนี้อาจมีการต่อเติมหรือตัดทอนบางอย่าง จึงทำให้ผลการรับรู้แตกต่างไปจากเดิม

การตีความจะถูกต้องเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบเหล่านี้

1. ระดับสติปัญญา คนที่สติปัญญาสูงย่อมรับรู้และทำความเข้าใจสิ่งเร้าที่สัมผัสได้เร็วกว่าคนที่ระดับสติปัญญาต่ำ

2. ความมีสมาธิ คนที่มีสมาธิและตั้งใจพิจารณารายละเอียดของสิ่งเร้าหรือเหตุการณ์อย่างถี่ถ้วน ทำให้การรับรู้ถูกต้องและแม่นยำภาวะจิตใจในขณะรับรู้ ถ้าบุคคลเบื่อหน่ายและอารมณ์ไม่ดี ก็จะทำให้ขาดความรอบคอบในการตีความหมาย

พัฒนาการรับรู้ทางสายตา

สายตามีพัฒนาการมาตั้งแต่เด็กแรกเกิด โดยเริ่มจากการที่ทารกจ้องมองวัตถุต่างๆ อย่าง ไม่มีความหมายก่อน หลังจากนั้นใช้เวลาอีกนานจึงมีการพัฒนาตอบสนองสิ่งที่ตนเห็น (นวลศิริ เปาโรหิตย์; และคณะ. 2515)

สุณีย์ ธีรดากร. (2523) ทารกแรกเกิดมีการเห็นเกิดขึ้นเพียงเลือนลาง เพราะกระบอกต่ายังสั้น เลนส์ตาใหญ่และมีความโค้งมาก ทำให้ตาไม่ประสานกันและยังควบคุมไม่ได้ การมองเห็นของทารกจึงเป็นการมองเห็นที่ไร้จุดหมาย ระยะที่ทารกมองเห็นชัดที่สุด คือระยะห่างประมาณ 7.5 นิ้ว หากใกล้หรือไกลกว่านี้ ทารกจะมองเห็นไม่ชัด

การรับรู้ทางสายตา (Visual Perception) เป็นกระบวนการของสมองในการแปลความหมายของข้อมูลที่ได้รับจากสายตา โดยแบ่งความสามารถด้านการรับรู้จากการมองหาออกเป็น 5 ด้าน (Colarusso & Hammill. 1996 ; อ้างอิงจาก พรเพ็ญ ศิริสัตยาวงศ์ และ กนิษฐา เมธากัณฑ์. 2543: 32 อ้างอิงโดย พัชร จิวพัฒน์กุล. 2549: 68)

1. ด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial Relationships) เป็นความสามารถในการระบุขอบเขตของตนเองกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว และการระบุตำแหน่งของวัตถุที่สัมพันธ์กับตัวเราหรือวัตถุอื่นๆ

2. ด้านการแยกความแตกต่าง (Visual Discrimination) เป็นความสามารถในการแยกแยะความแตกต่างของตำแหน่ง รูปร่าง และสีของวัตถุในลักษณะต่างๆ

3. ด้านการแยกภาพซ้อน (Figure and Ground) เป็นความสามารถในการแยกวัตถุที่สนใจ หรือวัตถุที่ต้องการออกจากวัตถุที่อยู่รอบๆ

4. ด้านการเติมส่วนให้สมบูรณ์ (Visual Closure) เป็นความสามารถในการระบุได้ว่าภาพหรือสิ่งที่เห็นนั้นคืออะไร โดยการเห็นเพียงบางส่วนของวัตถุหรือภาพนั้น

5. ด้านการจดจำ (Visual Memory) เป็นความสามารถในการจำส่วนที่สำคัญของภาพหรือวัตถุ จัดเป็นความจำระยะสั้น

จุดเด่นของเด็กออทิสติก คือ สามารถรับรู้ด้านรูปธรรม ความคิด ความจำและความเข้าใจความสัมพันธ์ของภาพโดยการมองเห็น (Visuospatial Relationships) เด็กออทิสติกเหมือนกับวีดีโอ (Video) ที่ฉายอยู่ในความคิดคำนึง รูปภาพจะเป็นภาษาแรกของเด็กออทิสติก ภาษาพูดจะเป็นภาษาที่สอง (Grandin. 2001: online) ซึ่งสอดคล้องกับ อุมพร ตรังคมบัติ (2545: 105) ที่กล่าวว่า เด็กออทิสติกเรียนรู้จากการมองเห็น (Visual Learning) ง่ายกว่าการได้ยิน ทั้งนี้เพราะหูของเด็กแยกแยะเสียงได้ยาก การมองเห็นหรือใช้สายตามีประสิทธิภาพมากกว่า

จุดด้อยของเด็กออทิสติก คือ มีปัญหาเกี่ยวกับความคิดนามธรรม การรับรู้ทางสังคม การสื่อสารและความสนใจ วิธีแก้ไขโดยภาพ (Pictographic) การเขียนตามแบบ (Written Cues) ช่วยในการเรียนรู้ด้านการสื่อสาร พัฒนาทักษะทางสังคมและควบคุมตัวเองโดยอาศัยการรับรู้จากการมองเห็น (Visual Perception) (พัชรี จิ๋วพัฒน์กุล; อ้างอิงจาก Education of the Student With Autism. 2000: online)

กล่าวโดยสรุป การรับรู้ คือ กระบวนการที่ได้สัมผัสด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ซึ่งได้แก่ ได้ยิน ได้เห็น ได้สัมผัส ได้ชิม และได้กลิ่นเข้ามาจัดระเบียบ และให้ความหมายเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจขึ้น

ประโยชน์ของการภาพ

1. สามารถทดสอบได้ตามที่ต้องการเพื่อสร้างข้อมูล การใช้คำพูด (Oral Information) ข้อมูลจะคงอยู่เพียงชั่วคราวแล้วหายไป ซึ่งเป็นปัญหาของเด็กกลุ่มที่มีปัญหาด้านการประมวลภาษาพูดรวมทั้งเด็กออทิสติก การไม่สนใจความสัมพันธ์ของข้อมูลและมีปัญหาด้านการกำจัดเสียงรบกวน การใช้ภาพจะช่วยให้เด็กมีความสนใจต่อการรับรู้มากขึ้น

2. การใช้ภาพและสัญลักษณ์ ได้นำมาใช้กับเด็กออทิสติกอย่างแพร่หลายและประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี สามารถนำมาใช้ได้หลายวิธีในห้องเรียน เช่น

2.1 ใช้สำหรับการจัดระเบียบ เช่น ปฏิทิน ตารางปฏิทินงาน

2.2 ใช้สำหรับแสดงข้อมูลปฏิบัติ กฎเกณฑ์ของห้อง บัตรกิจกรรม

2.3 ใช้ในการพัฒนาด้านสังคม เช่น แสดงกฎและระเบียบต่างๆ งานที่ต้องทำ และสามารถช่วยสอนทักษะทางสังคม โดยผ่านเรื่องราวทางสังคม (Social Story)

2.4 ใช้ช่วยจัดการกับพฤติกรรมที่ทำลายและพัฒนาการควบคุมตนเอง เช่น ภาพสัญลักษณ์บอกลำดับพฤติกรรมที่คาดหวัง

กล่าวโดยสรุป เด็กออทิสติกจะเกิดการเรียนรู้ได้ดี โดยการผ่านสื่อที่เป็นรูปธรรม เช่น วัตถุ รูปภาพ การรับรู้โดยการมองเห็นเป็นจุดเด่นของเด็กออทิสติก

2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

2.1 ความหมายของทักษะทางสังคม

ประนอม เดชชัย (2536: 19) ให้ความหมายทักษะทางสังคม หมายถึง ทักษะซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องมี เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้แก่ ทักษะในการดำรงชีวิตในสังคม (Social Living Skills) และทักษะทางกระบวนการกลุ่ม (Group Process Skills) ความหมายทั่วไปของขอบเขตการพัฒนาการทางสังคมนั้นจะเน้น 2 เรื่อง คือ

1. ทักษะทางสังคม เป็นวิธีการฝึกฝนและสนับสนุนให้นักเรียนปฏิบัติในสิ่งที่ดี เช่น การพูดจาเหมาะสม การตกลงกันในเรื่องที่ได้แย้งกับผู้อื่น

2. ทักษะทางสังคม ช่วยเพิ่มพูนให้เด็กมีพฤติกรรมและความสามารถในการสนองตอบและแสดงท่าทางที่เหมาะสม การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในอนาคต

ศรีกัลยา พึ่งแสงสี (2539: 28) ให้ความหมายทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในสังคมและเป็นสมาชิกที่ทำประโยชน์แก่สังคมนั้น

ปัทมาวดี บุญยสวัสดิ์ (2536: 17) ให้ความหมายทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน ในลักษณะของกลุ่มหรือในสังคมได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ด้วยการรู้จักบทบาทของผู้นำ และบทบาทของสมาชิกที่มีประสิทธิภาพของกลุ่มหรือสังคม ทักษะทางสังคมได้จากการเรียนรู้และสามารถฝึกฝนจากประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญได้ ถ้าปฏิบัติต่อกันอย่างถูกต้อง

เวสวูด (Westwood. 1997: 77) ให้ความหมาย ทักษะทางสังคม หมายถึง ส่วนประกอบของพฤติกรรมสำหรับบุคคล ซึ่งมีความสำคัญที่จะช่วยในการเริ่มมีปฏิสัมพันธ์ทางบวกกับผู้อื่นและผดุงรักษาซึ่งความสัมพันธ์นั้นไว้ได้

สรุปได้ว่า ทักษะทางสังคมหมายถึง ความสามารถในการอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รู้จักรับผิดชอบ รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง รู้จักปฏิบัติต่อผู้อื่น ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในสังคมและสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม

2.2 ความสำคัญของทักษะทางสังคม

ทักษะทางสังคมเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็น และมีความสำคัญต่อมนุษย์ที่ทำให้การดำรงชีวิตและการทำงานร่วมกันอยู่ได้อย่างมีความสุข ทักษะทางสังคมมีความสำคัญ ดังนี้

1. ความสำคัญทางด้านส่วนบุคคล ช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทักษะทางสังคมยังมีความจำเป็นมากขึ้นเท่านั้น เพราะบุคคลต้องสามารถปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น สื่อความหมายทำงานร่วมกัน แก้ปัญหาสังคมได้ สิ่งเหล่านี้เป็นลักษณะที่ช่วยให้มนุษย์ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

2. ความสำคัญทางด้านสังคม สังคมใดมีสมาชิกที่เป็นผู้มีทักษะทางสังคมดี รู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตัว เพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาสังคมที่ตนอยู่ สังคมนั้นย่อมเป็นสังคมที่สงบสุข แต่ถ้าสังคมมีลักษณะตรงกันข้าม สังคมนั้นย่อมมีปัญหา ไม่สงบสุขและมีความเสื่อม (พวงเพชร พวงศลิทธิ. 2546: 8; อ้างอิงจาก เทียมใจ พิมพ์วงศ์; 2541: 21-22 ; อ้างอิงจาก สุขุมล เกษมสุข. 2535: 10-11)

ทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่จำเป็นและมีความสำคัญต่อมนุษย์ ในการดำรงชีวิตและการทำงานร่วมกัน ตั้งแต่สังคมเล็ก ๆ ในครอบครัวขยายออกไปเป็นสังคมในห้องเรียน สังคมโรงเรียน สังคมในอาชีพการงาน จนถึงสังคมชุมชน ประเทศและโลก ทุกกลุ่มสังคมต้องมีการติดต่อสัมพันธ์พึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งต้องอาศัยทักษะทางสังคม (ศรีกัลยา พิงแสงสี. 2539: 28; อ้างอิงจาก สุขุมล เกษมสุข. 2535: 10-11)

ทักษะทางสังคมมีส่วนช่วยพัฒนาบุคคลและสังคม ต่อบุคคล ได้แก่ การที่ทำให้บุคคลอยู่ร่วมกัน และทำงานร่วมกันอย่างราบรื่น ต่อสังคม ได้แก่ การทำให้สังคมดำรงอยู่ได้ และพัฒนาให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้น (พวงเพชร พวงศลิทธิ. 2546: 9; อ้างอิงจาก ปัทมวดี บุญยสวัสดิ์. 2535: 19)

สรุปได้ว่า ทักษะทางสังคมมีความสำคัญในการช่วยพัฒนาตัวบุคคลและสังคมให้บุคคลอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

2.3 พื้นฐานทักษะทางสังคม

ทักษะทางสังคมเป็นพื้นฐานที่สำคัญของบุคคล ซึ่งควรได้รับการฝึกฝนและปลูกฝัง เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข

ปัทมาวดี บุญยสวัสดิ์ (2536: 20) ได้แบ่งทักษะทางสังคมไว้ดังนี้

1. การเคารพต่อระเบียบวินัยของตนเองและกลุ่ม
2. การมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม
3. การแสดงและการแก้ปัญหาในกลุ่ม
4. การมีมารยาทในสังคม
5. การแสดงความรับผิดชอบ
6. การช่วยเหลือผู้อื่น

แกรนดิน (Grandin. 2001: Online) อธิบายว่า ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ได้แก่

1. การคอย (Waiting)
2. ผลัดกัน (Taking Turns)
3. การเปลี่ยนแปลง (Transitions)
4. เปลี่ยนหัวข้อสนทนา (Changing the Topic in Conversation)
5. การสิ้นสุด (Finishing)
6. การเริ่มต้น (Initiating)
7. ยืดหยุ่น (Being Flexible)
8. เงียบ (Being Quiet)

เวสวูด (Westwood. 1997: 77-78) ได้แบ่งพื้นฐานทักษะทางสังคม ดังนี้

1. การสบตากับคู่สนทนาอย่างเหมาะสม
2. การรับรู้ การแสดงทางสีหน้าอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์
3. การใช้ระดับเสียงในการพูด ไม่ควรดังหรือค่อยจนเกินไป
4. การรู้จักการแสดงความคิดเห็นกับผู้อื่น
5. การรู้จักสนทนากับผู้อื่น แสดงความรู้สึก ถาม ฟัง แสดงความสนใจ และการ

ตอบสนองต่อคำถาม

6. การยืนในระยะเหมาะสมกับผู้สนทนา และไม่ควรสัมผัสกับคู่สนทนาแบบไม่เหมาะสม

7. การเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น เล่นตามกฎกติกา แบ่งปัน ช่วยเหลือรู้จัก
ผลัดเปลี่ยน การประนีประนอม การแสดงความยินดีกับผู้อื่น รู้จักขอโทษและขอบคุณ

8. การมีความตั้งใจที่จะฟัง

9. สามารถควบคุมความโกรธ ความก้าวร้าว ความขัดแย้งในใจ มีน้ำใจเป็นนักกีฬา

10. แต่งกายสะอาด มีสุขภาพดีอนามัยดี

สรุปได้ว่า พื้นฐานทักษะทางสังคมได้แก่ การเคารพต่อระเบียบวินัยของตนเอง และ
กลุ่ม การมีมารยาทในสังคม การสบตากับคู่สนทนาอย่างเหมาะสม การใช้ระดับน้ำเสียงในการ
พูดอย่างเหมาะสม รู้จักการคอย การแบ่งปัน รู้จักแสดงความยินดีกับผู้อื่น และการรับรู้การ
แสดงอารมณ์ทางสีหน้าอย่างเหมาะสมกับเหตุการณ์

2.4 วิธีฝึกทักษะทางสังคม

การฝึกทักษะทางสังคม ทำได้ 2 วิธี คือ การฝึกโดยบูรณาการเข้ากับการเรียนการ
สอน ตามปกติวิธีนี้เป็นการฝึกพร้อม ๆ กับการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรปกติ ครู
สามารถนำไปบูรณาการกับการสอนทุกกลุ่มประสบการณ์ เนื้อหาวิชาเหมือนเดิม จะเน้น
กระบวนการเรียนการสอนและเทคนิควิธีที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดทักษะทางสังคมไปด้วย ขณะที่
เรียน หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้กำหนดแนว
ทางการจัดการเรียนการสอนที่สามารถส่งเสริมทักษะทางสังคมได้คือ

1. การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จัดเนื้อหาให้สอดคล้องกับการ
ดำรงชีวิตและให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ โดยลงมือปฏิบัติจริง

2. การจัดการเรียนที่หลากหลาย โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ ใช้วิธีสอนให้เหมาะกับ
เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ เน้นการเรียนรู้กระบวนการต่างๆ เช่น กระบวนการแก้ปัญหา
การทำงาน การหาความรู้ การวิเคราะห์ ฯลฯ รวมทั้งสถานการณ์ในชีวิตจริงด้วย (เทียมใจ
พิมพ์วงศ์. 2541: 23 ; อ้างอิงจาก กระทรวงศึกษาธิการ. 2533: 28)

การจัดกิจกรรมฝึกทักษะทางสังคมโดยตรง โดยการใช้กิจกรรมฝึกต่างหากแยกจากการ
เรียนการสอนเนื้อหาวิชาตามปกติ เป็นกิจกรรมที่สัมพันธ์กับสภาพการดำเนินชีวิตของนักเรียน
(เทียมใจ พิมพ์วงศ์. 2541: 23 - 24; อ้างอิงจาก สุขุมล เกษมสุข. 2535: 18- 25)

1. การฝึกประชาธิปไตยในโรงเรียน

2. การให้นักเรียนได้รับผิดชอบทำงานส่วนรวมของชั้นเรียนหรือโรงเรียน

3. การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

4. การพานักเรียนไปทัศนศึกษาสถานที่สำคัญ การอยู่ค่ายพักแรม

5. การให้นักเรียนได้ร่วมทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรในรูปแบบต่าง ๆ

การฝึกทักษะทางสังคม สามารถฝึกได้พร้อมกับการเรียนการสอนทั้งในเวลาเรียน เนื้อหาวิชาปกติ และเวลาอื่น ๆ ที่นักเรียนอยู่ในโรงเรียน ให้สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียน ครูจึงสามารถฝึกทักษะทางสังคมได้เกือบตลอดเวลา โดยกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดทักษะทางสังคมมากขึ้น (เทียมใจ พิมพ์วงศ์. 2541: 24)

2.5 ขั้นตอนการฝึกทักษะทางสังคม

การสอนทักษะทางสังคมควรจัดเป็นกลุ่มเล็ก ๆ จะได้ผลมากกว่ากลุ่มใหญ่ ประกอบไปด้วย (Grandin. 2001: online)

1. จำแนกทักษะ ส่วนประกอบของทักษะ และใช้ทักษะเมื่อไร
2. จำลองตัวแบบของทักษะนั้น ๆ
3. ให้ลองแสดง
4. ฝึกฝนและลองใช้
5. นำไปใช้ในสถานการณ์ทั่ว ๆ ไป

สุขุมล เกษมสุข (2535: 17) ได้แบ่งขั้นตอนฝึกทักษะทางสังคมเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นสนใจ

การสนใจช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่า และเห็นความสำคัญของทักษะนั้น ๆ ที่จะช่วยในการดำเนินชีวิต ช่วยให้ประสบความสำเร็จในการเรียนการทำงาน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างไร

2. ขั้นฝึก

2.1 นักเรียนต้องฝึกทักษะด้วยตนเอง ด้วยการกระทำจริง

2.2 นักเรียนต้องเรียนรู้ทักษะอย่างถูกวิธีและถูกขั้นตอน

2.3 นักเรียนต้องฝึกฝนเป็นระยะเวลานานพอสมควร จึงจะพัฒนาได้ นักเรียนต้องฝึกทักษะในสถานที่จำเป็นและต้องใช้บ่อย ๆ หลาย ๆ สถานการณ์ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ขั้นประเมิน การประเมินผลบ่อย ๆ จะช่วยพัฒนาทักษะให้ได้ผลดี และให้นักเรียนมีส่วนในการประเมินผลตนเอง เพื่อปรับปรุงให้การฝึกได้ผลดียิ่งขึ้น

เวสวูด (Westwood. 1997: 79-80) ได้แบ่งขั้นตอนการสอนทักษะทางสังคมเป็น 6 ขั้นตอน คือ

1. กำหนดทักษะที่จะสอน (Definition) พิจารณาจาก ทักษะทางสังคมที่สำคัญที่จะช่วยเหลือเด็กให้เกิดทักษะดังกล่าวนี้ การสอนอาจจะใช้ วิธีโอ รูปภาพ การ์ตูน หุ่นกระบอก หรือชี้ให้เด็กเห็นกิจกรรมที่เพื่อน ๆ ทำในกลุ่ม

2. ทำให้ดู (Model the Skill) โดยแบ่งทักษะเป็นขั้นตอนย่อย ๆ หลายขั้นตอน (Task Analysis) โดยครูแสดงให้ดูหรือให้เพื่อนแสดงให้ดู

3. การเลียนแบบและฝึกซ้อม (Imitation and Rehearsal) ให้เด็กเลียนแบบตามครูหรือเพื่อน

4. การประเมินผล (Feedback) ถ้าเด็กยังทำได้ไม่ดี ครูควรบอกเด็ก พูดให้กำลังใจเด็กว่า "พยายามอีกครั้งหนึ่ง" หรือถ้าเด็กทำได้ดีขึ้น ก็ควรบอกว่า "ดีขึ้นแล้วนะ" บันทึกภาพไว้ดูว่าขั้นตอนใดยังต้องปรับปรุงแก้ไข

5. จัดเตรียมสถานการณ์เพื่อให้โอกาสเด็กได้ใช้ทักษะ (Provide Opportunity for the Skill to be Used) โดยจัดเด็กเป็นกลุ่มเล็ก ๆ หรือจัดเป็นคู่ แล้วให้เด็กทำกิจกรรมเพื่อให้เด็กสามารถประยุกต์ใช้ทักษะได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ให้แรงเสริมอย่างสม่ำเสมอ (Intermittent Reinforcement) ถ้าเด็กสามารถใช้ทักษะทางสังคมได้โดยไม่ต้องชี้แนะ ควรให้คำชมเชยหรือรางวัล เด็กจะเป็นที่ยอมรับและมีความสัมพันธ์อันดีในกลุ่มเพื่อน และจะรักษาทักษะไว้ให้กลายเป็นพฤติกรรม

ขั้นตอนในการฝึกทักษะทางสังคมที่กล่าวมาพอสรุปได้ดังนี้ เลือกทักษะที่สำคัญที่จะสอน ทำให้ดู แล้วให้เด็กทำเลียนแบบ ประเมินผลว่าดีขึ้นหรือต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้โอกาสเด็กได้ใช้ทักษะ และให้แรงเสริมเด็กอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เด็กรักษาทักษะนั้นไว้ให้เป็นพฤติกรรม

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

บ็อกแดน; และคนอื่น ๆ (Bogdan; et al. 1996: ERIC) ได้ศึกษาการส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมโดยการสอนทักษะทางสังคม เป็นงานวิจัยผลการสอนหลักสูตรทักษะทางสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมเป้าหมาย ในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยใช้หลักสูตรการสอนทักษะทางสังคม "Second step: A Violence - Prevention Curriculum" ร่วมกับการร่วมเรียนรู้ร่วมรู้ โดยการสอนทักษะทางสังคมในการเคารพผู้อื่น การฟัง การพลัดเปลี่ยน การปฏิบัติตามกฎของห้องเรียน การร่วมมือกันทำงาน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมเพิ่มขึ้นขึ้น โดยเคารพผู้อื่นและร่วมมือกับผู้อื่นมากขึ้น

เลาชีส์; และเฮฟลิน (Laushey; & Heflin. 2000: ERIC) ได้ศึกษาการเพิ่มทักษะสังคมในเด็กอนุบาลออทิสติก โดยใช้เพื่อนๆ ตามที่ครูสอน โดยใช้การวิจัยแบบ ABAB เพื่อนคู่หูสามารถเข้ากันได้ดีกับนักเรียนอนุบาล ทำให้มีปฏิริยาต่อกันเพิ่มขึ้น ข้อมูลที่รวบรวมได้จากนักเรียนอนุบาลออทิสติก 2 คน ทำให้เห็นว่า เพื่อนคู่หูสามารถทำให้มีการเพิ่มทักษะทางสังคมในการมีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญ

ปัทมาวดี บุญยสวัสดิ์ (2535: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการใช้เกมการเล่นพื้นบ้านของไทยที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีคะแนนทักษะทางสังคมในด้านการเคารพต่อระเบียบวินัยของตนเองและการมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม การแสดงออกและการแก้ปัญหาในกลุ่มที่แตกต่างกัน นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะทางสังคมในด้านการมีมารยาทในสังคม การแสดงความรับผิดชอบและมีลักษณะความเป็นผู้นำ การช่วยเหลือผู้อื่น สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีสังคมมิติสูงกว่ากลุ่มควบคุม

จากคำกล่าวข้างต้นจะพบว่าปัญหาในการเข้าสังคมเป็นมูลฐาน (รากเหง้า) ของออทิสซึม ภาวะที่จะนำไปสู่ความเข้าใจทางสังคมที่มีผลต่อการพัฒนาทั้งหมด คือ ทฤษฎีของจิตใจ (Theory of Mind) ที่นักการศึกษาต่าง ๆ ได้อธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีของจิตใจ ไว้ดังนี้

โคเฮน (Greene. 2001: 153 ; citing Cohen. 1999) ใช้ทฤษฎีของจิตใจ (Theory of Mind) อธิบายถึงความบกพร่องทางสังคมของเด็กออทิสติกว่า เป็นความไม่สามารถที่จะเข้าใจได้ว่าผู้อื่นคิดอย่างไร มีความรู้สึก มีความตั้งใจ หรือมีแรงจูงใจอะไรที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมที่แสดงออกมา ความสามารถในส่วนนี้เรียกว่า "ใจบอด" (Mind Blindness) ซึ่งในคนปกติจะสามารถ "อ่าน" สีหน้าท่าทางพฤติกรรมของคนอื่นได้ เมื่อเราเห็นคนอื่นได้ เราสามารถตั้งสมมุติฐานขึ้นในใจได้เองว่า คน ๆ นั้นกำลังคิดวางแผนจะทำอะไร และรับรู้ได้ถึงอารมณ์เจตนาซึ่งซ่อนอยู่ภายในลักษณะนี้เป็นการแสดงว่าเรามี Theory of Mind

ริชาร์ด (Richard. 2000: 130-136) ได้กล่าวว่า Theory of Mind เป็นแนวคิดทางจิตวิทยา ซึ่งเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของความเข้าใจความคิดผู้อื่น เริ่มมาจาก Charles Darwin's Theory of Evolution ซึ่งมนุษย์จะวิวัฒนาการเป็นสัตว์สังคมมากขึ้นตามกาลเวลา พัฒนาการของ Theory of Mind ทำให้เราเข้าใจถึง ความตั้งใจ และความรู้สึก การกระตุ้นที่อยู่เบื้องหลังของพฤติกรรมที่แสดงออก

ทฤษฎีของจิตใจ จะอธิบายถึงความสำคัญของการขาดการรับรู้ความเข้าใจทางสังคมและความสามารถในการเข้าใจถึง เบื้องหลังพฤติกรรมออทิสซึมที่ไม่สามารถอ่านจิตใจของผู้อื่น

ใจบอด (Mind Blindness) เป็นผลจากความแตกต่างด้านการรับรู้ 2 ด้าน คือ Folk Psychology กับ Folk Physics

1. Folk Psychology เป็นด้านที่เป็นความเข้าใจในกลไกของการทำงานของคน (People work) พัฒนาการที่ทำให้เข้าใจสถานะ แนวโน้ม ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคน จินตนาการ การสื่อสาร ซึ่งจะด้อยประสิทธิภาพในออทิสติก

2. Folk Physics เป็นด้านการทำงานของสิ่งต่าง ๆ (Things Work) พัฒนาการในการเข้าใจควบคุมสิ่งต่างๆ เช่น ฟิสิกส์ เลข กลศาสตร์ ออทิสติกจะมี Folk Psychology มากกว่า Folk Physics ซึ่งจะทำให้มีเหตุผลดี แต่ไม่เก่งด้านกลไก แต่บางคนก็มี Folk Psychology น้อยกว่า Folk Psychology ทำให้ถูกวินิจฉัยว่าเป็นออทิสซึม

เฮาลิน, โคเฮน; และแฮดวิน (Howlin, Cohen; & Hadwin. 2002: 2-13, 23-31) ให้ความหมายของทฤษฎีของจิตใจ (Theory of Mind) หมายถึง ความสามารถที่จะเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น (เช่น ความคิด ความเชื่อ ความต้องการ ความสนใจ) และสามารถใช้อข้อมูลเหล่านั้นมาอธิบายในสิ่งที่เขาพูดหรือพฤติกรรมที่แสดงออกและทำนายสิ่งที่เขาจะทำอะไรต่อไป

ผู้เชี่ยวชาญการศึกษาพบว่า ทฤษฎีของจิตใจ (Theory of Mind) ของเด็กถูกพัฒนาขึ้นตามอายุ และใช้ทฤษฎีของจิตใจ เป็นตัวกลางในการอ่านจิตใจ (Mind Reading) แทน

เด็กออทิสติกจะสามารถคาดเดาบทบาททางด้านอารมณ์ ความเชื่อ ได้น้อยกว่าเด็กที่มีความบกพร่องด้านการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญ เด็กออทิสติกจะเข้าใจอารมณ์ง่าย ๆ เช่น ต้องการหรือไม่ต้องการ เมื่อซับซ้อนขึ้นจะไม่เข้าใจ

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจิตใจ

3.1 ความหมายของการจิตใจ

เฮาลิน, โคเฮน; และแฮดวิน (Howlin, Cohen; & Hadwin. 2002: 2 - 13, 23 - 31) ให้ความหมายของทฤษฎีของจิตใจ (Theory of Mind) หมายถึง ความสามารถใช้อข้อมูลเหล่านั้นมาอธิบายในสิ่งที่เขาพูดหรือพฤติกรรมที่แสดงออกและทำนายสิ่งที่เขาจะทำอะไรต่อไป

เมื่อเด็กเริ่มพูดหรือส่งเสียง คำพูดหรือเสียงของเด็กจะแสดงให้เห็นถึงสภาวะหรือระดับจิตใจของเด็ก (Mental State) ในเด็กปกติอายุระหว่าง 18 - 30 เดือน สามารถแสดงถึงแต่ละสภาวะของระดับจิตใจได้ตั้งแต่สภาวะของอารมณ์ ความต้องการ ความเชื่อ ความคิด ความฝัน การสมมุติ ผู้เชี่ยวชาญการศึกษาพบว่าทฤษฎีของจิตใจของเด็กถูกพัฒนาขึ้นตามอายุ และใช้ทฤษฎีของจิตใจ เป็นตัวกลางในการอ่านจิตใจแทน

เด็กสามารถอ่านจิตใจได้ แม้ในเด็กทารกก็สามารถแยกแยะอารมณ์ทางสีหน้าได้ว่าดีใจ เสียใจ โกรธ กลัว เด็กปกติอายุ 3 ปี สามารถคาดเดาว่าสถานการณ์อย่างไร มีผลต่ออารมณ์ (เช่นสถานการณ์ดีทำให้มีความสุข แต่ถ้ามีสิ่งไม่ดีเกิดขึ้นทำให้ไม่มีความสุข) และความต้องการปรารถนา (เช่นเมื่อได้รับการตอบสนองจะเกิดความรู้สึกดีใจ ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองก็จะรู้สึกเสียใจ) เด็กปกติอายุ 4 - 6 ปี สามารถคาดเดาได้ว่าผู้อื่นต้องการและเชื่อว่ารู้สึกอย่างไร ความเชื่อมีผลต่ออารมณ์ (เช่นเมื่อคิดว่าได้สิ่งที่ต้องการก็มีความสุข แต่ถ้าคิดว่าไม่ได้ก็เสียใจ)

เด็กออทิสติกจะสามารถคาดเดาบทบาททางด้านอารมณ์ ความเชื่อ ได้น้อยกว่าเด็กที่มีความบกพร่องด้านการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญ เด็กออทิสติกจะเข้าใจอารมณ์ง่ายๆ เช่น ต้องการหรือไม่ต้องการ เมื่อซับซ้อนจะไม่เข้าใจ

3.2 ความสำคัญของการอ่านจิตใจ

ความสำคัญของการสอนการอ่านจิตใจ (Mind Reading) คือการสอนให้เด็กออทิสติกเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นว่าผู้อื่นมีอารมณ์เช่นใด โดยการฝึกให้เด็กเข้าใจและคาดเดาอารมณ์ผู้อื่นจากการแสดงออกทางสีหน้าและจากการบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม

เด็กออทิสติกมีลักษณะของการบอดทางจิตใจ (Mind Blindness) เนื่องจากเด็กออทิสติกไม่เข้าใจความรู้สึกและอารมณ์ของผู้อื่น ทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่ดี ไม่เหมาะสมในสายตาของคนอื่น ทำให้เด็กเข้ากับเพื่อนไม่ได้ ขาดเพื่อน ขาดความสัมพันธ์กับคนรอบข้างและไม่เข้าใจสิ่งที่ดำเนินไปรอบตัวอย่างดีพอ (ผดุง อารยะวิญญู. 2546: 51)

เฮาติน, โคเฮน; และแฮดวิน (Howlin, Cohen; & Hadwin. 2002: 7 - 11) ได้อธิบายว่า Mind Blindness คือ ความไม่สามารถเข้าใจจิตใจของตนเองและผู้อื่น ทำให้ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการด้านสังคมและด้านการสื่อสารตั้งแต่เด็กจนไปสู่วัยผู้ใหญ่ ซึ่งในเด็กปกติอายุ 2 ปี จะเล่นสมมุติเป็น แต่ในเด็กออทิสติกที่มีอายุสมอมมากกว่า 2 ปี จะมีการเล่นสมมุติเล็กน้อยหรือไม่มีเลย ซึ่งมีน้อยกว่าในกลุ่มของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ตัวอย่างของ Mind Blindness ของเด็กออทิสติกจากคลินิกมีดังนี้

1. ไม่รับรู้ต่อความรู้สึกของผู้อื่น
2. ไม่สามารถพิจารณาไตร่ตรองสิ่งที่คนอื่นรู้
3. ไม่สามารถที่จะรักษามิตรภาพโดยการอ่านจิตใจและตอบสนองอย่างตั้งใจ
4. ไม่สามารถที่จะอ่านระดับเสียงความสนใจของคู่สนทนาได้
5. ไม่สามารถที่จะสืบหาความหมายว่าคนพูดหมายความว่าอย่างไร

6. ไม่สามารถทำนายความคิดและการกระทำของผู้อื่น
7. ไม่สามารถเข้าใจความเชื่อที่ผิด
8. ไม่สามารถที่จะเข้าใจเรื่องโกหกได้
9. ไม่สามารถเข้าใจเหตุผลการกระทำของคน
10. ไม่สามารถเข้าใจกฎเกณฑ์ที่ไม่ได้เขียนขึ้นหรือธรรมเนียมประเพณี

แกรนดิน (Grandin. 2001: Online) ได้อธิบายว่าทักษะด้าน Folk Psychology จะไม่มีในเด็กออทิสติก ซึ่งจำเป็นต้องกระตุ้นสิ่งเหล่านี้ให้เกิดขึ้น ปัจจุบันยังไม่มีหลักสูตรเฉพาะในการสอนเด็กออทิสติก การสอนที่มีประสิทธิภาพคือ การจัดการสอนเป็นรายบุคคล ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการและความสามารถเฉพาะของแต่ละบุคคล โดยศึกษาประวัติและรายละเอียดทางการศึกษาของเด็ก โดยใช้

1. จุดแข็งและความต้องการของเด็ก
2. เป้าหมายและจุดประสงค์ระยะสั้น ระยะยาว ซึ่งครอบคลุมถึง
 - 2.1 การพัฒนาการสื่อสาร
 - 2.2 การจัดการเรียนการสอนเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก
3. การพัฒนาการด้านสังคมและพฤติกรรมควรเหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย
4. มีความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น
5. มีพัฒนาการด้านการควบคุมตนเองและการจัดการตนเอง

ความสำคัญของการอ่านจิตใจ

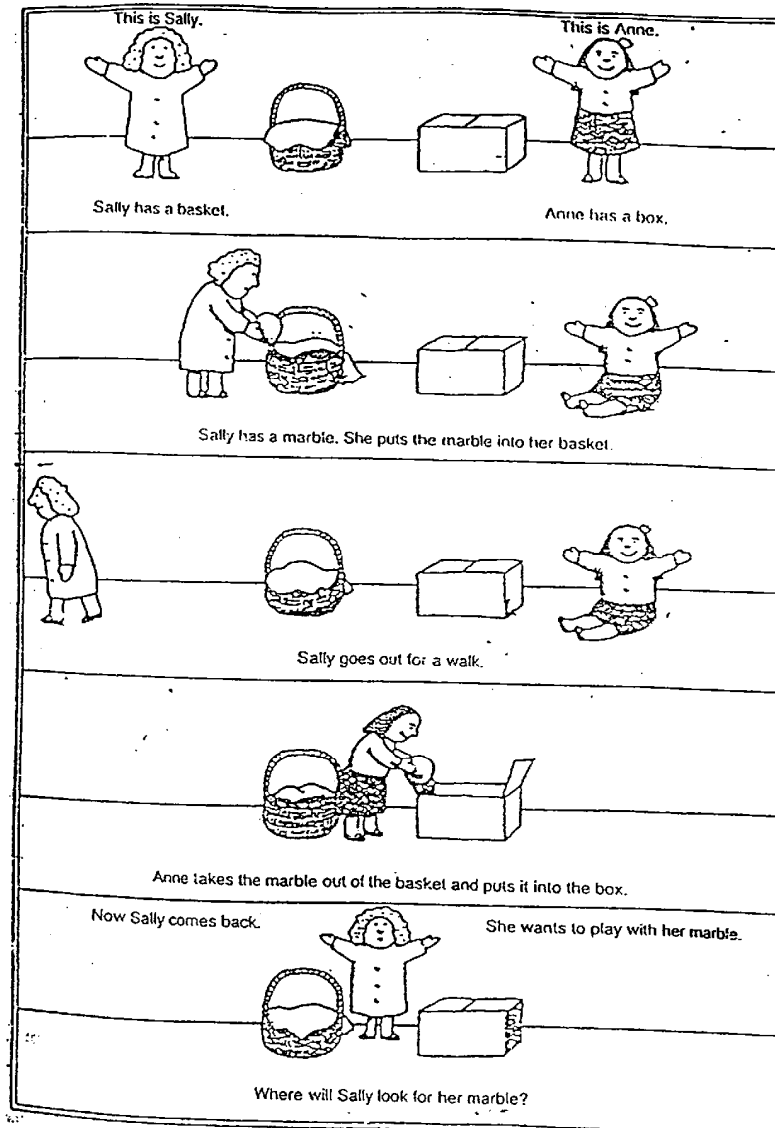
1. เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมทางสังคม การอ่านจิตใจ (Mind Reading) ภายใต้อารมณ์ด้าน Folk Psychology อธิบายว่า เป็นความสามารถที่จะเข้าใจผู้อื่น เราใช้ Folk Psychology ตลอดเวลา เพื่ออธิบายและทำนายพฤติกรรมของผู้อื่น เช่น เรามีเหตุผลเชื่อว่าแต่ละคนมีความมั่นใจ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการดำเนินชีวิตไปทางแนวเดียวกัน ไม่แยกตัวออกไป เราใช้การอ่านจิตใจแม้กระทั่งขณะที่ดูภาพยนตร์ แม้ว่าผู้ร้ายจะยิ้ม เราก็ยังสรุปได้ว่าเป็นผู้ร้าย

2. เพื่อเข้าใจการสื่อสาร กริช (Grice) นักปรัชญาด้านภาษา ได้ให้ข้อสรุปว่า กฎเกณฑ์ของความหมายของคำพูด คือ จินตนาการในการสื่อสาร เช่น เมื่อตำรวจตะโกนว่า "ทิ้งปืน" (Drop It) เมื่อเห็นโจรถือปืนอยู่และโจรก็หยุดอยู่กับที่ ซึ่ง "it" ในที่นี้หมายถึงปืนในมือโจร ครูคิดปะบอกเด็กนักเรียนว่า วันนี้เราจะไประบายสีกระต่ายในวง ทุกคนในห้องตระหนักรู้ใน

ความหมายว่า ไม่ได้หมายถึงกระต่ายโชคร้ายจะถูกทาสี การถอดรหัสคำพูด จึงเป็นเหมือนอุปมาอุปไมย (เช่นเดียวกันการเหินแสม การถากถาง คำอุปมาหรือคำตลกขบขัน) ความสามารถในการอ่านจิตใจเป็นเรื่องจำเป็น เพราะบางทีคำพูดก็ไม่ได้หมายความว่าอย่างนั้นจริง

ความสำคัญของการอ่านจิตใจทำให้เราเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้

1. ความเข้าใจผิดเป็นการทำให้เข้าใจถึงความเชื่อในบางสิ่งว่าเป็นสิ่งทั้ง ๆ ที่จริงแล้วไม่ใช่ ภาพประกอบ 2 แสดงให้เห็นเกี่ยวกับ ลูกหินของแซลลี่ที่ย้ายจากที่เดิม โดยที่เธอไม่เห็นขณะที่มันถูกเคลื่อนย้าย ดังนั้นเธอจึงไม่ทราบว่า ลูกหินเธอถูกย้ายไปแล้ว แต่แซลลี่ยังเชื่อมั่นว่ามันยังอยู่ที่เดิม ในเด็กปกติอายุ 4 ปี สามารถตอบได้ถูกต้อง

ภาพประกอบ 2 ความเชื่อในสิ่งที่ผิด

2. ความเข้าใจผู้อื่น ทำให้เราสามารถทราบว่า คนเราจะแปล หรือคาดหมาย เหตุการณ์ได้อย่างไร และเขาจะรู้สึกอย่างไรต่อไป

3. การตระหนักรู้ในตัวตน รู้ว่าความเชื่อของตนเองอาจจะผิด และรู้สาเหตุของ พฤติกรรมตัวเอง การสอนหรือการทำให้บุคคลเปลี่ยนความคิดโดยผ่านการแนะนำหรือชักชวน

3.3 วิธีการสอนอ่านจิตใจ

เด็กตามอดเรียนรู้อ่านหนังสือได้โดยผ่านอักษรเบลล์ ปัญหาของการเรียนรู้สำหรับเด็กตามอดก็คือ การรับรู้คำ ภาษาที่เขียนขึ้น เด็กตามอดไม่ได้มีความบกพร่องในระบบการรับรู้ การคิด แต่บกพร่องทางประสาทการรับรู้ สำหรับเด็กออทิสติกนั้นตรงกันข้ามกันคือ เด็กออทิสติกไม่มีระบบประสาทรับรู้บกพร่อง แต่บกพร่องในระบบการรับรู้การคิด ซึ่งก็คือความบกพร่องในความสามารถในการอ่านจิตใจ

หลักการสอนเด็กออทิสติก คือ การสอนให้เด็กอ่านจิตใจได้ ซึ่งความลำบากมากกว่าสอนเด็กตามอดให้อ่านได้ เพราะว่ามีเรื่องของการเปลี่ยนความเข้าใจมาเกี่ยวข้องด้วย แต่ปรากฏว่าเด็กออทิสติกสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ที่จะเข้าใจในสภาวะอารมณ์ได้ โดยที่การสอนอาจจัดทำผ่านสื่อหลายประเภท เช่น แผ่นป้าย รูปภาพ กระดาน

สิ่งที่ควรพิจารณาในกระบวนการสอน

1. การสอนจำเป็นต้องแบ่งแต่ละทักษะการเรียนรู้ที่ซับซ้อน ให้เป็นขั้น ๆ ที่ละเอียดชัดเจนมากที่สุด

2. ลำดับพัฒนาการในเด็กปกติ เป็นสิ่งสำคัญ ที่จะเป็แนวทางในการนำไปสู่ลำดับการสอนทักษะต่างๆ ของเด็กออทิสติก

3. การสอนที่เป็นไปอย่างธรรมชาติ มีประสิทธิภาพมากกว่าการสอนในระบบ เป็นการสอนที่ดูทักษะและความสนใจของเด็กด้วย

4. พฤติกรรมที่ได้รับการเสริมแรงอย่างเป็นระบบ จะอยู่คงทนมากกว่าพฤติกรรมที่ไม่ได้รับการเสริมแรง หลีกเลี่ยงข้อผิดพลาด การเข้าใจผิดของเด็ก ต้องรีบชี้แจงทุกครั้งที่ได้คำตอบผิด การสอนให้รับรู้อารมณ์

ในการทำควมเข้าใจด้านอารมณ์ได้ แบ่งระดับการศึกษาไว้ 5 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 การจดจำการแสดงออกทางใบหน้าจากภาพถ่าย เมื่อเห็นใบหน้าจากภาพถ่ายแล้ว สามารถบอกได้ว่า ภาพใบหน้าที่ปรากฏเป็นการแสดงออกของอารมณ์ดีใจ เสียใจ โกรธ กลัว/ตกใจ

ระดับที่ 2 การจดจำการแสดงออกทางใบหน้าจากรูปการ์ตูน เมื่อเห็นใบหน้าจากรูปการ์ตูนแล้ว สามารถบอกได้ว่า ภาพใบหน้าที่การ์ตูนที่ปรากฏเป็นการแสดงออกของอารมณ์ดีใจ เสียใจ โกรธ กลัว/ตกใจ

ระดับที่ 3 ลักษณะเฉพาะของสถานการณ์ที่เป็นพื้นฐานของอารมณ์ อารมณ์จะเกิดขึ้นเมื่อถูกกระตุ้นโดยสถานการณ์ เช่น กลัวเมื่อมีอุบัติเหตุเกิดขึ้น ในระดับนี้ เด็กควรที่จะสามารถทำนายได้ว่า ลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งทำให้คนเราเกิดความรู้สึกขึ้นมาได้อย่างไร โดยดูเนื้อหาจากภาพ

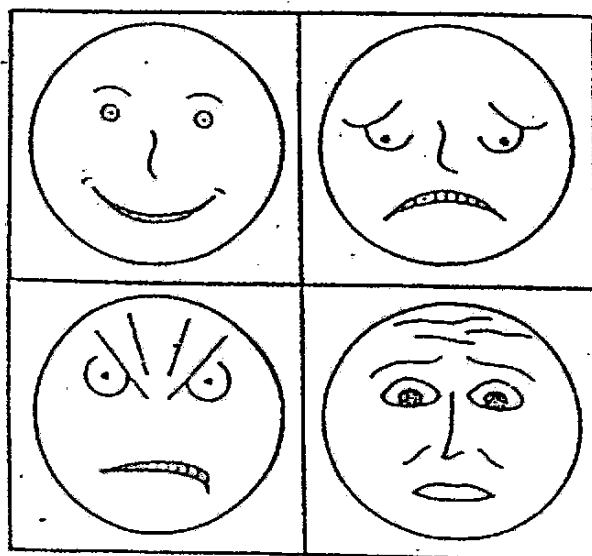
ระดับที่ 4 ความปรารถนา ความต้องการเป็นพื้นฐานของอารมณ์ อารมณ์เกิดขึ้นเมื่อปรารถนาหรือความต้องการของเราได้รับการตอบสนองหรือไม่ ระดับนี้เด็กควรที่จะสามารถบ่งบอกถึงลักษณะของความรู้สึก เช่น ดีใจหรือเสียใจได้ โดยขึ้นอยู่กับปรารถนาหรือความต้องการของคนๆ นั้นได้รับการตอบรับหรือไม่

ระดับที่ 5 ความเชื่อเป็นพื้นฐานของอารมณ์ อารมณ์เกิดขึ้นจากอะไรก็ตามที่เราคิดนั้นจะขัดแย้งกับความเป็นจริงก็ตาม เด็กจะถูกกระตุ้นโดยให้ดูภาพ 3 ภาพตามลำดับ แล้วแปลหรือทำนายความรู้สึกจากภาพการ์ตูนที่แสดง ซึ่งดูได้จากประสบการณ์ ความเชื่อต่อสิ่งเร้าที่เขาปรารถนานั้นๆ ได้รับการตอบสนองเป็นที่พึงพอใจหรือไม่ (ผดุง อารยะวิญญู, 2546: 55)

สรุปได้ว่า ความบกพร่องทางด้านทักษะสังคมเป็นปัญหาในการเข้าสังคมของเด็กออทิสติก เนื่องจากเด็กออทิสติกไม่สามารถเข้าใจจิตใจของตนเองและผู้อื่น โดยใช้ทฤษฎีของจิตใจ มาใช้เป็นตัวกลางในการอ่านจิตใจ เพื่อสอนเด็กออทิสติกให้รับรู้ถึงอารมณ์ของผู้อื่นได้แก่ ดีใจ เสียใจ โกรธ กลัว/ตกใจ

ภาพประกอบ 3 ภาพถ่ายแสดงอารมณ์ดีใจ เสียใจ โกรธ กลัว/ตกใจ

ภาพประกอบ 4 ภาพวาดลายเส้นแสดงอารมณ์ดีใจ เสียใจ โกรธ กลัว/ตกใจ

3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการอ่านจิตใจ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการอ่านจิตใจ ซึ่งเป็นงานวิจัย มีดังนี้

พวงเพชร พวงศิริทธิ์ ได้ศึกษาผลการสอนทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ที่ได้รับการสอนโดยวิธีเรื่องราวทางสังคม คัดเลือกโดยวิธีเจาะจง จำนวน 2 คน ดำเนินการทดลองตามขั้นตอนของแผนการสอน โดยวิธีเรื่องราวทางสังคม ใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง วันละ 30 นาที รวมทั้งสิ้น 26 ครั้ง ผลการศึกษาพบว่า เด็กออทิสติกทั้ง 2 คน มีทักษะทางสังคมในการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นดีขึ้น

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาพวาดลายเส้น

4.1 ความหมายของภาพวาดลายเส้น

ศิลปกรรมให้ความหมายว่า คือการสื่อความหมายอีกวิธีหนึ่งของมนุษย์ เป็นการเสนอความคิดของผู้วาดไปสู่ผู้ดู เป็นวิธีการสร้างภาพโดยวิธีที่ง่าย และรวดเร็ว เพื่อการสื่อความหมายทางการมองเห็น ชั้นแรกของมนุษย์ผ่านกระบวนการวาด ชีด เขียน เพื่อให้เกิดเป็นเส้นหรือร่องรอยด้วยวัสดุที่ใกล้ตัว เช่น ถ่าน เศษไม้ ก้อนหิน หรือแม้แต่นิ้วมือของตนเอง ลงบนวัสดุอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ผนังถ้ำ พื้นดิน หนังสัตว์ ร่างกายมนุษย์ เป็นต้น เพื่อต้องการแสดงออกซึ่งอารมณ์ความรู้สึก จินตนาการ บันทึกประสบการณ์หรือการสื่อความหมายอย่างใดอย่างหนึ่งให้ปรากฏ

อภิศักดิ์ บุญเลิศ (2541: 23) กล่าวว่า การวาดเขียน คือ ผลงานการสร้างสรรคของมนุษย์ โดยการวาดหรือเขียนลงบนพื้นระนาบรองรับด้วยวิธีการขีด เขียน ปาด ระบาย ฯลฯ โดยใช้สีเพียงสีเดียว แต่อาจทำให้เกิดน้ำหนักต่างๆ เป็น 3 มิติได้ ซึ่งตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายว่า คำว่า “วาด” หมายถึง เขียนหรือลากเส้นเป็นลวดลายหรือรูปภาพ เมื่อรวมคำทั้ง 2 เข้าด้วยกันเป็นคำว่า วาดเขียน หมายถึง การเขียนรูปภาพต่างๆ การวาดเขียนจึงเป็นผลงานของมนุษย์อย่างหนึ่ง

สรุปได้ว่าภาพวาดลายเส้น หมายถึง งานวาดเส้นของมนุษย์ที่สร้างขึ้นมา เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกคิดและจินตนาการทางด้านศิลปะ โดยการขีด เขียน ลงบนพื้นผิว เพื่อให้เกิดร่องรอยและรูปร่าง

4.2 ความสำคัญของการวาดเขียน

อภิศักดิ์ บุญเลิศ (2541: 24 – 25) กล่าวว่า การวาดเขียน เป็นผลงานที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของผู้วาด โดยมีความมุ่งหมายที่จะถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกและความคิดของตนเองไปยังผู้อื่น แต่การวาดเขียนภาพไม่ได้แสดงออกมาตรงๆ เหมือนกระจกเงาถ่ายทอดภาพวัตถุ

การวาดเขียนมีอิทธิพลต่อมนุษย์ คือ การชักจูงใจให้ผู้ชมมีความรู้สึกนึกคิด คล้อยตามความรู้สึกของศิลปินหรือผู้วาด การวาดเขียนจึงเป็นกิจกรรมที่สร้างความรู้สึกรับรู้ได้หลายลักษณะ การสื่อสารทางการวาดเขียนแก่ผู้ชมของผู้วาดแต่ละคนย่อมมีขอบเขตการแสดงผลออกทางรูปแบบงานเป็นลักษณะเฉพาะอย่าง

4.3 ศิลปะเพื่อการสื่อความหมายและภาษา

ประเสริฐ ศิลรัตน์ (2525: 12) กล่าวว่า ศิลปะ คือสื่อภาษาชนิดหนึ่ง “สื่อ” เป็นตัวกลางที่สามารถชักนำเชื่อมโยงให้ถึงกัน หรือสามารถทำการติดต่อกันได้ “ภาษา” หมายถึง เสียงหรือสื่อที่สามารถทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน สรุปแล้วทั้งสื่อและภาษา เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อชักนำติดต่อกันให้ถึงกัน และเมื่อตีความหมายของคำนิยามที่ว่า ศิลปะจะเป็นสื่อหรือภาษาได้อย่างไร โดยนำศิลปะเปรียบเทียบกับสื่อที่เป็นภาษาพูดและภาษาเขียน “ภาษาภาพ” เป็นลักษณะการถ่ายทอดสิ่งที่ต้องการให้ผู้อื่นรับรู้ ให้ปรากฏในรูปแบบศิลปะอันอาจเป็นลักษณะเส้น รูปวาง รูปทรง ทิศทาง แสงเงา สี และอื่นๆ ทั้งในลักษณะที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

อภิศักดิ์ บุญเลิศ (2541: 34) กล่าวว่า ศิลปะ คือการแสดงออกทางการสื่อความหมายและภาษา กล่าวคือ คนที่เขียนหนังสือไม่เป็นเลยและบังเอิญเป็นไปด้วย แต่อาจจะแสดงออกและแสดงความต้องการให้คนอื่นรับรู้ด้วยการวาดภาพ อักษรโบราณของอียิปต์ก็คือ รูปภาพ ใช้เป็นสื่อความหมายระหว่างมนุษย์ได้ หรือภาพวาดทิวทัศน์แสดงเรื่องราวในภาพไว้มากมาย มีต้นไม้ พื้นดิน ภูเขา บ้าน หากจะบรรยายออกมาเป็นภาษาก็จะได้ข้อความมาก เพราะภาษาของศิลปะไม่มีพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ มีแต่เส้น สี รูปทรง แสง และเงา

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาพถ่าย

5.1 ความหมายของภาพถ่าย

ณรงค์ สมพงษ์ (2539: 8) ได้กล่าวว่า ภาพถ่าย ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Photography” ซึ่งย่อมาจากภาษากรีกว่า “Phos” แปลว่าแสงสว่าง และ “Graphein” แปลว่า “เขียน” ดังนั้นเมื่อรวมคำ 2 คำนี้เข้าด้วยกัน จึงมีความหมายว่า “เขียนด้วยแสงสว่าง”

พรธนี ตั้งสัตยาชีพ (2536: 2) ได้ให้ความหมายว่า ภาพถ่าย หมายถึง ศิลปะและวิธีการในการปฏิบัติเกี่ยวกับการถ่ายภาพ หรือกระบวนการใดๆ ที่ทำให้เกิดวัตถุไวแสง ซึ่งต้องอาศัยหลักการทางวิทยาศาสตร์สมัยใหม่

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2542: 5) ได้กล่าวว่า ภาพถ่าย (Photographs) ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายแนวคิด เช่น

พจนานุกรมเว็บสเตอร์ (Webster Dictionary) กล่าวว่า “ ภาพถ่ายเป็นกระบวนการจัดรูปแบบของแสงและเงาที่มองเห็นได้โดยตรง หรือการมองเห็นภาพโดยอ้อม (Indirectly) จากปฏิกิริยาของแสงหรือการแพร่กระจายของแสงในรูปแบบอื่นๆ บนพื้นผิววัตถุที่มีความไวต่อแสง”

พจนานุกรมศิลปะกับภาพถ่าย ให้ความหมายของภาพถ่ายว่า “ภาพถ่ายเป็นกระบวนการวาดภาพ ซึ่งใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ผลิตด้วยอารมณ์ศิลปิน โดยอาศัยแสง สี และเงา ผสมผสานกับวิธีการทางฟิสิกส์และเคมี ทำให้เกิดการถ่ายทอดทางอารมณ์ ความรู้สึก และค่านิยม ไปสู่ผู้ได้เห็นภาพ”

สารานุกรมสื่อสาร (Encyclopedia of Communication) ได้ให้ความหมายของภาพถ่ายว่า “ภาพถ่ายคือสื่อกลางของการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก ทักษะคิด ความรู้ และประสบการณ์ของกระบวนการสื่อสาร”

สรุปได้ว่าภาพถ่ายคือ การถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก โดยใช้แสง สี และเงาของกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ แทนการวาดภาพของจิตรกร

5.2 ความสำคัญของภาพถ่าย

ณรงค์ สมพงษ์ (2539: 9) กล่าวว่า ภาพถ่ายได้เข้ามามีอิทธิพลอย่างมากในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ทั้งนี้เนื่องจากเทคโนโลยีทางการถ่ายภาพได้ก้าวหน้าไปอย่างมากในระยะไม่กี่สิบปีมานี้ โดยทั่วไปภาพถ่ายมีประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ภาพถ่ายช่วยสื่อความหมาย (Communicate) และถ่ายทอดข่าวสารไปยังผู้ดู
2. ภาพถ่ายเป็นประโยชน์ในการศึกษาและงานวิชาการ หมายถึงการใช้ภาพถ่ายช่วยในการเรียนการสอน
3. ภาพถ่ายเป็นประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้าวิจัย
4. ภาพถ่ายเป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ
5. ภาพถ่ายใช้เป็นหลักฐานในเอกสารสำคัญ
6. การถ่ายภาพเป็นการแสดงออกทางศิลปะ
7. ภาพถ่ายช่วยบันทึกภาพในอดีตที่ผ่านมาได้ดี
8. ภาพถ่ายเป็นประโยชน์ทางการค้าและการโฆษณา
9. เพื่อความเพลิดเพลิน
10. ความรู้ในการถ่ายภาพเป็นพื้นฐานในการเรียนด้านการถ่ายภาพยนตร์

5.3 ภาพถ่ายกับการสื่อความหมาย

ณรงค์ สมพงษ์ (2539: 11) กล่าวว่า ภาพถ่ายเป็นภาษาสากล กล่าวคือไม่ว่าผู้ดูภาพจะเป็นชนชาติใด ภาษาใด อ่านหนังสือออกหรือไม่ มีประสบการณ์มากน้อยเพียงใด ก็สามารถเข้าใจความหมายของภาพถ่ายได้อย่างเดียวกัน เนื่องจากภาพถ่ายให้ความหมายในตัวเองโดยแจ่มแจ้งอยู่แล้ว ผู้ดูภาพจึงสามารถเข้าใจทันที ดังคำพังเพยที่ว่า “ภาพหนึ่งภาพมีค่าเท่ากับคำพูดพันคำ”

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2542: 92) กล่าวถึงการสื่อความหมายด้วยภาพ คือมนุษย์มีความต้องการที่จะสื่อสารให้คนอื่นทราบว่าตนเองได้พบได้เห็น หรือมีประสบการณ์อย่างไรบ้างมาตั้งแต่เด็กด้าบรรพ์ การสื่อสารที่ว่านี้มนุษย์ ไม่ต้องการเพียงบอกเล่าหรือพูดให้ฟัง แต่ต้องการที่จะให้ผู้อื่นได้มีโอกาสเห็นหรือรับรู้ประสบการณ์นั้นๆ เหมือนพบด้วยตนเองทีเดียว เพราะการเล่าหรือบรรยายให้ฟังนั้น ย่อมไม่เข้าใจหรือทราบซึ่งเท่าประสบการณ์ด้วยตนเอง เข้าทำนองคำโบราณที่ว่า “สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น”

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ภาพถ่ายซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของ “สาร” ที่สามารถช่วยให้เราทำการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะนอกจากจะให้ข้อมูลที่เป็นรูปธรรมที่มีความเหมือนจริงแล้ว ยังสามารถใช้เทคนิคสร้างสรรค์ภาพถ่ายให้มีความสวยงาม มีความหมาย ทำให้ผู้รับภาพเกิดความรู้สึกนึกคิด มีอารมณ์ มีความประทับใจยิ่งกว่าคำบรรยายเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียน

6. เอกสารที่เกี่ยวกับการวิจัยหลายเส้นฐาน (Multiple Baseline Design)

6.1 ลักษณะของการวิจัยหลายเส้นฐาน

การวิจัยหลายเส้นฐาน มีลักษณะเด่นชัดที่สำคัญ คือ มีตัวแปรต้นตัวเดียว แต่มีตัวแปรตามหลายตัว เป็นการศึกษาที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่าตัวแปรต้นที่กำลังศึกษาอยู่ ส่งผลกระทบต่อตัวแปรใดบ้างในลักษณะใด ตัวแปรอาจเป็นพฤติกรรมหลายพฤติกรรม กลุ่มตัวอย่างหลายคน หรือสถานการณ์หลายอย่าง นักวิจัยรูปแบบอื่นไม่เหมาะสมกับพฤติกรรมที่กำลังศึกษา

6.2 ประโยชน์ของการวิจัยหลายเส้นฐาน

1. วัดประสิทธิผลของโปรแกรม
2. ง่ายต่อครูและผู้ปกครองในการนำมาใช้
3. การออกแบบ (Design) ไม่จำเป็นต้องงดการจัดกระทำ (ผดุง อารยะวิญญู; และ กุลยา ก่อสุวรรณ. 2547: เอกสารการสอน)

6.3 รูปแบบการวิจัยหลายเส้นฐาน

การวิจัยหลายเส้นฐานหลายรูปแบบ ดังนี้

1. การวิจัยหลายเส้นฐานสำหรับต่างพฤติกรรม (Multiple Baseline Design across Behaviors) เป็นการศึกษาอิทธิพลของตัวแปรต้นตัวเดียวต่อพฤติกรรมตั้งแต่ 2 อย่างขึ้นไปของบุคคลเดียวกัน เช่นพฤติกรรมการตี กัด (ก้าวร้าว) ของเด็กออทิสติก พฤติกรรมในการขว้างของเล่นและเครื่องเขียน (การขว้างปา) ของบุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรม เป็นต้น การวิจัยหลายเส้นฐานสำหรับต่างพฤติกรรมมีขั้นตอนของการวิจัย ดังนี้

1.1 เลือกพฤติกรรมเป้าหมายอย่างน้อย 2 พฤติกรรม พฤติกรรมทั้งสองควรมีลักษณะที่ใกล้เคียงแต่ต้องอิสระจากกัน เช่น การร้องไห้ และการตบศีรษะตนเองของบุคคลออทิสติก

1.2 เลือกวิธีจัดกระทำ 1 วิธี

1.3 บันทึกของมูลในช่วงเส้นฐาน ลักษณะเด่นของการวิจัยแบบหลายเส้นฐาน คือ การบันทึกของข้อมูลในช่วงเส้นฐาน ผู้วิจัยจะต้องบันทึกพฤติกรรมตัวแปรตามทุกตัวไปพร้อมๆ กัน และใช้เกณฑ์การวัดอันเดียวกัน เช่น จำนวนที่กลุ่มตัวอย่างตั้งใจเรียน จำนวนข้อที่กลุ่มตัวอย่างทำโจทย์ปัญหาได้ถูกต้อง ร้อยละของพฤติกรรมที่มีใจจดจ่ออยู่กับงาน (on - task behavior) จนกระทั่งได้ข้อมูลที่คงที่ของพฤติกรรมที่ 1

1.4 เริ่มให้วิธีการจัดกระทำสำหรับพฤติกรรมที่ 1 แต่ไม่ได้ให้วิธีการจัดกระทำสำหรับพฤติกรรมที่ 2 แต่บันทึกข้อมูลสำหรับช่วงเส้นฐานไปเรื่อยๆ สำหรับพฤติกรรมที่ 2 และพฤติกรรมต่อไป จะเริ่มวิธีการกระทำสำหรับพฤติกรรมที่ 2 ก็ต่อเมื่อพฤติกรรมที่ 1 เปลี่ยนแปลงไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ก่อนลงมือกระทำการทดลอง อย่างน้อย 3 ครั้งติดต่อกัน

1.5 ปฏิบัติเช่นเดียวกันกับข้อ 4 สำหรับพฤติกรรมที่ 3 และ 4 ตามลำดับ จนกว่าจะครบทุกพฤติกรรมที่กำหนดไว้

2 การวิจัยหลายเส้นฐานสำหรับต่างบุคคล (Multiple Baseline Design across Individuals) เป็นการศึกษาอิทธิพลของตัวแปรต้นตัวเดียวที่มีต่อบุคคลสองบุคคล หรือมากกว่า ซึ่งแสดงพฤติกรรมที่เหมือนกัน ภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกัน นั่นคือ บุคคลทั้งสองคน (หรือมากกว่า) จะต้องมีความอยู่ในวัยเดียวกัน มีทักษะหรือความสามารถอยู่ในระดับเดียวกัน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใกล้เคียงกันหรือมีลักษณะอื่นๆ อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน โดยขั้นตอนของการวิจัยหลายเส้นฐานสำหรับต่างบุคคล จะดำเนินไปในลักษณะเดียวกันกับการวิจัยหลายเส้นฐานสำหรับต่างพฤติกรรม กล่าวคือ หลังจากที่ได้ข้อมูลเป็นที่น่าพอใจแล้ว (ข้อมูลบอกความคงที่

ของระดับและแนวโน้ม) วิจัยให้วิธีการจัดกระทำแก่บุคคลคนที่ 1 ส่วนคนที่ 2 ยังไม่ได้รับวิธีการจัดกระทำแต่ครูก็บันทึกข้อมูลสำหรับบุคคลคนที่ 2 ไปเรื่อยๆ ซึ่งถือเป็นข้อมูลสำหรับช่วงเส้นฐาน เมื่อพฤติกรรมของบุคคลคนที่ 1 เปลี่ยนแปลงจนเป็นที่พอใจแล้ว (ข้อมูลบอกความคงที่ของระดับแนวโน้มมีการเปลี่ยนแปลง) วิจัยเริ่มให้วิธีการจัดกระทำแก่บุคคลคนที่ 2 โดยใช้วิธีการจัดกระทำวิธีเดียวกัน ครูบันทึกพฤติกรรมต่อไปเรื่อยๆ จนกระทั่งพบการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมในบุคคลคนที่ 2 หากมีบุคคล 3 หรือ 4 คน (โดยปกติแล้วอย่างน้อย 2 คนไม่ควรเกิน 4 คน) วิธีจะดำเนินไปในลักษณะเดียวกันจนครบทุกคนแล้วจึงนำข้อมูลมาเสนอ กลุ่มตัวอย่างอาจเป็นบุคคล 2-4 คน หรือ 2-4 กลุ่มก็ได้

3. การวิจัยแบบหลายเส้นฐานสำหรับต่างสถานการณ์ (Multiple Baseline Design across Situations) การวิจัยแบบหลายเส้นฐานสำหรับต่างสถานการณ์ ใช้สำหรับบุคคล 1 คน หรือ 1 กลุ่มที่มีพฤติกรรมเดียวกันแต่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่ต่างกัน เช่น การคุยกันของนักเรียนในชั่วโมงวิชาคณิตศาสตร์กับชั่วโมงวิชาภาษาไทย การไม่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนของเด็กชาย 1 คน ในชั่วโมงเรียนภาษาอังกฤษและชั่วโมงพลศึกษา เป็นต้น ในการทดลอง ควรมีสถานการณ์ (หรือสภาพแวดล้อม) อย่างน้อย 2 เหตุการณ์ (อาจ 3 หรือ 4 เหตุการณ์ ก็ได้) ซึ่งขั้นตอนในการวิจัยมีลำดับขั้น เช่นเดียวกับการวิจัยหลายเส้นฐานทั้งสองแบบที่กล่าวมาแล้ว กล่าวคือ เมื่อได้ข้อมูลที่คงที่แล้วผู้วิจัยเริ่มให้การจัดกระทำสำหรับพฤติกรรมเป้าหมายในสถานการณ์ 1 เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมแล้ว ผู้วิจัยเริ่มให้วิธีการจัดกระทำสำหรับพฤติกรรมเดียวกันในสถานการณ์ที่ 2 และยังคงให้วิธีการจัดกระทำในสถานการณ์ที่ 2 จนกระทั่งสามารถคาดเดาพฤติกรรมครั้งต่อไปได้แล้ว ผู้วิจัยจึงหยุดทดลอง ผู้วิจัยอาจบันทึกพฤติกรรมต่อไปอีกสักระยะหนึ่ง ซึ่งเป็นช่วงระยะที่ 3 เพื่อพิจารณาว่าพฤติกรรมยังคงเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ (ผดุง อาระวิญญู, 2546: 79-90)

การวิจัยหลายเส้นฐาน เป็นการศึกษามีตัวแปรต้นตัวเดียวแต่มีตัวแปรตามหลายตัว ตัวแปรอาจเป็นพฤติกรรมหลายพฤติกรรม กลุ่มตัวอย่างหลายคน การวิจัยหลายเส้นฐาน มีหลายรูปแบบ คือ การวิจัยหลายเส้นฐานสำหรับต่างพฤติกรรม (Multiple Baseline Design across Behaviors) การวิจัยหลายเส้นฐานสำหรับต่างบุคคล (Multiple Baseline Design across Individuals) และ การวิจัยแบบหลายเส้นฐานสำหรับต่างสถานการณ์ (Multiple Baseline Design across Situations) ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้การวิจัยแบบการวิจัยหลายเส้นฐานสำหรับต่างบุคคล

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการการศึกษาทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก โดยวิธีการอ่านจิตใจ ที่ใช้การสอนด้วยภาพวาดลายเส้นและภาพถ่าย ได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ตามลำดับขั้นตอนการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. วิธีดำเนินการทดลอง
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นเด็กออทิสติก ที่มีปัญหาทักษะทางสังคม อายุระหว่าง 4 - 6 ปี มีความสามารถในระดับเรียนได้ ไม่มีความพิการซ้ำซ้อน มีปัญหาทักษะทางสังคม

กลุ่มตัวอย่าง

เป็นเด็กออทิสติก อายุระหว่าง 4 - 6 ปี มีความสามารถในระดับเรียนได้ ไม่มีความพิการซ้ำซ้อน ที่มีความบกพร่องด้านทักษะทางสังคม จำนวน 6 คน จากศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง กรุงเทพฯ โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นเด็กออทิสติก มีปัญหาทักษะทางสังคมเรื่องการอ่านจิตใจ โดยพิจารณาจากคำรายงาน และบันทึกของคุณครูประจำห้องและจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง จากนั้นได้ทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 3 คน โดยกลุ่มที่ 1 ทำการสอนโดยใช้ภาพวาดลายเส้น ส่วนกลุ่มที่ 2 ทำการสอนโดยใช้ภาพถ่าย

กลุ่มที่สอนด้วยภาพวาดลายเส้น

เด็กรับการฝึกคนที่ 1 เป็นเพศหญิง อายุ 5 ปี พูดได้ชัดเจน รู้และเข้าใจภาษา สามารถพูดโต้ตอบได้ เข้าใจคำสั่งง่าย ๆ และสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ สามารถร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อนได้ มีนิสัยร่าเริงแจ่มใส ไม่รู้และไม่เข้าใจการแสดงออกทางอารมณ์ของผู้อื่น

เด็กรับการฝึกคนที่ 2 เป็นเพศชาย อายุ 6 ปี ไม่พูด รู้และเข้าใจภาษาที่ผู้อื่นพูดได้บ้าง เข้าใจคำสั่งง่ายๆ ที่คุ้นเคยและสามารถปฏิบัติได้ ร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อนในห้องได้ไม่นาน ชอบแยกตัว ไม่รู้และไม่เข้าใจการแสดงออกทางอารมณ์ของผู้อื่น

เด็กรับการฝึกคนที่ 3 เป็นเพศชาย อายุ 5 ปี พูดได้แต่ไม่ค่อยพูด ไม่สบตา เข้าใจคำสั่งและสามารถปฏิบัติได้เป็นบางครั้ง สามารถทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ ได้ รู้จักการรอคอย ไม่รู้และไม่เข้าใจการแสดงออกทางอารมณ์ของผู้อื่น

กลุ่มที่สอนด้วยภาพถ่าย

เด็กรับการฝึกคนที่ 1 เป็นเพศชาย อายุ 5 ปี พูดได้แต่ไม่ค่อยพูด รู้และเข้าใจคำสั่ง สามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ ไม่รู้จักการรอคอย ไม่สามารถทำกิจกรรมกับเพื่อนได้ เมื่อไม่พอใจหรือถูกขัดใจจะกรีดร้องโวยวาย ไม่รู้และไม่เข้าใจการแสดงออกทางอารมณ์ของผู้อื่น

เด็กรับการฝึกคนที่ 2 เป็นเพศชาย อายุ 5 ปี ไม่พูด ไม่สบตา รู้และเข้าใจภาษาที่ผู้อื่นพูดได้บ้าง เข้าใจคำสั่งง่ายๆ ที่คุ้นเคยและสามารถปฏิบัติได้ โดยเฉพาะกับคนที่คุ้นเคย ไม่รู้และไม่เข้าใจการแสดงออกทางอารมณ์ของผู้อื่น

เด็กรับการฝึกคนที่ 3 เป็นเพศชาย อายุ 5 ปี พูดได้แต่พูดไม่ชัด รู้และเข้าใจภาษาที่ผู้อื่นพูดได้บ้าง เข้าใจคำสั่งง่ายๆ ที่คุ้นเคยและสามารถปฏิบัติได้ ไบหน้ายิ้มอยู่เสมอ สนุกและคุ้นเคยกับคนอื่นได้ง่าย ไม่รู้และไม่เข้าใจการแสดงออกทางอารมณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง มีดังนี้

1. แผนการสอนการรับรู้อารมณ์ จำนวน 4 แผน พร้อมกับการสอนโดยวิธีการอ่านจิตใจ ประกอบด้วย
 - 1.1 ภาพใบหน้าแสดงอารมณ์ดีใจ เสียใจ โกรธ และตกใจ เป็นภาพวาดลายเส้น จำนวน 3 ชุด
 - 1.2 ภาพใบหน้าแสดงอารมณ์ดีใจ เสียใจ โกรธ และตกใจ เป็นภาพถ่ายจำนวน 3 ชุด
2. แบบทดสอบความสามารถในการรับรู้อารมณ์ ซึ่งผู้วิจัยประยุกต์จาก Teaching Children with Autism to Mind Read ของ เฮลีน โคเลน และแฮดวิน (Howlin, Cohen; & Hadwin. 2000:31 - 78) ซึ่งเป็นแบบทดสอบความสามารถการรับรู้อารมณ์ จำนวน 5 ชุด โดย

การใช้ภาพวาดลายเส้นและภาพถ่ายที่สร้างขึ้นมากำหนดเป็นข้อคำถาม จำนวน 12 ข้อ แต่ละชุดประกอบด้วย

- 2.1 ภาพวาดลายเส้นที่แสดงอารมณ์ดีใจ เสียใจ โกรธ และตกใจ
- 2.2 ภาพถ่ายที่แสดงอารมณ์ดีใจ เสียใจ โกรธ และตกใจ
- 2.3 ข้อคำถามความรู้สึกของตัวละครในภาพ
- 2.4 แบบบันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้อารมณ์

การสร้างและตรวจหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพของแผนการสอนการรับรู้อารมณ์ มีดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติก และการจัดทำแผนการสอน
2. ศึกษาเอกสารและระบุวัตถุประสงค์ ในการจัดทำแผนการสอนการรับรู้อารมณ์
3. ดำเนินการเขียนแผนการสอนทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ โดยวิธีการอ่านจิตใจ
4. สร้างสื่อการสอน ด้านการรับรู้อารมณ์ โดยวิธีการอ่านจิตใจ จำนวน 2 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 ภาพวาดลายเส้น ชุดที่ 2 ภาพถ่าย อารมณ์ต่างๆ ทั้ง 4 อารมณ์ คือ ดีใจ เสียใจ โกรธ และตกใจ
5. นำแผนการสอน และสื่อการสอนโดยวิธีการอ่านจิตใจ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ จำนวน 2 คน ได้แก่ ผศ.ดร. ดารณี ศักดิ์ศิริผล และดร. พัชรี จิวพัฒนกุล และผู้เชี่ยวชาญทางศิลปะ จำนวน 1 คน ได้แก่ รศ. ลลิตพรรณ ทองงาม พิจารณาเพื่อตรวจสอบความเที่ยงของเนื้อหาและความเหมาะสมในการนำไปใช้กับเด็กออทิสติก
6. นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มาทำการปรับปรุงแก้ไข
7. นำไปใช้กับเด็กกลุ่มตัวอย่าง

การสร้างและหาคุณภาพของสื่อการรับรู้อารมณ์ การสอนโดยวิธีการอ่านจิตใจ มีดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและการผลิตสื่อที่เกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติก และการจัดทำสื่อการสอน โดยวิธีการอ่านจิตใจ
2. ศึกษาเอกสารและระบุวัตถุประสงค์ ในการจัดทำสื่อการรับรู้อารมณ์

3. สร้างสื่อการสอน ด้านการรับรู้อารมณ์ โดยวิธีการอ่านจิตใจ จำนวน 2 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 ภาพวาดลายเส้น ชุดที่ 2 ภาพถ่าย อารมณ์ต่างๆ ทั้ง 4 อารมณ์ คือ ดีใจ เสียใจ โกรธ และตกใจ

4. นำสื่อการสอนโดยวิธีการอ่านจิตใจ ไปหาให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ จำนวน 2 คน ได้แก่ ผศ.ดร. ดารณี ศักดิ์ศิริผล และดร. พัชร จิวพัฒน์กุล และผู้เชี่ยวชาญทางศิลปะ จำนวน 1 คน ได้แก่ รศ.ลลิตพรรณ ทองงาม พิจารณาเพื่อตรวจสอบความเที่ยงของเนื้อหาและความเหมาะสมในการนำไปใช้กับเด็กออทิสติก

5. นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มาทำการปรับปรุงแก้ไข

6. นำไปใช้กับเด็กกลุ่มตัวอย่าง

การสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบการรับรู้อารมณ์ มีดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยแบบทดสอบที่เกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติก

2. ศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำแบบทดสอบการรับรู้อารมณ์

3. ดำเนินการเขียนแบบทดสอบทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ โดยวิธีการอ่านจิตใจ

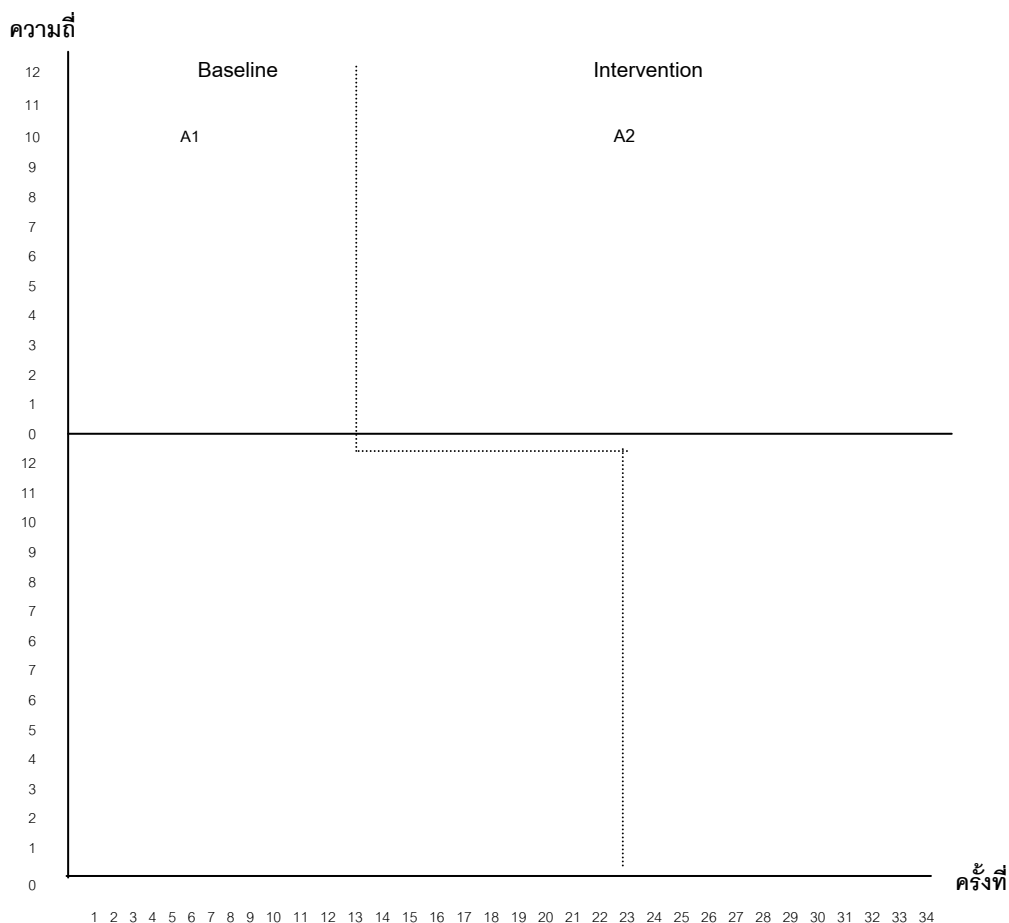
4. นำแบบทดสอบการรับรู้อารมณ์ไปหาให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ จำนวน 2 คน ได้แก่ ผศ.ดร. ดารณี ศักดิ์ศิริผล และ ดร. พัชร จิวพัฒน์กุล และผู้เชี่ยวชาญทางศิลปะ จำนวน 1 คน ได้แก่ รศ.ลลิตพรรณ ทองงาม พิจารณาเพื่อตรวจสอบความเที่ยงของเนื้อหาและความเหมาะสมในการนำไปใช้กับเด็กออทิสติก

5. นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มาทำการปรับปรุงแก้ไข

6. นำไปใช้กับเด็กกลุ่มตัวอย่าง

แบบแผนการทดลอง

แบบแผนการทดลอง กำหนดการทดลองตามแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว (Single Subject Design) วิจัยแบบหลายเส้นฐานต่าง (ข้าม) บุคคล (Multiple Baseline across Individuals) (ผดุง อารยะวิญญู, 2546:83 - 87)

ภาพประกอบ 5 แสดงความสามารถในการรับรู้อารมณ์ในระยะต่างๆ

ระยะที่ A หมายถึง ระยะเส้นฐาน (Baseline Phase) เป็นระยะที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยฯ ทำการสังเกตพฤติกรรมเป็นเวลาติดต่อกัน 5 วัน โดยยังไม่ได้ให้การช่วยเหลือใดๆ

ระยะที่ B เป็นระยะการจัดกระทำ (Treatment) ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการทดลอง โดยการใช้ภาพวาดลายเส้นและภาพถ่าย ตามแผนกำหนดการทดลอง พร้อมกับการสังเกตและบันทึกข้อมูลทุกครั้ง

วิธีดำเนินการทดลอง

ขั้นก่อนการทดลอง

1. ดำเนินการคัดเลือกเด็กออทิสติก อายุ 4 - 6 ปีขึ้นไป ที่ไม่มีความพิการซ้ำซ้อน จำนวน 6 คน จากศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง กรุงเทพฯ โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาทักษะทางสังคม การรับรู้อารมณ์

มาก่อน โดยพิจารณาจากคำรายงาน และบันทึกของคุณครูประจำห้อง และจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง

2. เลือกผู้ช่วยวิจัย โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย จะศึกษาทำความเข้าใจจุดหมายของการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะแบบบันทึกการรับรู้อารมณ์ และวิธีการสอนวิธีอ่านจิตใจ เพื่อให้เข้าใจตรงกันและใช้ได้ถูกต้อง จากนั้นจะฝึกสังเกตและบันทึกข้อมูล โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยฝึกสังเกตพฤติกรรมเด็กออทิสติกที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 1 คน และบันทึกผลในแบบบันทึกพฤติกรรม จนกว่าจะมีค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้สังเกต (Interobserver Reliability) ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80% เท่านั้น เป็นเวลา 3 วันติดต่อกัน จึงเริ่มดำเนินการทดลอง

ค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้สังเกต (Interobserver Reliability) การหาค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้สังเกตในการบันทึกพฤติกรรมทำได้โดยนำแบบบันทึกพฤติกรรมของผู้ช่วยวิจัยและผู้วิจัยมาเปรียบเทียบในแต่ละครั้ง เพื่อศึกษาว่ามีการบันทึกพฤติกรรมตรงกันหรือไม่ ตลอดเวลาการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมซึ่งหาค่าความเชื่อมั่นนี้ คำนวณได้จากสูตรดังต่อไปนี้

$$\text{ค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้สังเกต} = \frac{A}{A + D} \times 100$$

เมื่อ A = จำนวนค่าที่เห็นตรงกัน

D = จำนวนค่าที่เห็นไม่ตรงกัน

ซึ่งค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้สังเกตที่คำนวณได้ ในการวิจัยครั้งนี้ค่าความเชื่อมั่น มีค่าเท่ากับ 100%

2.3 ผู้วิจัยและผู้ช่วยฯ สร้างความคุ้นเคยกับกลุ่มตัวอย่าง ประมาณ 5 วัน ก่อนเริ่มดำเนินการทดลอง

ขั้นตอนการทดลอง

1. การทดลองนี้ เป็นการศึกษาทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก โดยวิธีการอ่านจิตใจ ที่ใช้การสอนด้วยภาพวาดลายเส้นและภาพถ่าย โดยใช้การศึกษาแบบหลายเส้นฐานต่างพฤติกรรม (Multiple Baseline across Individuals) ผู้วิจัยทำการทดลองกับกลุ่ม

ตัวอย่างที่คัดเลือกมาจำนวน 6 คน ทำการทดลองครั้งละประมาณ 30 นาที ต่อผู้รับการฝึก 1 คน วันละ 1 ครั้ง ทุกวันวันจันทร์ - วันศุกร์ โดยกำหนดเวลาในการทดลองทักษะทางสังคม โดยวิธีอ่านจิตใจ เป็นเวลา 12 สัปดาห์ และแบ่งเวลาในการทดลองดังตัวอย่างต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่าง		เวลา
กลุ่มที่ 1	คนที่ 1	09.00 - 09.30 น
	คนที่ 2	10.00 - 10.30 น
	คนที่ 3	11.00 - 11.30 น
กลุ่มที่ 2	คนที่ 1	13.00 - 13.30 น
	คนที่ 2	14.00 - 14.30 น
	คนที่ 3	15.00 - 15.30 น

2. เริ่มดำเนินการทดลองผู้รับการฝึกทีละราย โดยตลอดการทดลองผู้วิจัยและผู้ช่วยฯ จะสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของทักษะทางสังคม ซึ่งวิธีบันทึกได้กล่าวมาแล้วในเรื่องเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 ทำการสังเกตเส้นฐานพฤติกรรมเพื่อหาเส้นฐานของทักษะทางสังคมของผู้รับการฝึกของแต่ละคน บันทึกข้อมูลในช่วงเส้นฐานเป็นเวลา 5 วันติดกัน จากนั้นเข้าสู่ระยะที่ 2

ระยะที่ 2 ระยะทดลอง เป็นระยะที่สอนทักษะทางสังคมกับผู้รับการฝึกแต่ละคนในเวลาที่แตกต่างกัน โดยผู้วิจัยเริ่มให้วิธีการจัดการกระทำแก่ผู้รับการฝึกคนที่ 1 ในขณะที่เดียวกันผู้วิจัยยังคงบันทึกข้อมูลสำหรับผู้รับการฝึกคนที่ 2 และ 3 ไปเรื่อยๆ ซึ่งถือเป็นข้อมูลสำหรับช่วงเส้นฐาน เมื่อพฤติกรรมของผู้รับการฝึกคนที่ 1 เปลี่ยนแปลงจนถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือร้อยละ 75 ติดต่อกัน 3 วัน ผู้วิจัยจึงเริ่มให้วิธีการจัดการกระทำแก่ผู้รับการฝึกคนที่ 2 ในขณะที่ยังคงบันทึกข้อมูลระยะเส้นฐานสำหรับผู้รับการฝึกคนที่ 3 ผู้วิจัยบันทึกพฤติกรรมของผู้รับการฝึกคนที่ 3 ต่อไปเรื่อยๆ จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมในผู้รับการฝึกคนที่ 2 จึงเริ่มให้การจัดการกระทำกับสำหรับผู้รับการฝึกคนที่ 3 ใช้วิธีการดำเนินไปในลักษณะเดียวกันจนพฤติกรรมถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จึงนำเสนอข้อมูล

ตลอดการดำเนินการทดลอง ผู้ช่วยวิจัยทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตพฤติกรรมและบันทึกพฤติกรรมเท่านั้น จนกว่าผู้รับการฝึกจะสามารถปฏิบัติขั้นตอนทั้งหมดได้ถูกต้อง ร้อยละ 75 ของพฤติกรรมทุกขั้นตอน ติดต่อกัน 3 วัน

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมและนำมาบันทึกลงในกราฟและทำการวิเคราะห์โดยการพิจารณาจากกราฟเส้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก โดยวิธีการอ่านจิตใจของผู้รับการฝึกแต่ละคน กลุ่มที่ใช้การสอนด้วยภาพวาดลายเส้น
2. การศึกษาทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก โดยวิธีการอ่านจิตใจของผู้รับการฝึกแต่ละคน กลุ่มที่ใช้การสอนด้วยภาพภาพถ่าย
3. การศึกษาทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก โดยวิธีการอ่านจิตใจของผู้รับการฝึกแต่ละคน แต่ละกลุ่ม ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติตรวจสอบ ความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นสถิติพื้นฐาน คือ

1. ค่าร้อยละ

$$\text{ร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนครั้งที่ผู้รับการตอบสนองแต่ละรูปแบบของแต่ละทักษะ}}{\text{จำนวนขั้นตอนทั้งหมดของแต่ละทักษะ}} \times 100$$

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายบุคคล ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการพิจารณาด้วยสายตา (Visual inspection) จากข้อมูลในรูปกราฟเส้น (กุลยา ก่อสุวรรณ. 2540: 54)

บทที่ 4

ผลวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ โดยวิธีการอ่านจิตใจ ที่ใช้การสอนด้วยภาพวาดลายเส้นและภาพถ่าย ซึ่งกำหนดสัญลักษณ์ ดังนี้

f = ความถี่ของพฤติกรรม

% = ค่าร้อยละของพฤติกรรม ในแต่ละระยะ

$\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรม

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก โดยวิธีการอ่านจิตใจ ที่ใช้การสอนด้วยภาพวาดลายเส้นและภาพถ่าย จากการสอนทั้งสองวิธี โดยได้นำเสนอรายละเอียดรูปแบบพฤติกรรมเป็นรายบุคคล ดังนี้

1.1 การนำเสนอรายละเอียดรูปแบบพฤติกรรมของผู้รับการฝึกคนที่ 1 ด้วยภาพวาดลายเส้น ตามตาราง 1 และภาพประกอบ 6

1.2 การนำเสนอรายละเอียดรูปแบบพฤติกรรมของผู้รับการฝึกคนที่ 2 ด้วยภาพวาดลายเส้น ตามตาราง 2 และภาพประกอบ 7

1.3 การนำเสนอรายละเอียดรูปแบบพฤติกรรมของผู้รับการฝึกคนที่ 3 ด้วยภาพวาดลายเส้น ตามตาราง 3 และภาพประกอบ 8

1.4 การนำเสนอรายละเอียดรูปแบบพฤติกรรมของผู้รับการฝึกคนที่ 1 ด้วยภาพถ่าย ตามตาราง 4 และภาพประกอบ 10

1.5 การนำเสนอรายละเอียดรูปแบบพฤติกรรมของผู้รับการฝึกคนที่ 2 ด้วยภาพถ่าย ตามตาราง 5 และภาพประกอบ 11

1.6 การนำเสนอรายละเอียดรูปแบบพฤติกรรมของผู้รับการฝึกคนที่ 3 ด้วยภาพถ่าย ตามตาราง 6 และภาพประกอบ 12

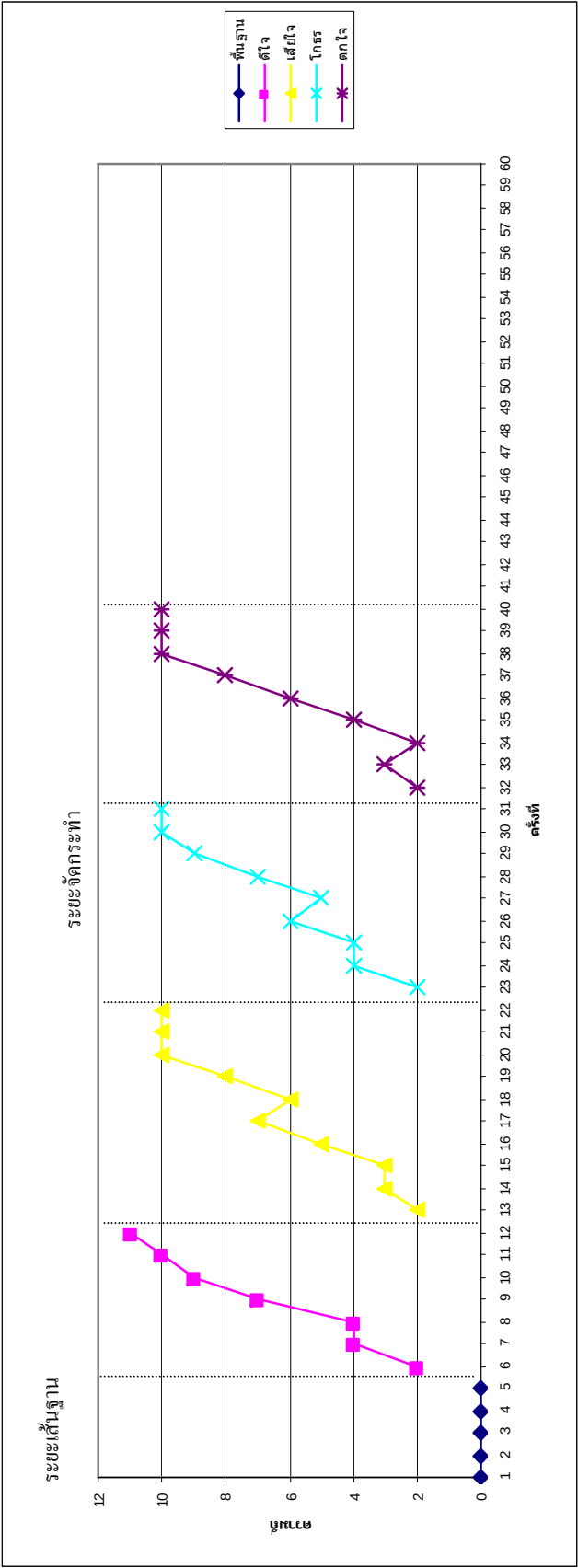
ตาราง 1 ค่าความถี่และค่าเฉลี่ยของการเกิดพฤติกรรมทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ในแต่ละระยะการทดลอง ของผู้รับการฝึกคนที่ 1 ที่ใช้การสอนด้วยภาพวาดลายเส้น

ผู้รับการฝึก คนที่	การสังเกต ครั้งที่	ระยะที่ 1		ระยะที่ 2							
		เส้นฐาน		ดีใจ		เสียใจ		โกรธ		ตกใจ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1	1	0	0								
	2	0	0								
	3	0	0								
	4	0	0								
	5	0	0								
	$\bar{X}$	0	0								
	6			2	16.67						
	7			4	33.33						
	8			4	33.33						
	9			7	58.33						
	10			9	75.00						
	11			10	83.33						
	12			11	91.67						
	$\bar{X}$			6.71	55.91						
	13					2	16.67				
	14					3	25.00				
	15					3	25.00				
	16					5	41.67				
	17					7	58.33				
	18					6	50.00				
	19					8	66.67				
	20					10	83.33				
	21					10	83.33				
	22					10	83.33				
	$\bar{X}$					6.4	55.33				
	23							2	16.67		
	24							4	33.33		
	25							4	33.33		
	26							6	50.00		
	27							5	41.67		
	28							7	58.33		
	29							9	75.00		
	30							10	83.33		
	31							10	83.33		
	$\bar{X}$							6.33	52.75		

ตาราง 1 (ต่อ)

ผู้รับการฝึก คนที่	การสังเกต ครั้งที่	ระยะที่ 1		ระยะที่ 2							
		เส้นฐาน		ดีใจ		เสียใจ		โกรธ		ตกใจ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1	32									2	16.67
	33									3	25.00
	34									2	16.67
	35									4	33.33
	36									6	50.00
	37									8	66.67
	38									10	83.33
	39									10	83.33
	40									10	83.33
	$\bar{x}$									6.11	50.91

ตาราง 1 พบว่า ผู้รับการฝึกคนที่ 1 มีทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ในระยะ
 เส้นฐาน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0 ในระยะการจัดกระทำ ทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ดีใจ
 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.71 ด้านการรับรู้อารมณ์เสียใจ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.4 ด้านการรับรู้
 อารมณ์โกรธ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.33 ด้านการรับรู้อารมณ์ตกใจ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.11

ภาพประกอบ 6 แสดงทักษะทางสังคมด้านการรับรู้อารมณ์ ของผู้รับการฝึกคนที่ 1 (ภาพวาดลายเส้น) ในระยะเริ่มต้น และระยะจัดการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้รับการฝึกคนที่ 1 ในระยะเส้นฐาน ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บข้อมูล ในระยะนี้เป็นเวลา 5 วัน ซึ่งพบว่าทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ของผู้รับการฝึกคนที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0 ต่อมาในระยะจัดกระทำ ผู้วิจัย เริ่มการสอนอารมณ์ดีใจ ด้วยภาพวาดลายเส้น โดยใช้เวลา 7 วัน ผู้รับการฝึกคนที่ 1 ซึ่งมีพฤติกรรมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 75 เป็นเวลา 3 วันติดต่อกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.71 อารมณ์เสียใจ ใช้เวลาในการสอน 10 วัน ซึ่งมีพฤติกรรมถึงเกณฑ์ร้อยละ 75 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.4 อารมณ์โกรธ ใช้เวลาในการสอน 9 วัน ซึ่งมีพฤติกรรมถึงเกณฑ์ร้อยละ 75 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.33 อารมณ์ตกใจ ใช้เวลาในการสอน 9 วัน ซึ่งมีพฤติกรรมถึงเกณฑ์ร้อยละ 75 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.11 ซึ่งตลอดระยะการจัดกระทำ ต้องใช้เวลา 35 วัน ในการสอนทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ทั้ง 4 อารมณ์

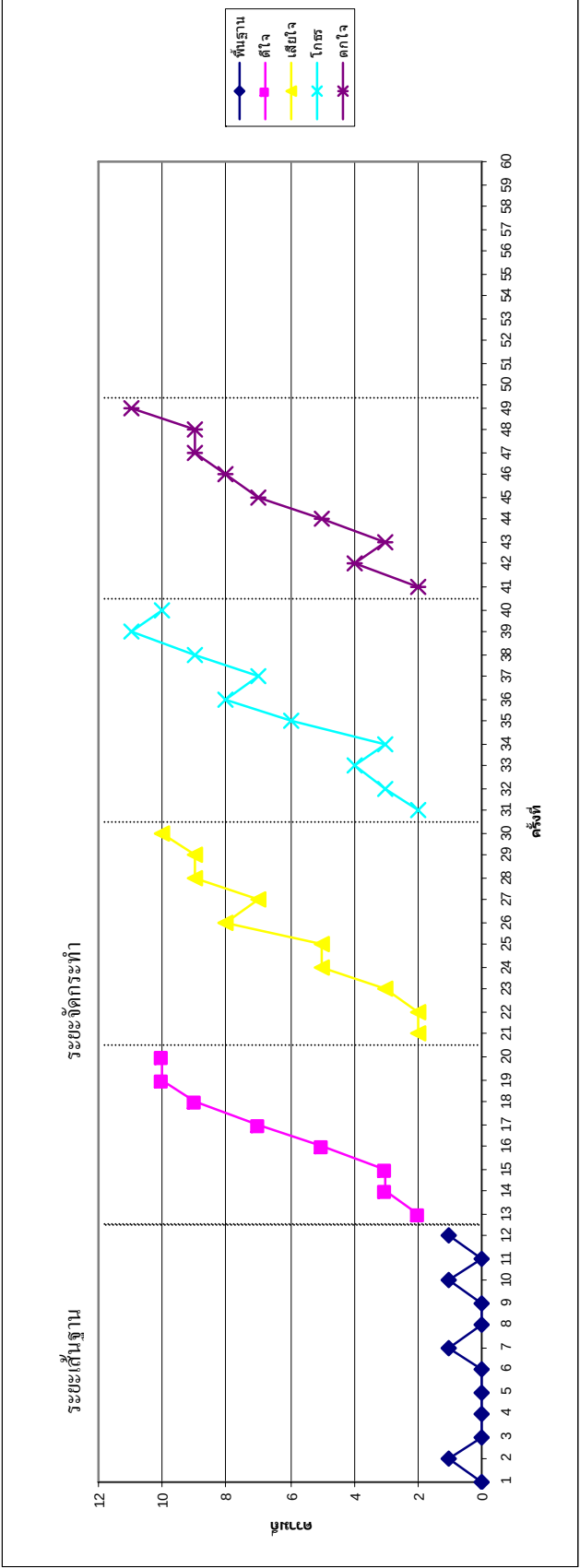
ตาราง 2 ค่าความถี่และค่าเฉลี่ยของการเกิดพฤติกรรมทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ในแต่ละระยะการทดลอง ของผู้รับการฝึกคนที่ 2 ที่ใช้การสอนด้วยภาพวาดลายเส้น

ผู้รับการฝึกคนที่	การสังเกต ครั้งที่	ระยะที่ 1		ระยะที่ 2							
		พื้นฐาน		ดีใจ		เสียใจ		โกรธ		ตกใจ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
2	1	0	0								
	2	1	8.33								
	3	0	0								
	4	0	0								
	5	0	0								
	6	0	0								
	7	1	8.33								
	8	0	0								
	9	0	0								
	10	1	8.33								
	11	0	0								
	12	1	8.33								
	$\bar{X}$	0.33	2.75								
	13			2	16.67						
	14			3	25.00						
	15			3	25.00						
	16			5	41.67						
	17			7	58.33						
	18			9	75.00						
	19			10	83.33						
	20			10	83.33						
	$\bar{X}$			6.12	51.00						
	21					2	16.67				
	22					2	16.67				
	23					3	25.00				
	24					5	41.67				
	25					5	41.67				
	26					8	66.67				
	27					7	58.33				
	28					9	75.00				
	29					9	75.00				
	30					10	83.33				
	$\bar{X}$					6	50.00				

ตาราง 2 (ต่อ)

ผู้รับการฝึก คนที่	การสังเกต ครั้งที่	ระยะที่ 1		ระยะที่ 2							
		เส้นฐาน		ดีใจ		เสียใจ		โกรธ		ตกใจ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
2	31							2	16.67		
	32							3	25.00		
	33							4	33.33		
	34							3	25.00		
	35							6	50.00		
	36							8	66.67		
	37							7	58.33		
	38							9	75.00		
	39							11	91.67		
	40							10	83.33		
	$\bar{X}$							6.3	52.50		
	41									2	16.67
	42									4	33.33
	43									3	25.00
	44									5	41.67
	45									7	58.33
	46									8	66.67
	47									9	75.00
	48									9	75.00
	49									10	83.00
	$\bar{X}$									6.33	52.75

ตาราง 2 พบว่า ผู้รับการฝึกคนที่ 2 มีทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ในระยะ
 เส้นฐาน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.33 ในระยะการจัดกระทำ ทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์
 ดีใจ มีค่าเฉลี่ย กับ 6.12 ด้านการรับรู้อารมณ์เสียใจ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.00 ด้านการรับรู้
 อารมณ์โกรธ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.3 ด้านการรับรู้อารมณ์ตกใจ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.33

ภาพประกอบ 7 แสดงทักษะทางสังคมด้านการรับรู้อารมณ์ของผู้รับการฝึกคนที่ 2 (ภาพวาดลายเส้น) ในระยะเส้นฐาน และระยะจัดกระทำ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้รับการฝึกคนที่ 2 ในระยะเส้นฐาน ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บข้อมูล ในระยะนี้เป็นเวลา 12 วัน ซึ่งพบว่าทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ของผู้รับการฝึกคนที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.33 ต่อมาในระยะจัดกระทำ ผู้วิจัย เริ่มการสอนอารมณ์ดีใจ ด้วยภาพวาดลายเส้น โดยใช้เวลา 8 วัน ผู้รับการฝึกคนที่ 2 ซึ่งมีพฤติกรรมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 75 เป็นเวลา 3 วันติดต่อกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.12 อารมณ์เสียใจ ใช้เวลาในการสอน 10 วัน ซึ่งมีพฤติกรรมถึงเกณฑ์ร้อยละ 75 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.00 อารมณ์โกรธ ใช้เวลาในการสอน 10 วัน ซึ่งมีพฤติกรรมถึงเกณฑ์ร้อยละ 75 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.3 อารมณ์ตกใจ ใช้เวลาในการสอน 9 วัน ซึ่งมีพฤติกรรมถึงเกณฑ์ร้อยละ 75 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.33 ซึ่งตลอดระยะการจัดกระทำ ต้องใช้เวลา 37 วัน ในการสอนทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ทั้ง 4 อารมณ์

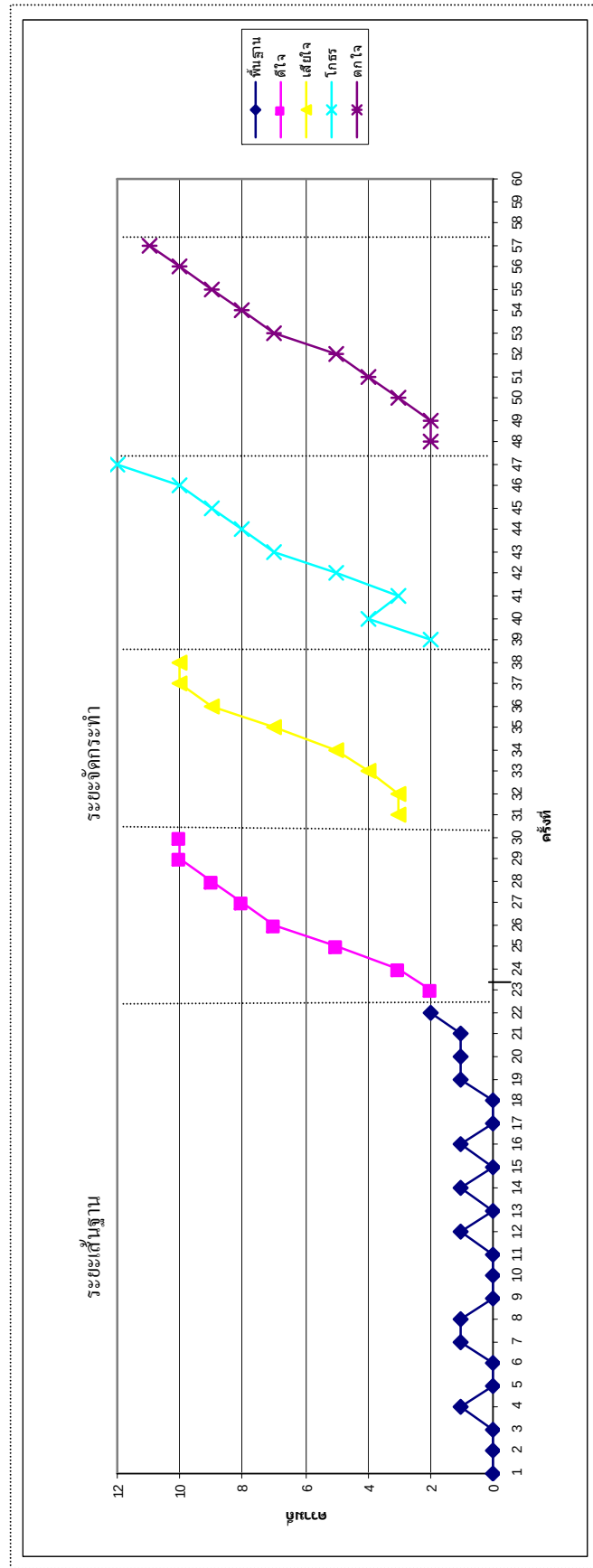
ตาราง 3 ค่าความถี่และค่าเฉลี่ยของการเกิดพฤติกรรมทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ในแต่ละระยะการทดลอง ของผู้รับการฝึกคนที่ 3 ที่ใช้การสอนด้วยภาพวาดลายเส้น

ผู้รับการฝึก คนที่	การสังเกต ครั้งที่	ระยะที่ 1		ระยะที่ 2							
		เส้นฐาน		ดีใจ		เสียใจ		โกรธ		ตกใจ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
3	1	0	0								
	2	0	0								
	3	0	0								
	4	1	8.33								
	5	0	0								
	6	0	0								
	7	1	8.33								
	8	1	8.33								
	9	0	0								
	10	0	0								
	11	0	0								
	12	1	8.33								
	13	0	0								
	14	1	8.33								
	15	0	0								
	16	1	8.33								
	17	0	0								
	18	0	0								
	19	1	8.33								
	20	1	8.33								
	21	1	8.33								
	22	2	16.67								
	Σ	0.45	3.75								
	23			2	16.67						
	24			3	25.00						
	25			5	41.67						
	26			7	83.33						
	27			8	66.67						
	28			9	75.00						
	29			10	83.33						
	30	10	83.33								
	Σ			6.75	56.25						
	31					3	25.00				
	32					3	25.00				
	33					4	33.33				
	34					5	41.67				
	35					7	58.33				
36	9					75.00					
37	10					83.33					

ตาราง 3 (ต่อ)

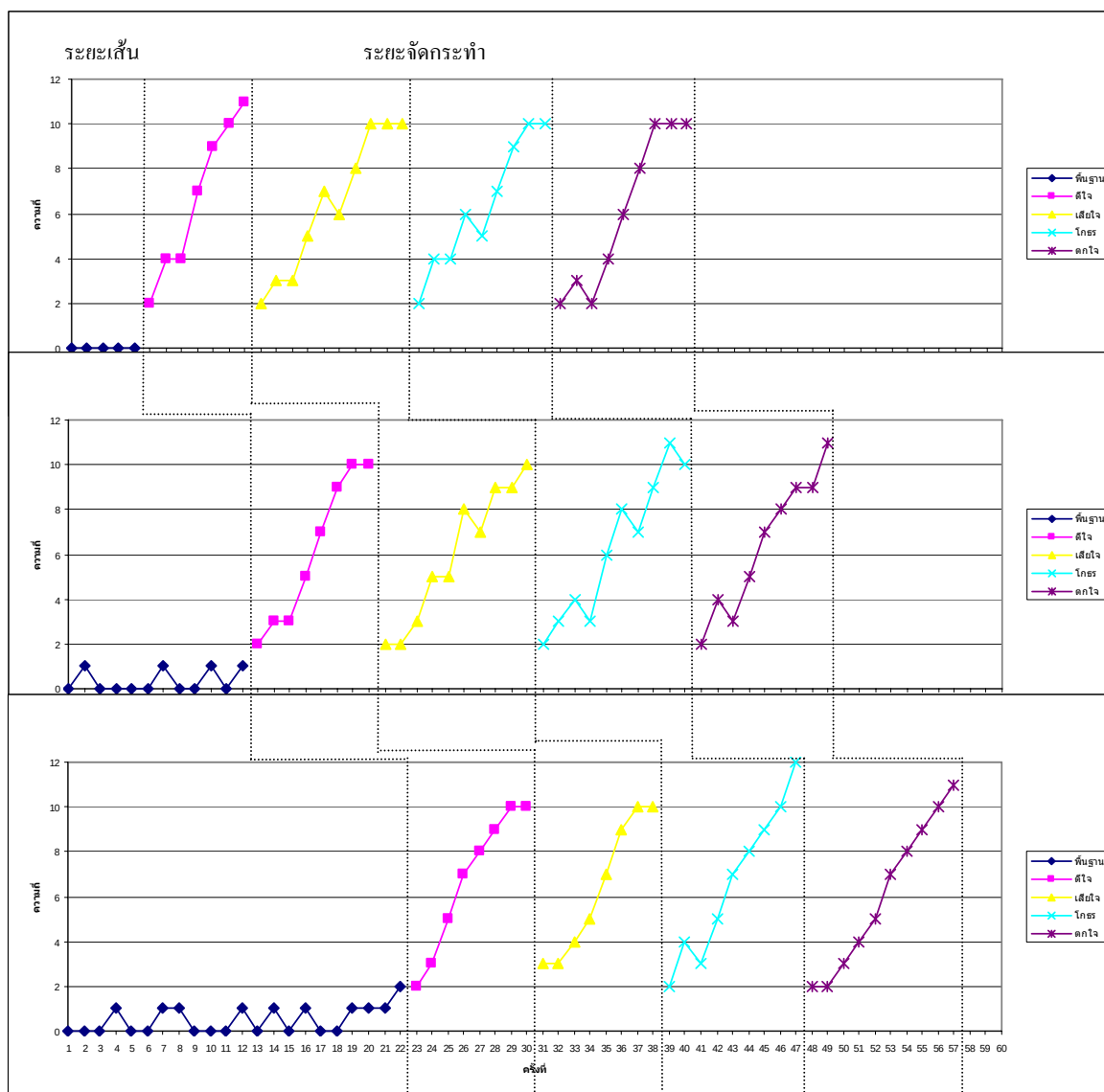
ผู้รับการฝึก คนที่	การสังเกต ครั้งที่	ระยะที่ 1		ระยะที่ 2							
		เส้นฐาน		ดีใจ		เสียใจ		โกรธ		ตกใจ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
3	38					10	83.33				
	$\bar{x}$					6.37	53.08				
	39							2	16.67		
	40							4	33.33		
	41							3	25.00		
	42							5	41.67		
	43							7	58.33		
	44							8	66.67		
	45							9	75.00		
	46							10	83.33		
	47							12	100.00		
	$\bar{x}$							6.67	55.58		
	48									2	16.67
	49									2	16.67
	50									3	25.00
	51									4	33.33
	52									5	41.67
	53									7	58.33
	54									8	66.67
	55									9	75.00
	56									10	83.33
	57									11	91.67
	$\bar{x}$									6.1	50.83

ตาราง 3 พบว่า ผู้รับการฝึกคนที่ 3 มีทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ในระยะเส้นฐาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.45 ในระยะการจัดกระทำ ทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ดีใจ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.75 ด้านการรับรู้อารมณ์เสียใจ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.37 ด้านการรับรู้อารมณ์โกรธ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.67 ด้านการรับรู้อารมณ์ตกใจ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.1

ภาพประกอบ 8 แสดงทักษะทางสังคมด้านการรับรู้อารมณ์ของผู้ประกอบการฝึกคนที่ 3 (ภาพวาดลายเส้น) ในระยะเส้นฐาน และระยะจัดกระทำ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้รับการฝึกคนที่ 3 ในระยะเส้นฐาน ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บข้อมูล ในระยะนี้เป็นเวลา 22 วัน ซึ่งพบว่าทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ของผู้รับการฝึกคนที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.45 ต่อมาในระยะจัดกระทำ ผู้วิจัย เริ่มการสอนอารมณ์ดีใจ ด้วยภาพวาดลายเส้น โดยใช้เวลา 8 วัน ผู้รับการฝึกคนที่ 3 ซึ่งมีพฤติกรรมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 75 เป็นเวลา 3 วันติดต่อกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.75 อารมณ์เสียใจ ใช้เวลาในการสอน 8 วัน ซึ่งมีพฤติกรรมถึงเกณฑ์ร้อยละ 75 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.37 อารมณ์โกรธ ใช้เวลาในการสอน 9 วัน ซึ่งมีพฤติกรรมถึงเกณฑ์ร้อยละ 75 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.57 อารมณ์ตกใจ ใช้เวลาในการสอน 10 วัน ซึ่งมีพฤติกรรมถึงเกณฑ์ร้อยละ 75 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.1 ซึ่งตลอดระยะการจัดกระทำ ต้องใช้เวลา 35 วัน ในการสอนทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ทั้ง 4 อารมณ์

ภาพประกอบ 9 แสดงการเปรียบเทียบค่าความถี่ของทักษะทางสังคมด้านการรับรู้อารมณ์ โดยการสอนด้วยภาพวาดลายเส้นของผู้รับการฝึกทั้ง 3 คน

จากภาพประกอบ 9 จะเห็นได้ว่า จากเดิมที่ผู้รับการฝึกทั้ง 3 คน ไม่มีทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ทั้ง 4 อารมณ์ คือ ตีใจ เสียใจ โกรธ และตกใจ มาก่อน แต่เมื่อได้รับการฝึกวิธีการอ่านจิตใจ ที่ใช้สอนด้วยภาพวาดลายเส้น ทำให้ผู้รับการฝึกเกิดทักษะและพัฒนาความสามารถในการรับรู้อารมณ์สูงขึ้น เมื่อนำข้อมูลเบื้องต้นมาพิจารณาเรื่องระยะเวลาในการฝึก ผู้รับการฝึกทั้ง 3 คน ใช้ระยะเวลาในการฝึกใกล้เคียงกัน

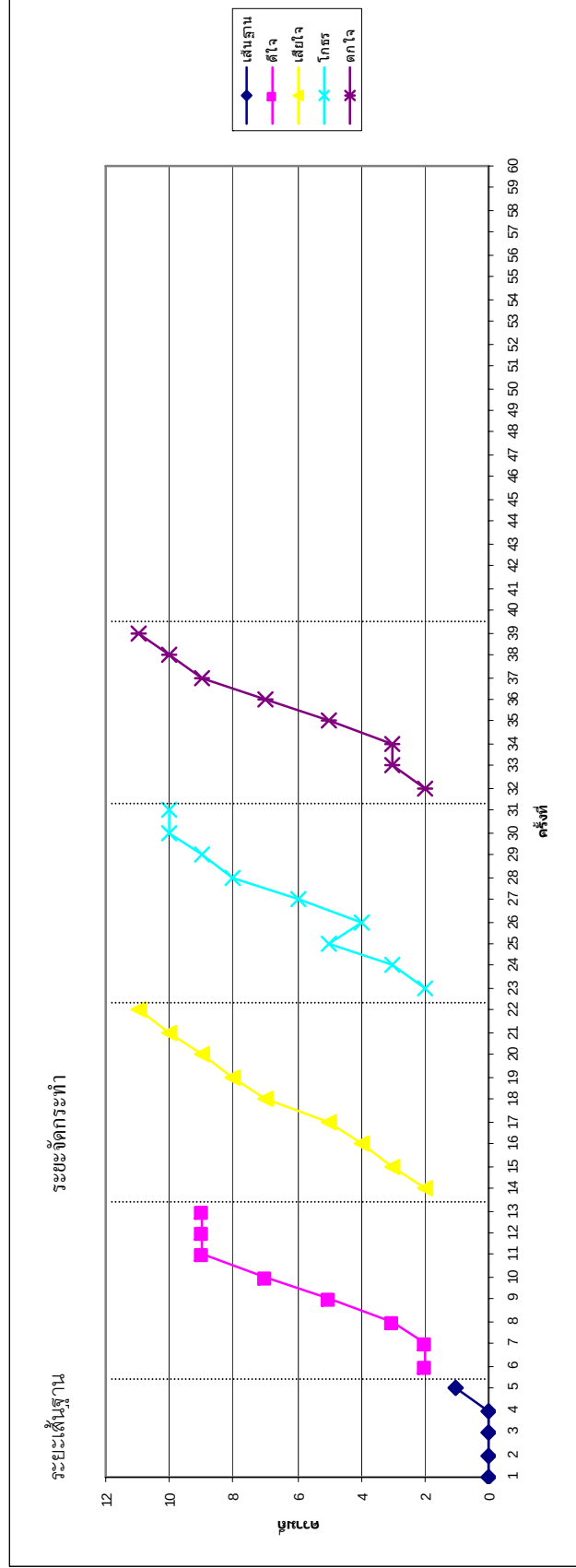
ตาราง 4 ค่าความถี่และค่าเฉลี่ยของการเกิดพฤติกรรมทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ในแต่ละระยะการทดลอง ของผู้รับการฝึกคนที่ 1 ที่ใช้การสอนด้วยภาพถ่าย

ผู้รับการฝึก คนที่	การสังเกต ครั้งที่	ระยะที่ 1		ระยะที่ 2							
		เส้นฐาน		ดีใจ		เสียใจ		โกรธ		ตกใจ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1	1	0	0								
	2	0	0								
	3	0	0								
	4	0	0								
	5	1	1.33								
	$\bar{x}$	0.2	2.25								
	6			2	16.67						
	7			2	16.67						
	8			3	25.00						
	9			5	41.67						
	10			7	58.33						
	11			9	75.00						
	12			9	75.00						
	13			9	75.00						
	$\bar{x}$			5.75	47.91						
	14					2	16.67				
	15					3	25.00				
	16					4	33.33				
	17					5	41.67				
	18					7	58.33				
	19					8	66.67				
	20					9	75.00				
	21					10	83.33				
	22					11	91.67				
	$\bar{x}$					6.55	54.58				
	23							2	16.67		
	24							3	25.00		
	25							5	41.67		
	26							4	33.33		
	27							6	50.00		
	28							8	66.67		
	29							9	75.00		
	30							10	83.33		
	31							10	83.33		
	$\bar{x}$							6.55	54.58		

ตาราง 4 (ต่อ)

ผู้รับการฝึก คนที่	การสังเกต ครั้งที่	ระยะที่ 1		ระยะที่ 2							
		เส้นฐาน		ดีใจ		เสียใจ		โกรธ		ตกใจ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1	32									2	16.67
	33									3	25.00
	34									3	25.00
	35									5	41.67
	36									7	58.33
	37									9	75.00
	38									10	83.00
	39									11	91.67
	X									6.25	52.08

ตาราง 4 พบว่า ผู้รับการฝึกคนที่ 1 มีทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ในระยะเส้นฐาน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.2 ในระยะการจัดกระทำ ทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ดีใจ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 5.75 ด้านการรับรู้อารมณ์เสียใจ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.55 ด้านการรับรู้อารมณ์โกรธ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.33 ด้านการรับรู้อารมณ์ตกใจ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.25

ภาพประกอบ 10 แสดงทักษะทางสังคมด้านการรับรู้อารมณ์ ของผู้รับการฝึกคนที่ 1 (ภาพถ่าย) ในระยะเริ่มต้น และระยะจัดกระทำ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้รับการฝึกคนที่ 1 ในระยะเส้นฐาน ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บข้อมูล ในระยะนี้เป็นเวลา 5 วัน ซึ่งพบว่าทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ของผู้รับการฝึกคนที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.2 ต่อมาในระยะจัดกระทำ ผู้วิจัย เริ่มการสอนอารมณ์ดีใจ ด้วยภาพถ่าย โดยใช้เวลา 8 วัน ผู้รับการฝึกคนที่ 1 ซึ่งมีพฤติกรรมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 75 เป็นเวลา 3 วันติดต่อกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.75 อารมณ์เสียใจ ใช้เวลาในการสอน 9 วัน ซึ่งมีพฤติกรรมถึงเกณฑ์ร้อยละ 75 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.55 อารมณ์โกรธ ใช้เวลาในการสอน 9 วัน ซึ่งมีพฤติกรรมถึงเกณฑ์ร้อยละ 75 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.33 อารมณ์ตกใจ ใช้เวลาในการสอน 8 วัน ซึ่งมีพฤติกรรมถึงเกณฑ์ร้อยละ 75 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.25 ซึ่งตลอดระยะการจัดกระทำ ต้องใช้เวลา 34 วัน ในการสอนทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ทั้ง 4 อารมณ์

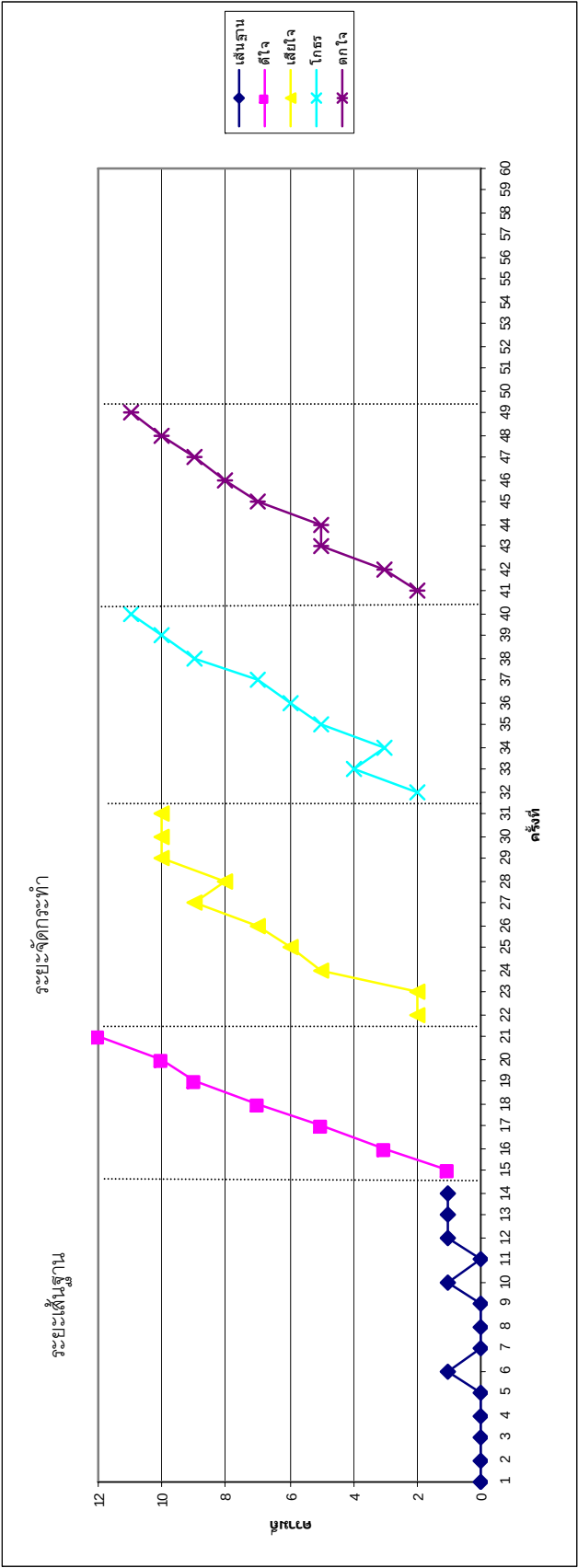
ตาราง 5 ค่าความถี่และค่าเฉลี่ยของการเกิดพฤติกรรมทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ในแต่ละระยะการทดลอง ของผู้รับการฝึกคนที่ 2 ที่ใช้การสอนด้วยภาพถ่าย

ผู้รับการฝึก คนที่	การสังเกต ครั้งที่	ระยะที่ 1		ระยะที่ 2							
		พื้นฐาน		ดีใจ		เสียใจ		โกรธ		ตกใจ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
2	1	0	0								
	2	0	0								
	3	0	0								
	4	0	0								
	5	0	0								
	6	1	8.33								
	7	0	0								
	8	0	0								
	9	0	0								
	10	1	8.33								
	11	0	0								
	12	1	8.33								
	13	1	8.33								
	14	1	8.33								
	$\bar{X}$	0.35	3.91								
	15			1	8.33						
	16			3	25.00						
	17			5	41.67						
	18			7	58.33						
	19			9	75.00						
	20			10	83.33						
	21			12	100.00						
	$\bar{X}$			6.71	55.91						
	22					2	16.67				
	23					2	16.67				
	24					5	41.67				
	25					6	50.00				
	26					7	58.33				
	27					9	75.00				
	28					8	66.67				
	29					10	83.33				
	30					10	83.33				
	31					10	83.33				
	$\bar{X}$					6.9	57.50				

ตาราง 5 (ต่อ)

ผู้รับการฝึก คนที่	การสังเกต ครั้งที่	ระยะที่ 1		ระยะที่ 2							
		เส้นฐาน		ดีใจ		เสียใจ		โกรธ		ตกใจ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
2	32							2	16.67		
	33							4	33.33		
	34							3	25.00		
	35							5	41.67		
	36							6	50.00		
	37							7	58.33		
	38							9	75.00		
	39							10	83.33		
	40							11	91.67		
	Σ							6.33	52.75		
	41									2	16.67
	42									3	25.00
	43									5	41.67
	44									5	44.67
	45									7	58.33
	46									8	66.67
	47									9	75.00
	48									10	83.33
	49									11	91.67
	Σ									6.67	55.58

ตาราง 5 พบว่า ผู้รับการฝึกคนที่ 2 มีทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ในระยะ
 เส้นฐาน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.35 ในระยะการจัดกระทำ ทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์
 ดีใจ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.71 ด้านการรับรู้อารมณ์เสียใจ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.9 ด้านการรับรู้
 อารมณ์โกรธ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.33 ด้านการรับรู้อารมณ์ตกใจ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.67

ภาพประกอบ 11 แสดงทักษะทางสังคมด้านการรับรู้อารมณ์ ของผู้รับการฝึกคนที่ 2 (ภาพถ่าย) ในระยะเล่นฐาน และระยะจัดกระทำ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้รับการฝึกคนที่ 2 ในระยะเส้นฐาน ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บข้อมูล ในระยะนี้เป็นเวลา 14 วัน ซึ่งพบว่าทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ของผู้รับการฝึกคนที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.35 ต่อมาในระยะจัดกระทำ ผู้วิจัย เริ่มการสอนอารมณ์ดีใจ ด้วยภาพถ่าย โดยใช้เวลา 7 วัน ผู้รับการฝึกคนที่ 2 ซึ่งมีพฤติกรรมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 75 เป็นเวลา 3 วันติดต่อกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.71 อารมณ์เสียใจ ใช้เวลาในการสอน 10 วัน ซึ่งมีพฤติกรรมถึงเกณฑ์ร้อยละ 75 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.9 อารมณ์โกรธ ใช้เวลาในการสอน 9 วัน ซึ่งมีพฤติกรรมถึงเกณฑ์ร้อยละ 75 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.33 อารมณ์ตกใจ ใช้เวลาในการสอน 9 วัน ซึ่งมีพฤติกรรมถึงเกณฑ์ร้อยละ 75 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.67 ซึ่งตลอดระยะการจัดกระทำ ต้องใช้เวลา 34 วัน ในการสอนทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ทั้ง 4 อารมณ์

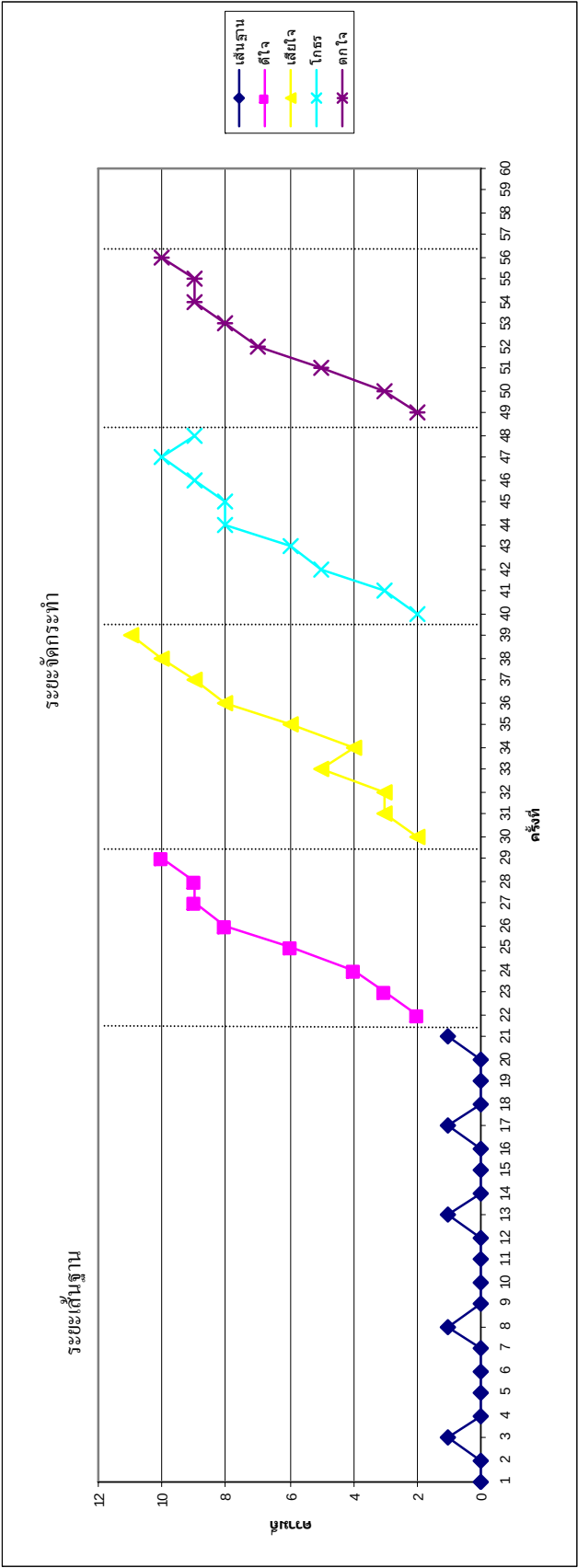
ตาราง 6 ค่าความถี่และค่าเฉลี่ยของการเกิดพฤติกรรมทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ในแต่ละระยะการทดลอง ของผู้รับการฝึกคนที่ 3 ที่ใช้การสอนด้วยภาพถ่าย

ผู้รับการฝึก คนที่	การสังเกต ครั้งที่	ระยะที่ 1		ระยะที่ 2							
		พื้นฐาน		ดีใจ		เสียใจ		โกรธ		ตกใจ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
3	1	0	0								
	2	0	0								
	3	1	8.33								
	4	0	0								
	5	0	0								
	6	0	0								
	7	0	0								
	8	1	8.33								
	9	0	0								
	10	0	0								
	11	0	0								
	12	0	0								
	13	1	8.33								
	14	0	0								
	15	0	0								
	16	0	0								
	17	1	8.33								
	18	0	0								
	19	0	0								
	20	0	0								
	21	1	8.33								
	$\bar{X}$	0.23	2.5								
	22			2	16.67						
	23			3	25.00						
	24			4	33.33						
	25			6	50.00						
	26			5	66.67						
	27			9	75.00						
	28			9	75.00						
	29			10	83.33						
	$\bar{X}$			6.37	53.08						
	30					2	16.67				
	31					3	25.00				
	32					3	25.00				
	33					5	41.67				
	34					4	33.33				
	35					6	50.00				
	36					8	66.67				

ตาราง 6 (ต่อ)

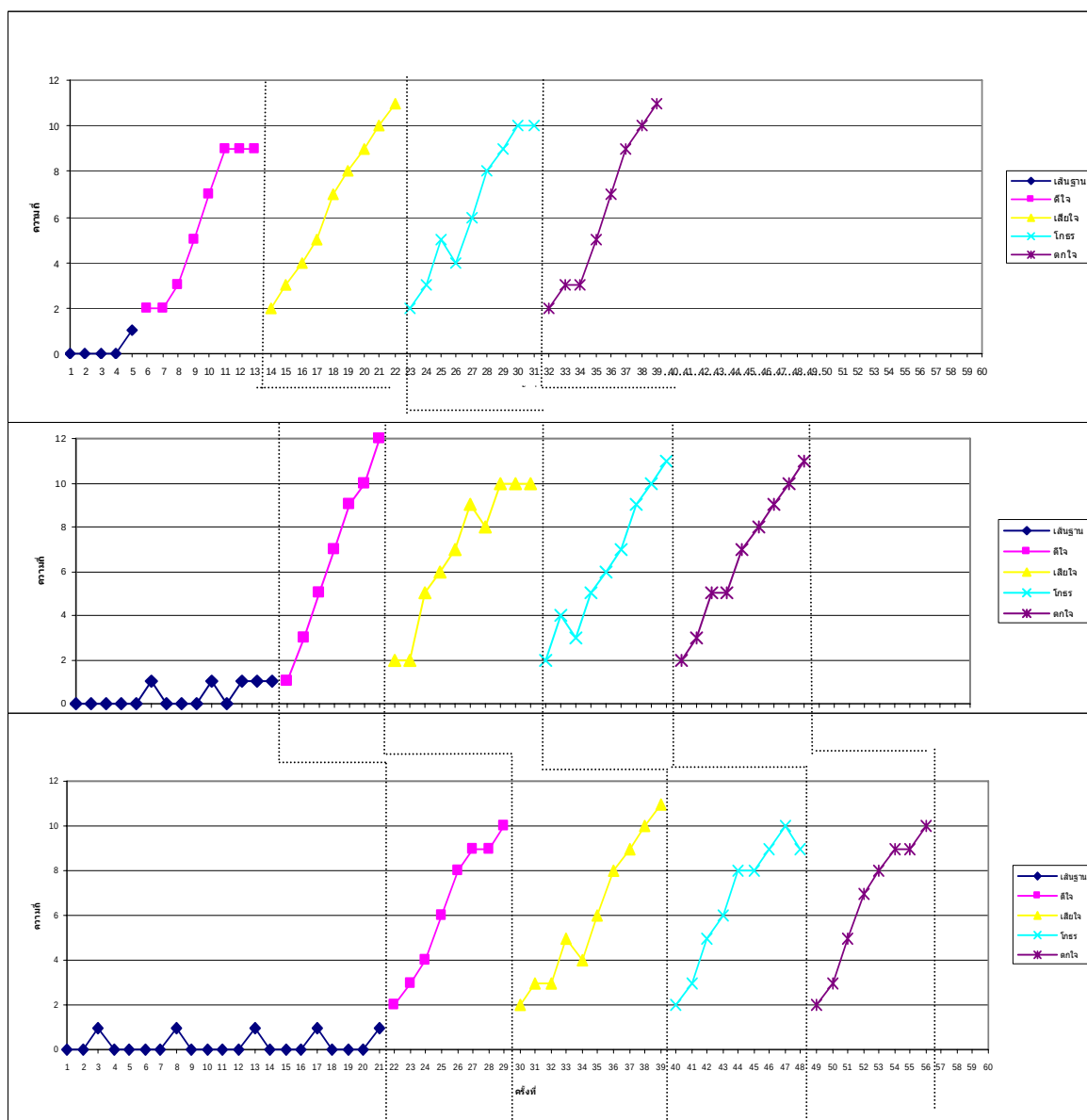
ผู้รับการฝึก คนที่	การสังเกต ครั้งที่	ระยะที่ 1		ระยะที่ 2							
		เส้นฐาน		ดีใจ		เสียใจ		โกรธ		ตกใจ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
3	37					9	75.00				
	39					11	91.67				
	๙					6.1	50.83				
	40							2	16.67		
	41							3	25.00		
	42							5	41.67		
	43							6	50.00		
	44							8	66.67		
	45							8	66.67		
	46							9	75.00		
	47							10	83.33		
	48							9	75.00		
	๙							6.67	55.58		
	49									2	16.67
	50									3	25.00
	51									5	41.67
	52									7	58.33
	53									8	66.67
	54									9	75.00
	55									9	75.00
	56									10	83.33
	๙									6.62	55.16

ตาราง 6 พบว่า ผู้รับการฝึกคนที่ 3 มีทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ในระยะเส้นฐาน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.23 ในระยะการจัดกระทำ ทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ดีใจ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.37 ด้านการรับรู้อารมณ์เสียใจ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.1 ด้านการรับรู้อารมณ์โกรธ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.67 ด้านการรับรู้อารมณ์ตกใจ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.62

ภาพประกอบ 12 แสดงทักษะทางสังคมด้านการรับรู้อารมณ์ของผู้รับการฝึกคนที่ 3 (ภาพถ่าย) ในระยะเส้นฐาน และระยะจัดกระทำ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้รับการฝึกคนที่ 3 ในระยะเส้นฐาน ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บข้อมูล ในระยะนี้เป็นเวลา 21 วัน ซึ่งพบว่าทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ของผู้รับการฝึกคนที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.23 ต่อมาในระยะจัดกระทำ ผู้วิจัย เริ่มการสอนอารมณ์ดีใจ ด้วยภาพถ่าย โดยใช้เวลา 8 วัน ผู้รับการฝึกคนที่ 2 ซึ่งมีพฤติกรรมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 75 เป็นเวลา 3 วันติดต่อกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.37 อารมณ์เสียใจ ใช้เวลาในการสอน 10 วัน ซึ่งมีพฤติกรรมถึงเกณฑ์ร้อยละ 75 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.1 อารมณ์โกรธ ใช้เวลาในการสอน 9 วัน ซึ่งมีพฤติกรรมถึงเกณฑ์ร้อยละ 75 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.67 อารมณ์ตกใจ ใช้เวลาในการสอน 8 วัน ซึ่งมีพฤติกรรมถึงเกณฑ์ร้อยละ 75 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.62 ซึ่งตลอดระยะเวลาจัดกระทำ ต้องใช้เวลา 35 วัน ในการสอนทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ทั้ง 4 อารมณ์

ภาพประกอบ 13 แสดงการเปรียบเทียบค่าความถี่ของทักษะทางสังคมด้านการรับรู้อารมณ์โดยการ
สอนด้วยภาพถ่ายของผู้รับการฝึกทั้ง 3 คน

จากภาพประกอบ 13 จะเห็นได้ว่า จากเดิมที่ผู้รับการฝึกทั้ง 3 คน ไม่มีทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ทั้ง 4 อารมณ์ คือ ดีใจ เสียใจ โกรธ และตกใจ มาก่อน แต่เมื่อได้รับการฝึกวิธีการอ่านจิตใจ ที่ใช้สอนด้วยภาพถ่าย ทำให้ผู้รับการฝึกเกิดทักษะและพัฒนาความสามารถในการรับรู้อารมณ์สูงขึ้น เมื่อนำข้อมูลเบื้องต้นมาพิจารณาเรื่องระยะเวลาในการฝึก ผู้รับการฝึกทั้ง 3 คน ใช้ระยะเวลาในการฝึกใกล้เคียงกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการศึกษาทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก โดยวิธีการอ่านจิตใจ ที่ใช้การสอนภาพวาดลายเส้น และภาพถ่าย โดยมีการสรุปผล การอภิปรายผล ข้อเสนอแนะและข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาผลการสอนทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก โดยวิธีการอ่านจิตใจ ที่ใช้การสอนด้วยภาพวาดลายเส้น
2. เพื่อศึกษาผลการสอนทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก โดยวิธีการอ่านจิตใจ ที่ใช้การสอนด้วยภาพถ่าย

วิธีการดำเนินการทดลอง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นเด็กออทิสติก ที่มีปัญหาทักษะทางสังคม อายุระหว่าง 4 - 6 ปี มีความสามารถในระดับเรียนได้ ไม่มีความพิการซ้ำซ้อน มีปัญหาทักษะทางสังคม

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นเด็กออทิสติก อายุระหว่าง 4 - 6 ปี มีความสามารถในระดับเรียนได้ ไม่มีความพิการซ้ำซ้อน ที่มีความบกพร่องด้านทักษะทางสังคม จำนวน 6 คน จากศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง กรุงเทพฯ โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นเด็กออทิสติก มีปัญหาทักษะทางสังคมเรื่องการอ่านจิตใจ โดยพิจารณาจากคำรายงานและบันทึกของคุณครูประจำห้องและจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ

1. แผนการฝึกทักษะทางสังคม จากการสอนการรับรู้อารมณ์จำนวน 4 แผน คือ อารมณ์ดีใจ อารมณ์เสียใจ อารมณ์โกรธ และอารมณ์ตกใจ
2. แบบบันทึกพฤติกรรมของทักษะทางสังคม ของการรับรู้อารมณ์ โดยกำหนดรูปแบบพฤติกรรมการตอบสนอง 2 รูปแบบ คือ ทำถูกต้องได้รับการฝึก และทำถูกต้องได้รับการฝึก
3. แบบทดสอบทักษะทางสังคม การรับรู้อารมณ์ จำนวน 4 แผน คือ อารมณ์ดีใจ อารมณ์เสียใจ อารมณ์โกรธ และอารมณ์ตกใจ

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างเดี่ยว (Single Subject Design) การทดลองนี้ใช้การศึกษาแบบหลายเส้นฐานข้ามพฤติกรรม (Multiple Baseline Design across Behaviors) ผู้วิจัยทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือก จำนวน 6 คน ทำการทดลองครั้งละประมาณ 30 นาทีต่อกลุ่มตัวอย่าง 1 คน วันละ 1 ครั้ง ทุกวัน จันทร์ - วันศุกร์ โดยกำหนดเวลาในการทดลองการอ่านจิตใจ เป็นเวลา 1 - 2 สัปดาห์/เรื่อง ของกลุ่มตัวอย่างแต่ละบุคคล ผลการทดลองจะบันทึกโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้สังเกต (Interobserver Reliability) ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

สรุปผล

1. ผลการสะท้อนทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก โดยวิธีการอ่านจิตใจ ที่ใช้การสอนด้วยภาพวาดลายเส้นสูงกว่าก่อนการสอน
2. ผลการสะท้อนทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก โดยวิธีการอ่านจิตใจ ที่ใช้การสอนด้วยภาพถ่ายสูงกว่าก่อนการสอน

อภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นการศึกษาทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติกโดยวิธีการอ่านจิตใจ ที่ใช้การสอนด้วยภาพวาดลายเส้นและภาพถ่าย พบว่า

1. หลังจากที่ผู้รับการฝึกได้รับการสอนทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ โดยวิธีการอ่านจิตใจ ที่ใช้การสอนด้วยภาพวาดลายเส้นและภาพถ่าย ผลคือ ผู้รับการฝึกทั้ง 2 กลุ่ม มีทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์สูงขึ้น จากเดิมที่ไม่เคยมีทักษะดังกล่าวมาก่อน ระยะเวลาของการฝึกแต่ละคนมีระยะเวลาไม่ค่อยแตกต่างกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผู้รับการฝึกคนที่ 1 (ภาพวาดลายเส้น) ใช้ระยะเวลาในการสอนจนเกิดพฤติกรรมการรับรู้อารมณ์ดีใจ จำนวน 7 วัน อารมณ์เสียใจ จำนวน 10 วัน อารมณ์โกรธ จำนวน 9 วัน อารมณ์ตกใจ จำนวน 9 วัน รวมทั้งหมด 35 วัน

ผู้รับการฝึกคนที่ 2 (ภาพถ่ายลายเส้น) ใช้ระยะเวลาในการสอนจนเกิดพฤติกรรมการรับรู้อารมณ์ดีใจ จำนวน 8 วัน อารมณ์เสียใจ จำนวน 10 วัน อารมณ์โกรธ จำนวน 10 วัน อารมณ์ตกใจ จำนวน 9 วัน รวมทั้งหมด 37 วัน

ผู้รับการฝึกคนที่ 3 (ภาพวาดลายเส้น) ใช้ระยะเวลาในการสอนจนเกิดพฤติกรรมการรับรู้อารมณ์ดีใจ จำนวน 8 วัน อารมณ์เสียใจ จำนวน 8 วัน อารมณ์โกรธ จำนวน 9 วัน อารมณ์ตกใจ จำนวน 10 วัน รวมทั้งหมด 35 วัน

ผู้รับการฝึกคนที่ 1 (ภาพถ่าย) ใช้ระยะเวลาในการสอนจนเกิดพฤติกรรมการรับรู้อารมณ์ดีใจ จำนวน 8 วัน อารมณ์เสียใจ จำนวน 9 วัน อารมณ์โกรธ จำนวน 9 วัน อารมณ์ตกใจ จำนวน 8 วัน รวมทั้งหมด 34 วัน

ผู้รับการฝึกคนที่ 2 (ภาพถ่าย) ใช้ระยะเวลาในการสอนจนเกิดพฤติกรรมการรับรู้อารมณ์ดีใจ จำนวน 7 วัน อารมณ์เสียใจ จำนวน 10 วัน อารมณ์โกรธ จำนวน 9 วัน อารมณ์ตกใจ จำนวน 9 วัน รวมทั้งหมด 35 วัน

ผู้รับการฝึกคนที่ 3 (ภาพถ่าย) ใช้ระยะเวลาในการสอนจนเกิดพฤติกรรมการรับรู้อารมณ์ดีใจ จำนวน 8 วัน อารมณ์เสียใจ จำนวน 10 วัน อารมณ์โกรธ จำนวน 9 วัน อารมณ์ตกใจ จำนวน 8 วัน รวมทั้งหมด 35 วัน

เมื่อนำข้อมูลเบื้องต้นมาพิจารณาเรื่องระยะเวลา ในการสอนที่ไม่เท่ากันของแต่ละอารมณ์ของผู้รับการฝึกแต่ละบุคคล สันนิษฐานได้ว่า ในอารมณ์ที่ 1 คือ อารมณ์ดีใจ ผู้รับการฝึกทุกคนให้ระยเวลาน้อยที่สุด อาจเนื่องจากอารมณ์ดีใจเป็นอารมณ์พื้นฐานของคนทั่วไปที่ส่วนใหญ่ที่มักจะคุ้นเคยกับอารมณ์ดีใจ แม้จะไม่ทราบถึงความหมายของอารมณ์

ในขณะเดียวกันหากพิจารณาระยะเวลา การสอนในอารมณ์เสียใจ โกรธ และตกใจ พบว่าผู้รับการฝึกทั้ง 6 คน ใช้ระยะเวลาในการฝึกเฉลี่ยใกล้เคียงกัน อาจเนื่องมาจาก ผู้รับการฝึกทั้ง 6 คน มีความสนใจในการฝึกทักษะทางสังคม การรับรู้อารมณ์ทางสีหน้า อีกทั้งผู้รับการฝึกมีสิ่งเสริมแรงที่ชอบ จึงเป็นสิ่งที่เร้าที่ดีจะช่วยให้ผู้รับการฝึกมีความพยายามและสนุกในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

จากข้อมูลที่กล่าวมาเบื้องต้น จะเห็นได้ว่า จากเดิมที่ผู้รับการฝึกทั้ง 6 คน ไม่มีทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ ทั้ง 4 อารมณ์ คือ อารมณ์ดีใจ เสียใจ โกรธ และตกใจ มาก่อน แต่เมื่อได้รับการสอนวิธีการอ่านจิตใจ ที่ใช้การสอนด้วยภาพวาดลายเส้นและภาพถ่าย ทำให้ผู้รับการฝึกเกิดทักษะและพัฒนาความสามารถในการรับรู้อารมณ์สูงขึ้น และผลการวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับเฮลลิน, โคเฮน; และแฮดวิน (Howlin,Cohen ; & Hadwin. 2002: 9) ได้ทำการศึกษาการใช้ทฤษฎี (Theory of Mind) เป็นตัวกลางใน “การอ่านจิตใจ” (Mind Reading) สอนเด็กออทิสติกให้รับรู้อารมณ์ของผู้อื่น ได้แก่ ดีใจ เสียใจ โกรธ และตกใจ โดยใช้จุดแข็งของเด็กออทิสติกด้านรูปธรรมทางความคิด ความจำ ทาง การท่องจำ และการรับรู้จากการ

มองเห็น เวสวูด Westwood (1997: 77 - 78) ได้กล่าวว่า การสอนเด็กออทิสติกในเรื่องที่เกี่ยวกับการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่เด็กจะต้องเรียนรู้ เนื่องจากเด็กออทิสติกส่วนใหญ่มีความบกพร่องทางด้านการสื่อสาร และความสัมพันธ์กับผู้อื่น การรับรู้อารมณ์ เป็นส่วนหนึ่งของทักษะทางสังคมที่มีลักษณะของการเป็นนามธรรม บารอน – โคเฮน ชี้ให้เห็นว่าอารมณ์ เป็นสิ่งที่เด็กออทิสติก สามารถเรียนรู้ได้โดยวิธีการอ่านจิตใจ ซึ่งอาจพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบของวีดิทัศน์สั้นๆ ที่มีเรื่องราวและน้ำเสียงที่เหมาะสม สอนให้เด็กรู้จักการแสดงออกทางหน้าตาอารมณ์ต่างๆ และน้ำเสียงของผู้ที่กำลังสื่อสารอยู่หรือแม้บุคคลอื่นๆ รอบข้างว่าต้องการสื่อสารอะไร บารอน – โคเฮน ได้แนะนำการทดสอบการอ่านจิตใจอย่างง่าย โดยแบบทดสอบที่มีชื่อว่า ‘The Reading the Mind In the eyes Test’ เป็นการวัดระดับความสามารถในการอ่านจิตใจของบุคคล ซึ่งผลการวิจัยของบารอน – โคเฮน แสดงให้เห็นว่าเด็กออทิสติกไม่สามารถบ่งชี้อารมณ์จากการมองเพียงดวงตาได้ ดังนั้นขั้นตอนต่างๆ ในการสอนอ่านจิตใจ จึงเหมาะสมที่จะนำมาใช้สอนกับเด็กออทิสติกได้เรียนรู้และเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นได้มากขึ้น (บารอน – โคเฮน : 1995)

จากผลการศึกษาผลการสอนทักษะทางสังคม ด้านการอ่านจิตใจของเด็กออทิสติก โดยการใช้ภาพวาดลายเส้นและภาพถ่าย จะเห็นได้ว่าเป็นวิธีที่สามารถใช้กับเด็กได้ทุกวัย และจะได้ผลดีเมื่อเด็กรู้ความหมายของคำที่จะสอนแล้ว และควรใช้ภาษาตามวุฒิภาวะ ให้มีทักษะทางสังคมในการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นได้แก่ ดีใจ เสียใจ โกรธ ตกใจ ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับบริชาร์ด (Richard. 2000 : 113) ที่กล่าวว่าสูตรของวิธีเรื่องราวทางสังคมใช้ได้กับทุกวัย อายุ และทุกพัฒนาการ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผลการทดลองพบว่า ในการสอนเด็กออทิสติก ก่อนสอนควรสังเกตเด็กทุกครั้งว่ามีความพร้อมและความต้องเรียนหรือไม่ ควรมีการพูดคุยทั่วไปเพื่อสร้างความคุ้นเคยก่อนการสอนจะทำให้ทราบว่า วันนั้นเด็กมีอารมณ์เป็นอย่างไร และต้องบอก กฎ กติกา ขั้นตอนการทำกิจกรรมทุกครั้งก่อนการฝึก เช่น วันนี้เรียนเรื่องอารมณ์สีหน้าดีใจ เสียใจ โกรธ ตกใจ ควรเสริมแรงด้วยการทำกิจกรรมที่เด็กชอบ เล่นเกม รับประทานอาหารไม่ได้ และที่สำคัญที่สุดห้องที่ใช้สอนควรเป็นห้องที่เงียบสงบไม่มีคนพลุกพล่าน และไม่สิ่งจูงใจสำหรับเด็ก

ข้อเสนอแนะเพื่องานวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ โดยวิธีการอ่านจิตใจ ในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อเป็นพัฒนาการรับรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กุลยา ก่อสุวรรณ. (2540). การลดพฤติกรรมซ้ำ ๆ แปลก ๆ ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงพยาบาลราชานุกูล โดยใช้การสร้างแบบดีอาร์โอกับทำให้อยู่นิ่ง. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (วิชาเอกการศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). การพัฒนาเด็กออทิสติก. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ช่อลัดดา ขวัญเมือง. (2543). การบรรยายเรื่องการรักษาพื้นฐานทางจิตวิทยาการศึกษา. เอกสารประกอบการสอน.
- ชาตรี วิฑูรชาติ. (2540). "ออทิสซึม," ใน *กุมารเวชศาสตร์ เล่มที่ 1*. บรรณาธิการ โดย มนต์รี ตูจินดา และคนอื่นๆ. หน้า 117 - 121. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- ชาญวิทย์ พรนภดล. (2545). "จะรู้ได้อย่างไรว่าเด็กจะเข้าข่ายออทิสซึม," ใน *เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการ เรื่อง ครู หมอ พ่อ แม่: มิติการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติก*. หน้า 1 - 7. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณรงค์ สมพงษ์. (2539). *หลักการถ่ายรูป*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทัศนวัต สมบุญธรรม และ รวิวรรณ รุ่งไพบรวัณ. (2544). Autism: Peagmtrician's Role. ใน *กุมารเวชปฏิบัติก้าวหน้า: จากการรักษาสู่การส่งเสริมสุขภาพ 3*. บรรณาธิการโดย สุวรรณา เรื่องกาจนเศรษฐ์และคณะ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เม็ดทราย.
- เทียมใจ พิมพ์วงศ์. (2537). การศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมเรียนร่วมกับเด็กปกติ ระดับประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดย วิธีการเรียนแบบสหร่วมใจ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์; และคณะ. (2516). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- บุญยฤทธิ์ คงคาเพชร. (2524). การศึกษาเปรียบเทียบผลการรับรู้ความลึกของภาพ 2 มิติ โดยใช้เครื่องมือชี้ความลึกแบบต่าง ในชั้นประถมศึกษาตอนปลาย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: (การประถมศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประสพ ลีเหมือดภัย. (2541). *ทฤษฎีวาดเขียน*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

- ปัทมาวดี บุญยสวัสดิ์. (2536). ผลของการเกมการเล่นพื้นบ้านของไทยที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ประเสริฐ ศิลรัตน์. (2525). ความเข้าใจในศิลปะ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ประนอม เดชชัย. (2536). เสริมทักษะการเรียนรู้การสอนวิชาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
- ผดุง อารยะวิญญู. (2541). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพฯ: พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: พีเออาร์แอนด์พรินติ้ง.
- ผดุง อารยะวิญญู; และคณะ. (2546). วิธีการสอนเด็กออทิสติก. กรุงเทพฯ: แวนแก้ว.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2547). วิธีการสอนเด็กออทิสติก. กรุงเทพฯ: แวนแก้ว.
- พรณี ตั้งสัตยาชีพ. (2536). เทคนิคการถ่ายภาพ. กรุงเทพฯ
- พรเพ็ญ ศิริสัตยาวงศ์ และกนิษฐา เมธามัทร์. (2543 กันยายน – ธันวาคม). "ความสารถในด้าน การรับรู้จากการมองเห็นของผู้สูงอายุ." วารสารกิจกรรมบำบัด. 5(3): 31 – 32.
- พวงแก้ว กิจกรรม. (2545). เด็กออทิสติก. ถ่ายเอกสาร.
- พวงเพชร พวงศิริสิทธิ์. (2546). การศึกษาผลการสอนทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกที่ได้รับการสอน โดยวิธีเรื่องราวทางสังคม. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พัชรี จิวพัฒน์กุล. (2549). การพัฒนาแบบฝึกเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- เพ็ญแข ลิมศิลา. (2540). การวินิจฉัยโรคออทิสซึม. สมุทรปราการ: โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์.
- _____. (2541). "ออทิสซึม," ใน จิตเวชเด็กสำหรับกุมารแพทย์ ฉบับปรับปรุง. บรรณาธิการ โดย วันเพ็ญ บุญประกอบ, อัมพล สุอำพัน และ นงพงา ลิมสุวรรณ. หน้า 358 - 373. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- _____. (2545). ออทิสซึมในประเทศไทยจากตำราสู่ประสบการณ์," ใน เอกสารประกอบบรรยายพิเศษการประชุมวิชาการระดับชาติ เรื่อง ครู หมอ พ่อ แม่ : มิติแห่งการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติก. หน้า 10 - 28. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช. (2543). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ ภาพนิ่งและภาพยนตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- ศรีกัลยา พึ่งแสงแก้ว. (2539). การศึกษาพฤติกรรมของครูในการส่งเสริมทักษะทางสังคมให้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สมภพ เรืองตระกูล. (2543). โรคทางจิตเวชในเด็กและวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- สุชุมาล เกษมสุข. (2535). การสอนทักษะสังคมในชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุนีย์ ธีรดากร. (2523). จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ : สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด.
- สุรศักดิ์ เจริญวงศ์. (2530). "การวาดเส้น." การอบรมศิลปปฏิบัติขั้นพื้นฐานการวาดรูปและองค์ประกอบศิลป์. ถ่ายเอกสาร.
- อภิศักดิ์ บุญเลิศ. (2541). วาดเขียน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2545). ช่วยลูกออทิสติก. กรุงเทพฯ : ชันดำการพิมพ์
- American Psychiatric Association. (1996). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*. 4th ed. Washington DC: The American Psychiatric Association press.
- Baron, Cohen. S. (1999, May). "Social Cognitive Theory," *Annals of Child Development*. 6: 1-6.
- Bogdan, Joan & Other. (1996). *Promoting Appropriate Behavior through Social Skill Instruction*. Available: ERIC (1992 – September 2001).
- Edelson, S. M. (1995). *Autism and the Limbic System*. Center for the Study of Autism. (online). Available Telnet: autism.org/limbic.html.
- Grandin, T. (2001). *Teaching Tips for Children and Adults with Autism* (online). Available: <http://www.autism.org/template/tips.htm>.
- Greene, Sandra. (2001). "Social Skill Intervention for Children with Autism and Asperger's Disorder," in *Autism a Comprehensive Occupational Therapy Approach*. Edited by Heather Miller-Kuhaneck. P 153 - 171. Bethesda: the American Occupational Therapy Association.

- Hagiwara, T.; & Myles, B.S. (1999, March). "Multimedia Social Story Intervention for Student with Autism (Intervention, Computer - Based instruction, Visual Symbol)," *Dissertation Abstracts International ISSUE*. Available.: DAO : Dissertation Abstracts (online).: <http://www.polyxo.com/discretetrial/>. Retrieved 2 : 2003.
- Howlin P; Cohen S. Baron; & Julie Hadwin. (2000). *Teaching Children with Autism to Mind-Read*. Chichester: John Wiley & Sons.
- Jordan, R. (2000). *Autistic Spectrum Disorders: An Introductory Handbook for Practitioners*. London: David Fulton Publishers.
- Kaplan, H. I.; & Sadock, B. J. (1998). *Kaplan and Sadock's Synopsis of Psychiatry Behavioral Sciences / clinical Psychiatry*. 8th ed. Baltimore: Williams & Wilkins.
- Laushey, Kelle M. and Heflin L. Juane. (2000). *Enhancing Social Skill of Kindergarten Children with Autism Through the Training of multiple Peers Tutors*. (CD – ROM). Available: ERIC (1992 – September 2001).
- Miller – Kuhaneck, H. & Glennon, T. J. (2001). "An Introduction to Autism and the Pervasive Developmental Disorder," in *autism: A Comprehensive Occupational Therapy Approach*. Edited by H. Miller – Kuhaneck. p 1 – 22. Bethesda: The American Occupational Therapy Association.
- Nietzel, M. T. et al. (1998). *Abnormal Psychology*. Needham Heights: Allyn & Bacon.
- Nurcombe, Barry and others. (2000). "Disorders Usually Presenting in Infancy or Early Childhood (0-5 Years)," in *Current Diagnosis and treatment in psychiatry*. Edited by Michael H. Ebert, Peter T. Loosen and Barry Nurcombe. P 533 - 561. New York: McGraw-Hill.
- Richard, G. J. (2000). *The Source for Treatment Methodologies in Autism*. Illinois: Lingui System.
- Seigel, Bryna. (1996). *The World of the Autistic Child : Understanding and Treating Autism Spectrum Disorders*. New York : Oxford University Press.
- Shaner, R. (2000). *Board Review Series Psychiatry*. 2nd ed. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.

- Tsai, L. (2000, February). "Children With Autism Spectrum Disorder: Medicine Today and in the New Millennium," *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*. 15 (3): 138–145.
- Teplin, S. D. (1997). "Autism and Related Disorder," in *Developmental – Behavioral Pediatrics*. 3rd ed. Edited by M. D. Levine, W. B. Carey & A. C. Crocker. p. 589 – 605. Philadelphia: W. B. Saunders.
- Westwood. Peter. (1997). *Commonsense Methods for Children with Special Needs*. 3rd ed. London: Routledge.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดารณี ศักดิ์ศิริผล

วุฒิการศึกษา	ปริญญาเอก สาขาการศึกษาพิเศษ
ตำแหน่งปัจจุบัน	หัวหน้าภาควิชาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. ดร.พัชรี จีวพัฒน์กุล

วุฒิการศึกษา	ปริญญาเอก สาขาการศึกษาพิเศษ
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองคณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

3. รองศาสตราจารย์ลลิตพรรณ ทองงาม

วุฒิการศึกษา	ปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองศาสตราจารย์ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายประถม)

ภาคผนวก ข

ตารางแสดงค่าดัชนีความแม่นยำตรงเชิงเนื้อหา IOC

1. ตารางแสดงค่าดัชนีความแม่นยำตรงเชิงเนื้อหา IOC ของเครื่องมือทดสอบความสามารถด้านทักษะทางสังคม การรับรู้อารมณ์
2. ตารางแสดงค่าดัชนีความแม่นยำตรงเชิงเนื้อหา IOC ของแบบบันทึกพฤติกรรมของทักษะทางสังคม การรับรู้อารมณ์
3. ตารางแสดงค่าดัชนีความแม่นยำตรงเชิงเนื้อหา IOC ของแผนการสอนทักษะทางสังคม การรับรู้อารมณ์

การวิเคราะห์ค่าดัชนีความแม่นยำตรงเชิงเนื้อหา IOC
ของเครื่องมือทดสอบความสามารถทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์

ตาราง 7 แสดงคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อเครื่องมือทดสอบ ด้านการรับรู้อารมณ์
(ภาพวาดลายเส้น)

ภาพวาดลายเส้น	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	คะแนน ที่ได้	สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ ของแผน การสอน
1. ภาพแสดงอารมณ์ ชุดที่ 1					
1.1 ดีใจ	+1	+1	+1	1	✓
1.2 เสียใจ	+1	+1	+1	1	✓
1.3 โกรธ	+1	+1	+1	1	✓
1.4 ตกใจ	+1	+1	+1	1	✓
2. ภาพแสดงอารมณ์ ชุดที่ 2					
2.1 ดีใจ	+1	+1	+1	1	✓
2.2 เสียใจ	+1	+1	+1	1	✓
2.3 โกรธ	+1	+1	+1	1	✓
2.4 ตกใจ	+1	+1	+1	1	✓
3. ภาพแสดงอารมณ์ ชุดที่ 3					
3.1 ดีใจ	+1	+1	+1	1	✓
3.2 เสียใจ	+1	+1	+1	1	✓
3.3 โกรธ	+1	+1	+1	1	✓
3.4 ตกใจ	+1	+1	+1	1	✓

คำชี้แจง หลักเกณฑ์การเลือกเครื่องมือทดสอบความสามารถด้านการรับรู้อารมณ์ เครื่องมือ
ทดสอบความสามารถด้านการรับรู้อารมณ์ (ภาพวาดลายเส้น)

1. สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนการสอน การรับรู้อารมณ์ โดย
ผู้เชี่ยวชาญลงความเห็นตรงกับ เท่ากับ 1 ทั้ง 4 ชุด

การวิเคราะห์ค่าดัชนีความแม่นยำตรงเชิงเนื้อหา IOC
ของเครื่องมือทดสอบความสามารถทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์

ตาราง 8 แสดงคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อเครื่องมือทดสอบ ด้านการรับรู้อารมณ์
(ภาพถ่าย)

ภาพถ่าย	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	คะแนน ที่ได้	สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ ของแผน การสอน
1. ภาพแสดงอารมณ์ ชุดที่ 1					
1.1 ดีใจ	+1	+1	+1	1	✓
1.2 เสียใจ	+1	+1	+1	1	✓
1.3 โกรธ	+1	+1	+1	1	✓
1.4 ตกใจ	+1	+1	+1	1	✓
2. ภาพแสดงอารมณ์ ชุดที่ 2					
2.1 ดีใจ	+1	+1	+1	1	✓
2.2 เสียใจ	+1	+1	+1	1	✓
2.3 โกรธ	+1	+1	+1	1	✓
2.4 ตกใจ	+1	+1	+1	1	✓
3. ภาพแสดงอารมณ์ ชุดที่ 3					
3.1 ดีใจ	+1	+1	+1	1	✓
3.2 เสียใจ	+1	+1	+1	1	✓
3.3 โกรธ	+1	+1	+1	1	✓
3.4 ตกใจ	+1	+1	+1	1	✓

คำชี้แจง หลักเกณฑ์การเลือกเครื่องมือทดสอบความสามารถด้านการรับรู้อารมณ์ เครื่องมือ
ทดสอบความสามารถด้านการรับรู้อารมณ์ (ภาพถ่าย)

1. สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนการสอน การรับรู้อารมณ์ โดย
ผู้เชี่ยวชาญลงความเห็นตรงกับ เท่ากับ 1 ทั้ง 4 ชุด

การวิเคราะห์ค่าดัชนีความแม่นยำตรงเชิงเนื้อหา IOC
ของแบบบันทึกพฤติกรรมของทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์
โดยวิธีการสอนอ่านจิตใจที่ใช้สอนด้วยภาพวาดลายเส้นและภาพถ่าย

ตาราง 9 แสดงคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแบบบันทึกพฤติกรรมของทักษะทางสังคม
ด้านการรับรู้อารมณ์ โดยวิธีการสอนอ่านจิตใจ ที่ใช้สอนด้วยภาพวาดลายเส้นและภาพถ่าย

แบบบันทึก พฤติกรรม การรับรู้อารมณ์	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3	คะแนน ที่ได้	สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของ แผนการสอน การรับรู้อารมณ์
1. การรับรู้อารมณ์ดีใจ	+1	+1	+1	1	✓
2. การรับรู้อารมณ์เสียใจ	+1	+1	+1	1	✓
3. การรับรู้อารมณ์โกรธ	+1	+1	+1	1	✓
4. การรับรู้อารมณ์ตกใจ	+1	+1	+1	1	✓

คำชี้แจง หลักเกณฑ์การเลือกแบบบันทึกพฤติกรรมทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ โดย
วิธีการสอนอ่านจิตใจที่ใช้สอนด้วยภาพวาดลายเส้นและภาพถ่ายแบบบันทึกพฤติกรรม
ทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ โดยวิธีการสอนอ่านจิตใจ ที่ใช้สอนด้วยภาพวาด
ลายเส้นและภาพถ่าย

1. สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสอนทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ โดย
วิธีการสอนอ่านจิตใจ ที่ใช้สอนด้วยภาพวาดลายเส้นและภาพถ่าย โดยผู้เชี่ยวชาญลงความเห็น
ตรงกัน เท่ากับ 1 ทั้ง 4 อารมณ์

การวิเคราะห์ค่าดัชนีความแม่นยำตรงเชิงเนื้อหา IOC
ของแผนการสอนทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์
โดยวิธีการสอนอ่านจิตใจที่ใช้สอนด้วยภาพวาดลายเส้นและภาพถ่าย

ตาราง 10 แสดงคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแผนการสอนทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้
อารมณ์ โดยวิธีการสอนอ่านจิตใจ ที่ใช้สอนด้วยภาพวาดลายเส้นและภาพถ่าย

แผนการสอน การรับรู้อารมณ์	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3	คะแนน ที่ได้	สอดคล้องกับ หลักการสอน การรับรู้อารมณ์
1. การรับรู้อารมณ์ดีใจ	+1	+1	+1	1	✓
2. การรับรู้อารมณ์เสียใจ	+1	+1	+1	1	✓
3. การรับรู้อารมณ์โกรธ	+1	+1	+1	1	✓
4. การรับรู้อารมณ์ตกใจ	+1	+1	+1	1	✓

คำชี้แจง หลักเกณฑ์การเลือกแผนการสอนทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ โดยวิธีการสอน
อ่านจิตใจ ที่ใช้สอนด้วยภาพวาดลายเส้นและภาพถ่าย แผนการสอนทักษะทางสังคม
ด้านการรับรู้อารมณ์ โดยวิธีการสอนอ่านจิตใจ ที่ใช้สอนด้วยภาพวาดลายเส้นและ
ภาพถ่าย

1. สอดคล้องกับหลักการสอนทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ โดยวิธีการ สอน
อ่านจิตใจที่ใช้สอนด้วยภาพวาดลายเส้นและภาพถ่าย โดยผู้เชี่ยวชาญลงความเห็นตรงกัน เท่ากับ
1 ทั้ง 4 อารมณ์

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างแบบทดสอบความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก

คำชี้แจงการใช้แบบทดสอบความสามารถในการรับรู้อารมณ์

ลักษณะทั่วไปของแบบทดสอบ

แบบทดสอบนี้ผู้วิจัยประยุกต์มาจาก Teaching Children with Autism to Mind - Read ของ Patricia Howlin, Simon Baron - Cohen & Julie Hadwin ใช้กับเด็กออทิสติกที่มีความบกพร่องด้านทักษะทางสังคมในการรับรู้อารมณ์ ซึ่งแบบทดสอบนี้ใช้วัดความสามารถในการรับรู้อารมณ์ ได้แก่ อารมณ์ดีใจ เสียใจ โกรธ และตกใจ ประกอบด้วยภาพวาดลายเส้นแสดงอารมณ์จำนวน 3 ชุด และภาพถ่ายแสดงอารมณ์ จำนวน 3 ชุด

จุดมุ่งหมายของแบบทดสอบ

แบบทดสอบความสามารถในการรับรู้อารมณ์นี้ ผู้วิจัยนำมาเพื่อใช้ในการวัดความสามารถด้านการรับรู้อารมณ์ ของเด็กออทิสติกที่มีความบกพร่องทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์

คำชี้แจงสำหรับผู้ดำเนินการทดสอบ

1. อธิบายอารมณ์ในภาพให้นักเรียนเข้าใจ
2. ให้นักเรียนหยิบภาพอารมณ์ ตามที่ผู้ดำเนินการทดสอบกำหนด
3. บันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้อารมณ์ ลงในแบบทดสอบ

การเตรียมการทดสอบ

1. ผู้ดำเนินการทดสอบ ต้องศึกษาแบบทดสอบให้เข้าใจ เพื่อให้เกิดความชำนาญในการใช้แบบทดสอบ
2. จัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการทดสอบ
 - 2.1 ภาพวาดลายเส้นแสดงอารมณ์ดีใจ เสียใจ โกรธ ตกใจ
 - 2.2 ภาพถ่าย แบบทดสอบความสามารถในการรับรู้อารมณ์
 - 2.3 ปากกา ดินสอ ยางลบ
 - 2.4 แบบทดสอบความสามารถในการรับรู้อารมณ์
3. การเตรียมสถานที่
 - 3.1 สถานที่ไม่ควรมีเสียงรบกวน
 - 3.2 จัดโต๊ะ 1 ตัว เก้าอี้ 2 ตัว สำหรับผู้ดำเนินการทดสอบและผู้รับการทดสอบ
 - 3.3 กระดาษ 1 บาน

เกณฑ์การตัดสินการทดสอบ

1. เมื่อนักเรียนตอบได้ถูกต้อง 1 ภาพ ให้คะแนน 1 คะแนน
2. เมื่อนักเรียนตอบผิดหรือตอบไม่ได้ ให้คะแนน 0 คะแนน

ชุดที่ 1 แบบบันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับการแสดงออกทางสีหน้า

ชื่อ.....อายุ.....
 วัน/เดือน/ปี.....ครั้ง.....
 เวลาเริ่มต้น.....เวลาสิ้นสุด.....
 ชื่อผู้สังเกต.....

ภาพสีหน้า	คำตอบ
ดีใจ	
เสียใจ	
โกรธ	
ตกใจ/กลัว	
เสียใจ	
โกรธ	
ตกใจ/กลัว	
ดีใจ	
โกรธ	
ตกใจ/กลัว	
ดีใจ	
เสียใจ	
รวม	

หมายเหตุ

✓ = นักเรียนตอบได้ถูกต้องได้คะแนน 1 คะแนน

✗ = นักเรียนตอบผิด หรือไม่ทำ ได้คะแนน 0 คะแนน

ชุดที่ 2 แบบทดสอบความเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้อารมณ์ดีใจ

ชื่อ.....อายุ.....
 วัน/เดือน/ปี.....ครั้งที่.....
 เวลาเริ่มต้น.....เวลาสิ้นสุด.....

- คำชี้แจง** 1. ผู้รับการฝึกสามารถทำได้ถูกต้องให้ ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องบันทึกผล
 2. ผู้รับการฝึกไม่สามารถทำได้ถูกต้องให้ ใส่เครื่องหมาย ✗ ลงในช่องบันทึกผล

ครั้งที่	บันทึกผล	หมายเหตุ
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
รวมข้อที่ทำได้(✓)		ข้อ

หมายเหตุ ผู้รับการฝึกสามารถทำได้ถูกต้อง 9 ข้อขึ้นไป ถือว่าผ่าน

สรุปผลการทดสอบ () ผ่าน () ไม่ผ่าน

ลงชื่อ.....(ผู้สังเกต)

ชุดที่ 3 แบบทดสอบความเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้อารมณ์เสียใจ

ชื่อ.....อายุ.....
 วัน/เดือน/ปี.....ครั้งที่.....
 เวลาเริ่มต้น.....เวลาสิ้นสุด.....

- คำชี้แจง 1. ผู้รับการฝึกสามารถทำได้ถูกต้อง ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องบันทึกผล
 2. ผู้รับการฝึกไม่สามารถทำได้ถูกต้อง ใส่เครื่องหมาย ✗ ลงในช่องบันทึกผล

ครั้งที่	บันทึกผล	หมายเหตุ
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
รวมข้อที่ทำได้(✓)		ข้อ

หมายเหตุ ผู้รับการฝึกสามารถทำได้ถูกต้อง 9 ข้อขึ้นไป ถือว่าผ่าน

สรุปผลการทดสอบ () ผ่าน () ไม่ผ่าน

ลงชื่อ.....(ผู้สังเกต)

ชุดที่ 4 แบบทดสอบความเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้อารมณ์โกรธ

ชื่อ.....อายุ.....
 วัน/เดือน/ปี.....ครั้งที่.....
 เวลาเริ่มต้น.....เวลาสิ้นสุด.....

- คำชี้แจง 1. ผู้รับการฝึกสามารถทำได้ถูกต้อง ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องบันทึกผล
 2. ผู้รับการฝึกไม่สามารถทำได้ถูกต้อง ใส่เครื่องหมาย ✗ ลงในช่องบันทึกผล

ครั้งที่	บันทึกผล	หมายเหตุ
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
รวมข้อที่ทำได้(✓)		ข้อ

หมายเหตุ ผู้รับการฝึกสามารถทำได้ถูกต้อง 9 ข้อขึ้นไป ถือว่าผ่าน

สรุปผลการทดสอบ () ผ่าน () ไม่ผ่าน

ลงชื่อ.....(ผู้สังเกต)

ชุดที่ 5 แบบทดสอบความเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้อารมณ์ตกใจ

ชื่อ.....อายุ.....
 วัน/เดือน/ปี.....ครั้งที่.....
 เวลาเริ่มต้น.....เวลาสิ้นสุด.....

- คำชี้แจง** 1. ผู้รับการฝึกสามารถทำได้ถูกต้อง ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องบันทึกผล
 2. ผู้รับการฝึกไม่สามารถทำได้ถูกต้อง ใส่เครื่องหมาย ✗ ลงในช่องบันทึกผล

ครั้งที่	บันทึกผล	หมายเหตุ
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
รวมข้อที่ทำได้(✓)		ข้อ

หมายเหตุ ผู้รับการฝึกสามารถทำได้ถูกต้อง 9 ข้อขึ้นไป ถือว่าผ่าน

สรุปผลการทดสอบ () ผ่าน () ไม่ผ่าน

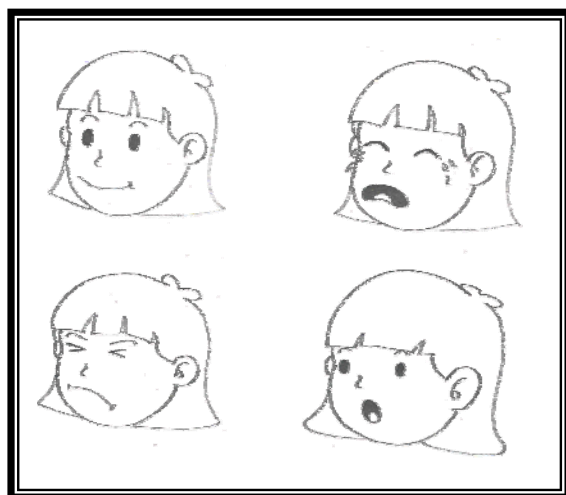
ลงชื่อ.....(ผู้สังเกต)

ภาคผนวก ง

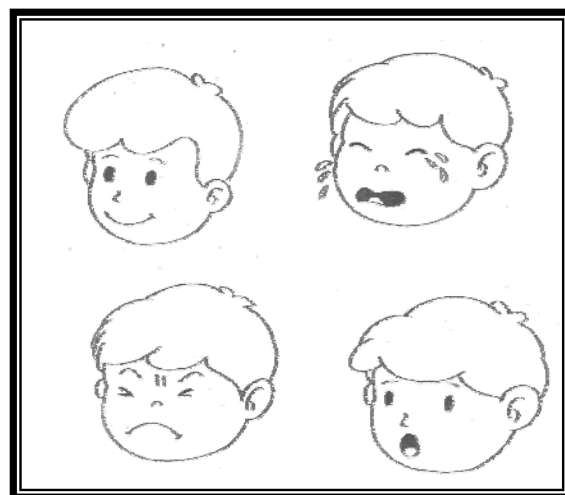
- ภาพวาดลายเส้น แสดงอารมณ์ดีใจ เสียใจ โกรธ และตกใจ จำนวน 3 ชุด
- ภาพถ่าย แสดงอารมณ์ดีใจ เสียใจ โกรธ และตกใจ จำนวน 3 ชุด

ภาพวาดลายเส้น

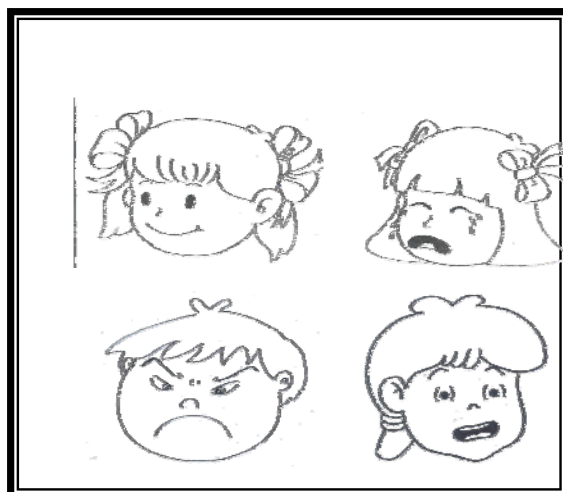
ชุดที่ 1

ชุดที่ 2

ชุดที่ 3

ภาพถ่าย

ชุดที่ 1

ชุดที่ 2

ชุดที่ 3

ภาคผนวก จ

แผนการสอนทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ โดยวิธีการอ่านจิตใจ ที่ใช้การสอนด้วยภาพวาดลายเส้นและภาพถ่าย

1. แผนการสอนทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ดีใจ
2. แผนการสอนทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์เสียใจ
3. แผนการสอนทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์โกรธ
4. แผนการสอนทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ตกใจ

แผนการสอนทักษะทางสังคม การรับรู้อารมณ์

แผนการสอน ทักษะที่ 1 เรื่องการรับรู้อารมณ์ดีใจ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เด็กสามารถปฏิบัติทักษะทางสังคม เรื่องการรับรู้อารมณ์ดีใจ

สื่อการเรียนการสอน

1. รูปภาพวาดลายเส้น แสดงอารมณ์ดีใจ เสียใจ โกรธ และตกใจ อย่างละ 1 ภาพ จำนวน 3 ชุด
2. รูปภาพถ่าย แสดงอารมณ์ดีใจ เสียใจ โกรธ และตกใจ อย่างละ 1 ภาพ จำนวน 3 ชุด
3. กระดาษ 1 บาน

วิธีสอน

วัน(ครั้งที่)	วิธีการดำเนินการ
1	ขั้นนำ 1. ครูนั่งข้างๆ เด็ก ทั้งคู่หันหน้าเข้าหากัน ให้ความสูงของครูอยู่ในระดับเดียวกัน หรือระดับสายตาของเด็ก 2. ครูและเด็กหันมากล่าวคำทักทาย สวัสดีค่ะ/สวัสดีครับ ครูเรียกชื่อเด็กหรือแตะ สัมผัสตัวเด็ก เพื่อให้เด็กหันมาสนใจการร่วมทำกิจกรรม 3. ครูสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก เพื่อสร้างความคุ้นเคย โดยการพูดคุยเรื่องทั่วไป 4. ครูนำภาพอารมณ์ดีใจให้เด็กดู โดยครูชี้และบอกชื่อภาพว่าเป็นภาพแสดงอารมณ์ดีใจ พร้อมกับแสดงให้ดูเป็นตัวอย่าง และอธิบายให้เด็กเข้าใจด้วยคำพูดสั้นๆ เข้าใจง่าย ก่อนทำกิจกรรม 1 ครั้ง ขั้นสอน 1. ครูพูด " (ชื่อเด็ก) วันนี้เราจะมาทำกิจกรรมกันนะ" 2. จากนั้นครูเริ่มการสอน การรับรู้อารมณ์ดีใจ โดยครูนำภาพอารมณ์ดีใจให้เด็กดู พร้อมอธิบายและทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ก่อนที่จะให้เด็กปฏิบัติตาม 3. ครูปฏิบัติขั้นตอนต่อไป คือ ครูแสดงอารมณ์ดีใจ หน้ากระຈก และให้เด็กปฏิบัติตาม พร้อมพูดว่า "ดีใจ" 4. จากนั้นครูนำภาพอารมณ์เสียใจ โกรธ และตกใจ ใส่ร่วมกับภาพอารมณ์ดีใจ (โดยเพิ่มทีละภาพ)

วัน(ครั้ง)ที่	วิธีการดำเนินการ
1 (ต่อ)	ขั้นสอน (ต่อ) 5. ครูอธิบายขั้นตอนให้เด็กเข้าใจก่อนที่จะออกนอกคำสั่ง ให้เด็กหยิบภาพอารมณ์ดีใจ ในกรณีที่เด็กไม่สามารถหยิบได้ หรือหยิบไม่ถูก ครูรอ และทำการตกลงกับเด็กใหม่อีกครั้ง 6. ครูออกคำสั่งให้เด็กฟังอีกครั้ง โดยทำลักษณะเดิม คือ เรียกชื่อเด็ก"(ชื่อเด็ก)" และให้เด็กหยิบภาพที่แสดงอารมณ์ดีใจ แล้วลองให้เด็กปฏิบัติเอง ในขณะที่เด็กปฏิบัติงาน ครูต้องสังเกตพฤติกรรมการทำงานของเด็ก หากเด็กทำได้ถูกต้อง ครูจะให้การเสริมแรงด้วยคำชมเชยว่า ว่า "เก่ง/ ดี/ ดีมาก" พร้อมกับสัมผัสเบาๆ เช่น การกอด/แตะหลังหรือไหล่เบาๆ หากเด็กทำผิด ครูจะรีบบอกให้เด็กหยุดและให้การกระตุ้นเตือนเด็กทันที ด้วยการจับมือหยิบภาพที่ถูกต้อง และพูดอารมณ์นั้นๆ ให้เด็กฟัง และงดการเสริมแรงใดๆ ทั้งสิ้นเมื่อเด็กสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้หรือคำแนะนำได้ ครูก็จะดำเนินกิจกรรมต่อจนครบ ขั้นสรุป 1. กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กเรียนรู้และรับรู้อารมณ์ดีใจ

การประเมินผล

ครูประเมินผลด้วยการให้เด็กปฏิบัติตามคำสั่ง ด้วยการหยิบภาพให้ถูกต้อง ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 9 ใน 12 ภาพ ติดต่อ 3 ครั้ง ถือว่าผ่านเกณฑ์

หมายเหตุ

1. กรณีที่เด็กไม่ผ่านเกณฑ์ ให้ครูใช้แผนการสอนเดิมซ้ำ
2. ครูและผู้ช่วยฯ เริ่มบันทึกพฤติกรรมตอบสนองของเด็กในการปฏิบัติ โดยบันทึกลงในแบบทดสอบ

แผนการสอนทักษะทางสังคม การรับรู้อารมณ์

แผนการสอน ทักษะที่ 2 เรื่องการรับรู้อารมณ์เสียใจ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เด็กสามารถปฏิบัติทักษะทางสังคม เรื่องการรับรู้อารมณ์เสียใจ

สื่อการเรียนการสอน

1. รูปภาพวาดลายเส้น แสดงอารมณ์ดีใจ เสียใจ โกรธ และตกใจ อย่างละ 1 ภาพ จำนวน 3 ชุด
2. รูปภาพถ่าย แสดงอารมณ์ดีใจ เสียใจ โกรธ และตกใจ อย่างละ 1 ภาพ จำนวน 3 ชุด
3. กระดาษ 1 บาน

วิธีสอน

วัน(ครั้งที่)	วิธีการดำเนินการ
1	ขั้นนำ 1. ครูนั่งข้างๆ เด็ก ทั้งคู่หันหน้าเข้าหากัน ให้ความสูงของครูอยู่ในระดับเดียวกัน หรือระดับสายตาของเด็ก 2. ครูและเด็กหันมากล่าวคำทักทาย สวัสดีค่ะ/สวัสดีครับ ครูเรียกชื่อเด็กหรือแตะสัมผัสตัวเด็ก เพื่อให้เด็กหันมาสนใจการร่วมทำกิจกรรม 3. ก่อนทำกิจกรรม ครูจะทบทวนลักษณะของอารมณ์ดีใจ ว่าเด็กได้เรียนรู้และเข้าใจหรือไม่ ด้วยการบอกให้เด็กหยิบภาพอารมณ์ดีใจ หรือแสดงอารมณ์ดีใจจากใบหน้าของเด็กเอง 4. ครูนำภาพอารมณ์เสียใจให้เด็กดู โดยครูชี้และบอกชื่อภาพว่าเป็นภาพแสดงอารมณ์เสียใจ พร้อมกับแสดงให้ดูเป็นตัวอย่าง และอธิบายให้เด็กเข้าใจด้วยคำพูดสั้นๆ เข้าใจง่าย ก่อนทำกิจกรรม 1 ครั้ง ขั้นสอน 1. ครูพูด " (ชื่อเด็ก) วันนี้เราจะมาทำกิจกรรมกันนะ" 2. จากนั้นครูเริ่มการสอน การรับรู้อารมณ์เสียใจ โดยครูนำภาพอารมณ์เสียใจให้เด็กดูพร้อมอธิบายและทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ก่อนที่จะให้เด็กปฏิบัติตาม

วัน(ครั้ง)ที่	วิธีการดำเนินการ
1 (ต่อ)	ขั้นสอน (ต่อ) 3. ครูปฏิบัติขั้นตอนต่อไป คือ ครูแสดงอารมณ์เสียใจ หน้ากระຈก และให้เด็กปฏิบัติตาม พร้อมพูดว่า "เสียใจ" 4. จากนั้นครูนำภาพอารมณ์ดีใจ โกรธ และตกใจ ใส่ร่วมกับภาพอารมณ์เสียใจ (โดยเพิ่มทีละภาพ) 5. ครูอธิบายขั้นตอนให้เด็กเข้าใจก่อนที่จะออกนอกคำสั่ง ให้เด็กหยิบภาพอารมณ์เสียใจ ในกรณีที่เด็กไม่สามารถหยิบได้ หรือหยิบไม่ถูก ครูรอ และทำการตกลงกับเด็กใหม่อีกครั้ง 6. ครูออกคำสั่งให้เด็กฟังอีกครั้ง โดยทำลักษณะเดิม คือ เรียกชื่อเด็ก"(ชื่อเด็ก)" และให้เด็กหยิบภาพที่แสดงอารมณ์เสียใจ แล้วลองให้เด็กปฏิบัติเอง ในขณะที่เด็กปฏิบัติงาน ครูต้องสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงานของเด็ก หากเด็กทำได้ถูกต้อง ครูจะให้การเสริมแรงด้วยคำชมเชยว่า ว่า "เก่ง/ ดี/ ดีมาก" พร้อมกับสัมผัสเบาๆ เช่น การกอด/ ตะหลังหรือไหล่เบาๆ หากเด็กทำผิด ครูจะรีบบอกให้เด็กหยุดและให้การกระตุ้นเตือนเด็กทันที ด้วยการจับมือหยิบภาพที่ถูกต้อง และพูดอารมณ์นั้นๆ ให้เด็กฟัง และงดการเสริมแรงใดๆ ทั้งสิ้น เมื่อเด็กสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้หรือคำแนะนำได้ ครูก็จะดำเนินกิจกรรมต่อจนครบ ขั้นสรุป 1. กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กเรียนรู้และรับรู้อารมณ์เสียใจ

การประเมินผล

ครูประเมินผลด้วยการให้เด็กปฏิบัติตามคำสั่ง ด้วยการหยิบภาพให้ถูกต้อง ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 9 ใน 12 ภาพ ติดต่อกัน 3 ครั้ง ถือว่าผ่านเกณฑ์

หมายเหตุ

1. กรณีที่เด็กไม่ผ่านเกณฑ์ ให้ครูใช้แผนการสอนเดิมซ้ำ
2. ครูและผู้ช่วยฯ เริ่มบันทึกพฤติกรรมการตอบสนองของเด็กในการปฏิบัติ โดยบันทึกลงในแบบทดสอบ

แผนการสอนทักษะทางสังคม การรับรู้อารมณ์

แผนการสอน ทักษะที่ 3 เรื่องการรับรู้อารมณ์โกรธ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เด็กสามารถปฏิบัติทักษะทางสังคม เรื่องการรับรู้อารมณ์โกรธ

สื่อการเรียนการสอน

1. รูปภาพวาดลายเส้น แสดงอารมณ์ดีใจ เสียใจ โกรธ และตกใจ อย่างละ 1 ภาพ จำนวน 3 ชุด
2. รูปภาพถ่าย แสดงอารมณ์ดีใจ เสียใจ โกรธ และตกใจ อย่างละ 1 ภาพ จำนวน 3 ชุด
3. กระดาษ 1 บาน

วิธีสอน

วัน(ครั้งที่)	วิธีการดำเนินการ
1	ขั้นนำ - ครูนั่งข้างๆ เด็ก ทั้งคู่หันหน้าเข้าหากัน ให้ความสูงของครูอยู่ในระดับเดียวกัน หรือระดับสายตาของเด็ก - ครูและเด็กหันมากล่าวคำทักทาย สวัสดีค่ะ/สวัสดีครับ ครูเรียกชื่อเด็กหรือแตะสัมผัสตัวเด็ก เพื่อให้เด็กหันมาสนใจการร่วมทำกิจกรรม - ก่อนทำกิจกรรม ครูจะทบทวนลักษณะของอารมณ์ดีใจ เสียใจ ว่าเด็กได้เรียนรู้และเข้าใจหรือไม่ ด้วยการบอกให้เด็กหยาบภาพอารมณ์ดีใจ เสียใจ หรือแสดงอารมณ์ดีใจ เสียใจ จากใบหน้าของเด็กเอง - ครูนำภาพอารมณ์โกรธให้เด็กดู โดยครูชี้และบอกชื่อภาพว่าเป็นภาพแสดงอารมณ์โกรธ พร้อมกับแสดงให้ดูเป็นตัวอย่าง และอธิบายให้เด็กเข้าใจด้วยคำพูดสั้นๆ เข้าใจง่าย ก่อนทำกิจกรรม 1 ครั้ง ขั้นสอน - ครูพูด " (ชื่อเด็ก) วันนี้เราจะมาทำกิจกรรมกันนะ" - จากนั้นครูเริ่มการสอน การรับรู้อารมณ์โกรธ โดยครูนำภาพอารมณ์โกรธให้เด็กดู พร้อมอธิบายและทำให้อาเป็นตัวอย่าง ก่อนที่จะให้เด็กปฏิบัติตาม - ครูปฏิบัติขั้นตอนต่อไป คือ ครูแสดงอารมณ์โกรธ หน้ากระแຈ และให้เด็กปฏิบัติตาม พร้อมพูดว่า "โกรธ"

วัน(ครั้ง)ที่	วิธีการดำเนินการ
1 (ต่อ)	ขั้นสอน (ต่อ) 4. จากนั้นครูนำภาพอารมณ์ดีใจ เสียใจ และตกใจ ใส่ร่วมกับภาพอารมณ์โกรธ (โดยเพิ่มทีละภาพ) 5. ครูอธิบายขั้นตอนให้เด็กเข้าใจก่อนที่จะออกนอกคำสั่ง ให้เด็กหยิบภาพอารมณ์โกรธ ในกรณีที่เด็กไม่สามารถหยิบได้ หรือหยิบไม่ถูก ครูรอ และทำการตกลงกับเด็กใหม่อีกครั้ง 6. ครูออกคำสั่งให้เด็กฟังอีกครั้ง โดยทำลักษณะเดิม คือ เรียกชื่อเด็ก“(ชื่อเด็ก)” และให้เด็กหยิบภาพที่แสดงอารมณ์โกรธ แล้วลองให้เด็กปฏิบัติเอง ในขณะที่เด็กปฏิบัติงาน ครูต้องสังเกตพฤติกรรมการทำงานของเด็ก หากเด็กทำได้ถูกต้อง ครูจะให้การเสริมแรงด้วยคำชมเชยว่า ว่า "เก่ง/ ดี/ ดีมาก" พร้อมกับสัมผัสเบาๆ เช่น การกอด/แตะหลังหรือไหล่เบาๆ หากเด็กทำผิด ครูจะรีบบอกให้เด็กหยุดและให้การกระตุ้นเตือนเด็กทันที ด้วยการจับมือหยิบภาพที่ถูกต้อง และพูดอารมณ์นั้นๆ ให้เด็กฟัง และงดการเสริมแรงใดๆ ทั้งสิ้น เมื่อเด็กสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้หรือคำแนะนำได้ ครูก็จะดำเนินกิจกรรมต่อจนครบ ขั้นสรุป 1. กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กเรียนรู้และรับรู้อารมณ์โกรธ

การประเมินผล

ครูประเมินผลด้วยการให้เด็กปฏิบัติตามคำสั่ง ด้วยการหยิบภาพให้ถูกต้อง ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 9 ใน 12 ภาพ ติดต่อกัน 3 ครั้ง ถือว่าผ่านเกณฑ์

หมายเหตุ

1. กรณีที่เด็กไม่ผ่านเกณฑ์ ให้ครูใช้แผนการสอนเดิมซ้ำ
2. ครูและผู้ช่วยฯ เริ่มบันทึกพฤติกรรมตอบสนองของเด็กในการปฏิบัติ โดยบันทึกลงในแบบทดสอบ

แผนการสอนทักษะทางสังคม การรับรู้อารมณ์

แผนการสอน ทักษะที่ 4 เรื่องการรับรู้อารมณ์ตกใจ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เด็กสามารถปฏิบัติทักษะทางสังคม เรื่องการรับรู้อารมณ์ตกใจ

สื่อการเรียนการสอน

1. รูปภาพวาดลายเส้น แสดงอารมณ์ดีใจ เสียใจ โกรธ และตกใจ อย่างละ 1 ภาพ จำนวน 3 ชุด
2. รูปภาพถ่าย แสดงอารมณ์ดีใจ เสียใจ โกรธ และตกใจ อย่างละ 1 ภาพ จำนวน 3 ชุด
3. กระดาษ 1 บาน

วิธีสอน

วัน(ครั้งที่)	วิธีการดำเนินการ
1	ขั้นนำ 1. ครูนั่งข้างๆ เด็ก ทั้งคู่หันหน้าเข้าหากัน ให้ความสูงของครูอยู่ในระดับเดียวกัน หรือระดับสายตาของเด็ก 2. ครูและเด็กหันมากล่าวคำทักทาย สวัสดีค่ะ/สวัสดีครับ ครูเรียกชื่อเด็กหรือแตะ สัมผัสตัวเด็ก เพื่อให้เด็กหันมาสนใจการร่วมทำกิจกรรม 3. . ก่อนทำกิจกรรม ครูจะทบทวนลักษณะของอารมณ์ดีใจ เสียใจ โกรธ ว่าเด็กได้ เรียนรู้และเข้าใจหรือไม่ ด้วยการบอกให้เด็กหยิบภาพอารมณ์ดีใจ เสียใจ โกรธ หรือแสดงอารมณ์ดีใจ เสียใจ โกรธ จากใบหน้าของเด็กเอง 4. ครูนำภาพอารมณ์ตกใจให้เด็กดู โดยครูชี้และบอกชื่อภาพว่าเป็นภาพแสดง อารมณ์ตกใจ พร้อมกับแสดงให้ดูเป็นตัวอย่าง และอธิบายให้เด็กเข้าใจด้วย คำพูดสั้นๆ เข้าใจง่าย ก่อนทำกิจกรรม 1 ครั้ง ขั้นสอน 1. ครูพูด " (ชื่อเด็ก) วันนี้เราจะมาทำกิจกรรมกันนะ" 2. จากนั้นครูเริ่มการสอน การรับรู้อารมณ์ตกใจ โดยครูนำภาพอารมณ์ตกใจให้เด็กดู พร้อมอธิบายและทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ก่อนที่จะให้เด็กปฏิบัติตาม 3. ครูปฏิบัติขั้นตอนต่อไป คือ ครูแสดงอารมณ์ตกใจ หน้ากระຈก และให้เด็กปฏิบัติตาม พร้อมพูดว่า "ตกใจ"

วัน(ครั้ง)ที่	วิธีการดำเนินการ
1 (ต่อ)	ขั้นสอน (ต่อ) 4. จากนั้นครูนำภาพอารมณ์ดีใจ เสียใจ และโกรธ ใ้ร่วมกับภาพอารมณ์ตกใจ (โดยเพิ่มทีละภาพ) 5. ครูอธิบายขั้นตอนให้เด็กเข้าใจก่อนที่จะออกนอกคำสั่ง ให้เด็กหยิบภาพอารมณ์ตกใจ ในกรณีที่เด็กไม่สามารถหยิบได้หรือหยิบไม่ถูก ครูรอ และทำการตกลงกับเด็กใหม่อีกครั้ง 6. ครูออกคำสั่งให้เด็กฟังอีกครั้ง โดยทำลักษณะเดิม คือ เรียกชื่อเด็ก"<u>ชื่อเด็ก</u>") และให้เด็กหยิบภาพที่แสดงอารมณ์ตกใจ แล้วลองให้เด็กปฏิบัติเอง ในขณะที่เด็กปฏิบัติงาน ครูต้องสังเกตพฤติกรรมการทำงานของเด็ก หากเด็กทำได้ถูกต้อง ครูจะให้การเสริมแรงด้วยคำชมเชยว่า ว่า "เก่ง/ ดี/ ดีมาก" พร้อมกับสัมผัสเบาๆ เช่น การกอด/ ตะหลังหรือไหล่เบาๆ หากเด็กทำผิด ครูจะรีบบอกให้เด็กหยุดและให้การกระตุ้นเตือนเด็กทันที ด้วยการจับมือหยิบภาพที่ถูกต้อง และพูดอารมณ์นั้นๆ ให้เด็กฟัง และงดการเสริมแรงใดๆ ทั้งสิ้น เมื่อเด็กสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้หรือคำแนะนำได้ ครูก็จะดำเนินกิจกรรมต่อจนครบ ขั้นสรุป 1. กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กเรียนรู้และรับรู้อารมณ์ตกใจ

การประเมินผล

ครูประเมินผลด้วยการให้เด็กปฏิบัติตามคำสั่ง ด้วยการหยิบภาพให้ถูกต้อง ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 9 ใน 12 ภาพ ติดต่อกัน 3 ครั้ง ถือว่าผ่านเกณฑ์

หมายเหตุ

1. กรณีที่เด็กไม่ผ่านเกณฑ์ ให้ครูใช้แผนการสอนเดิมซ้ำ
2. ครูและผู้ช่วยฯ เริ่มบันทึกพฤติกรรมตอบสนองของเด็กในการปฏิบัติ โดยบันทึกลงในแบบทดสอบ

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ	ชื่อสกุล	นางสาวปิยฉัตร ไทยสมบุญ
วันเดือนปีเกิด		23 ตุลาคม 2515
สถานที่เกิด		สถานพยาบาล บ้านหมอจามรี สงขลา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน		44/6 ซ. 31 ถ.ไทรบุรี ต.บ่อยาง อ.เมือง จ.สงขลา 90000
ประวัติการศึกษา		
พ.ศ. 2535		ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) วิชาเอกคหกรรมศาสตร์ จาก วิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา อ.เมือง จ.สงขลา
พ.ศ. 2538		ปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต (วิชาเอกคหกรรมศาสตร์) จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา อ.เมือง จ.สงขลา
พ.ศ. 2551		ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษาพิเศษ) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร